

TC.

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**EVLİ BİREYLERİN DEĞER YÖNELİMLERİ İLE
CİNSİYETÇİLİK DÜZEYLERİNİN EVLİLİK
UYUMLARIYLA OLAN İLİŞKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Dilek MALİK

115201134

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Göklem TEKDEMİR YURTDAŞ

İstanbul, 2017

TC.

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**EVLİ BİREYLERİN DEĞER YÖNELİMLERİ İLE
CİNSİYETÇİLİK DÜZEYLERİNİN, EVLİLİK
UYUMLARIYLA OLAN İLİŞKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Dilek MALİK

TC.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

.../.../2017

Enstitümüz *Psikoloji* Anabilim dalı yüksek lisans öğrencilerinden 115201134 numaralı *Dilek MALİK*' in "İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim- Öğretim ve Sınav Yönetmeliği" nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "*EVLİ BİREYLERİN DEĞER YÖNELİMLERİ İLE CİNSİYETÇİLİK DÜZEYLERİNİN EVLİLİK UYUMLARIYLA OLAN İLİŞKİSİ*" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun .../ .../ 2017 tarih ve/ Sayılı toplantısında seçilen ve Sefaköy yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin 48.maddesi gereğince (...) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında *oyçokluğu/ oybirliği* ile *Kabul/ Red veya Düzeltme* kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN

YRD.DOÇ.DR. GÖKLEM TEKDEMİR YURTTAŞ

ÜYE

ÜYE

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Evli Bireylerin Değer Yönelimleri ile Cinsiyetçilik Düzeylerinin Evlilik Uyumlarıyla Olan İlişkisi ” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../ .../2017

Dilek MALİK

ONAY

Tezimin / Raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

1. Tezimin/ Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
2. Tezim/ Raporum sadece İstanbul Arel Yerleşkelerinden erişime açılabilir
3. Tezimin/ Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/ raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

... / .../2017

Dilek MALİK

ÖZET

EVLİ BİREYLERİN DEĞER YÖNELİMLERİ İLE CİNSİYETÇİLİK DÜZEYLERİNİN, EVLİLİK UYUMLARIYLA OLAN İLİŞKİSİ

Dilek Malik

Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Ana Bilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Göklem Tekdemir Yurtdaş

Haziran, 2017 – 118 sayfa

Bireylerin kendilik, çevre ve dünya algılarının oluşumunda ve değişiminde önemli bir boyut olan değerlerinin incelenmesi; onların hem mevcut tutum ve davranışlarını anlamaya, hem de gelecekte ne tür davranışta bulunacaklarını öngörebilmemize imkân vermektedir. Bu noktadan hareketle evli bireylerin sahip olduğu bireysel değerlerinin ve bu değerlerle bağlantılı olan cinsiyetçi tutumlarının; evlilik uyumlarını ne düzeyde yordadığının belirlenmesi bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

Toplumsal huzurun iyileştirilmesi ve devamlılığının sağlanması büyük oranda ruh sağlığı yerinde bireylerin oluşturduğu aile birlikteliğinde yaşanan evlilik uyumuyla ilişkili olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla bu uyumu yordayan değişkenler bağlamında; demografik özelliklerin (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çalışma durumu, gelir durumu, evlilik durumu, evlilik süresi), eşlerin bireysel cinsiyetçilik tutumlarının ve sahip oldukları değerlerinin aralarındaki etkileşim düzeyi önemlidir.

Araştırmaya İstanbul ilinde ikamet eden ve gönüllü olarak katılımcı olan 100 evli bireyden 45 (% 50) kadın ve 45 (% 50) erkek olmak üzere toplam 90 kişi çalışma grubu olarak alınmıştır. Veri toplama için; araştırmacı tarafından geliştirilmiş nitel soruları da kapsayan Demografik Bilgi Formu ile birlikte Portre Değerler Anketi, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği ve Evlilik Uyum Ölçeği kullanılmıştır. Bulgularda; evli çiftlerin değer yönelimlerinin cinsiyete, yaşa, eğitim durumuna, çalışma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ancak bireylerin evlenme durumlarına göre yeniliğe açıklık değer boyutunda farklılaşma gözlenmiştir.

Evli çiftlerin cinsiyetçilik tutumları analiz edildiğinde, katılımcıların tutumlarının anlamlı düzeyde cinsiyete, eğitim ve gelir durumuna göre farklılaştığı, diğer demografik değişkenler açısından farklılaşmadığı görülmüştür. Katılımcıların evlilik uyumu düzeylerinin sadece evlilik süresi değişkeni bağlamında anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur.

Nitel bulgulara bakıldığında, kadın ve erkeklerin evliliğe ilişkin değerlendirmelerinin evlilik öncesi ve sonrasına göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Evlilik ilişkisinde kadına ve erkeğe düşen rollere ilişkin katılımcı görüşlerinin de farklı temalarla ifade edildiği gözlenmiştir. Bu bulgular ilgili alan yazım bağlamında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Değerler, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik, Evlilik Uyumu.

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE VALUES OF MARRIED INDIVIDUALS AND THE RELATIONSHIP BETWEEN SEXUALITY LEVELS OF MARRIAGE

Dilek MALİK, Master Thesis, Department of Psychology

Supervisor: Assistant Professor Dr. Göklem TEKDEMİR YURTDAŞ

April, 2017- 118 pages

A study of the values of individuals, which is an important dimension in the formation and alteration of self, environment and world perceptions also allows us to understand their current manners and behavior, as well as to predict what kind of behaviors they will have in the future. From this point of view, the aim of this research is to determine what extent the marriage harmony is achieved and how the individual values of married couples and the gendered attitudes are connected to these values.

The improvement and continuity of social peace is related to the harmony of marriage in the families where the individuals of good mental health, and therefore in the context of the variables that determine this harmony (Sex, age, educational conditions, working status, income status, marriage duration) and the level of interaction of spouses constitutes their individual sexist attitudes and values.

A total of 90 people, 45 (50%) female and 45 (50%) male, of 100 married individuals who reside in Istanbul were taken into consideration in the research. For data collection; The Demographic Information Form including the qualitative questions developed by the researcher was used together with the Portrait Values Questionnaire, the Conflicting Sense of Sexuality Scale and the Marital Harmony Questionnaire. In the findings; According to the marital status of the married couples, the values of the married couples did not differ in sex, age and educational status but they were observed in the value of openness.

The gender role attitudes of married couples did not differ in terms of other demographic variables, but attitudes of the participants differed in the importance

level of sex, education and income. Participants' level of marriage harmony differed significantly only in terms of the duration of marriage.

According to qualitative findings, it was determined that the evaluations of men and women on marriage differed before and after marriage. It was observed that the views of the participants' marriage relations regarding the roles of women and men were expressed in different themes. The findings were discussed in the context of related topic.

Keywords: Values, Conflicting Sense of Sexism, Marriage Harmony.

ÖNSÖZ

Yüksek Lisans eğitimim süresince yanımda olan ve desteklerini esirgemeyen aileme ve arkadaşlarıma çok teşekkür ederim. Öncelikle tez sürecimin başlangıcından bitişine kadar her aşamada danışabildiğim, motivasyonumu devam ettirmeme yardımcı olan tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Göklem Tekdemir Yurtdaş'a ne kadar teşekkür etsem azdır. Önerileri ve eleştirilerinin yanında akademik ortamlar ile tanışmamı sağlayan ve alandaki yetkin hocalardan istifade etmeme fırsat sağlayan tez hocama minnettarlığımı ifade etmek isterim.

Hayatımın her alanında olduğu gibi tez sürecimde de bana her türlü desteği sunan sevgili annem Emine Berber, eşim Muhammed Bey'e ve canım çocuklarım Ahmed Taha ve Bera Aybars'a bana gösterdikleri sabır, inanç ve sevgilerinden dolayı en kalbi teşekkürlerimi sunarım.

Dilek MALİK

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
EKLER LİSTESİ	xiv
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Amacı	4
1.2. Araştırmanın Hipotezleri.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.5. Araştırmanın Kavramları.....	7
2. BÖLÜM	10
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	10
2.1. Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve	10
2.1.1. Değer Kavramının Tanımı	10
2.1.2. Milton Rokeach ve Shalom H. Schwartz'ın Değer Kuramları	14
2.1.3. Cinsiyetçilik ve Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Kuramı	17
2.1.4. Değer ve Toplumsal Cinsiyet, Cinsiyetçi Tutum İlişkisi.....	19
2.1.5. Evlilik Uyumu.....	20
2.1.6. Evlilik Uyumuna Kuramsal Bakış	21
2.1.7. Değerler ve Evlilik Uyumu İlişkisi.....	22
2.1.8. Cinsiyetçi Tutum- Evlilik Uyumu İlişkisi	23
2.2. İlgili Araştırmalar	24
2.2.1. Değerler, Cinsiyetçi Tutumlar ve Evlilik Uyumu İle İlgili Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	24
2.2.2. Değer, Cinsiyetçi Tutum ve Evlilik Uyumu İle İlgili Ülkemizde Yapılan Çalışmalar	28
3. BÖLÜM	32

YÖNTEM.....	32
3.1. Araştırmanın Modeli;	32
3.2. Evren ve Örneklem.....	32
3.3. Veri Toplama Araçları.....	34
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu:	34
3.3.2. Portre Değerler Anketi:.....	34
3.3.3. Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği	36
3.3.4. Evlilik Uyumu Ölçeği (EUÖ).....	37
3.4. İşlem	39
3.4.1. Verilerin Toplanması:	39
3.4.2. Verilerin Değerlendirilmesi:	39
4. BÖLÜM	41
BULGULAR.....	41
4.1. Nicel (İstatistiksel) Bulgular	41
4.2. Nitel Bulgular	57
5. BÖLÜM	61
SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	61
KAYNAKÇA.....	69
EKLER.....	78
ÖZGEÇMİŞ	88

KISALTMALAR LİSTESİ

Akt.	: Aktaran
Çev.	: Çeviren
Ed.	: Editör
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
PDA	: Portre Değerler Anketi/ Ölçeği
ÇDCÖ	: Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği
EUÖ	: Evlilik Uyumu Ölçeği

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.1 Schwartz'ın Değer kuramında Yer Alan Değer Tipleri	17
Tablo 2.3.1. Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargıları	29
Tablo 3.2.1: Araştırmaya katılan evli bireylerin demografik özellikleri.....	33
Tablo 3.2.2: Bireylerin evlilik durumu tablosu	33
Tablo 3.3.2. Portre Değerler Anketi Boyutları	35
Tablo 4.1: Cinsiyete göre Portre Değerler ölçeğinin alt boyutlarının incelenmesi ...	42
Tablo 4.2: Cinsiyete göre Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik ölçeğinin alt boyutlarının incelenmesi.....	42
Tablo 4.3: Yaş grubuna göre Portre Değerler ölçeğinin alt boyutlarının incelenmesi	43
Tablo 4.4: Yaş grubuna göre Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik ölçeğinin alt boyutlarının incelenmesi.....	44
Tablo 4.5: Eğitim durumuna göre Portre Değerler ölçeğinin alt boyutlarının incelenmesi.....	45
Tablo 4.6: Eğitim durumuna grubuna göre Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik ölçeğinin alt boyutlarının incelenmesi	46
Tablo 4.7: Çalışma durumuna göre Portre Değerler ölçeğinin alt boyutlarının incelenmesi.....	47
Tablo 4.8: Çalışma durumuna göre Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik ölçeğinin alt boyutlarının incelenmesi	48
Tablo 4.9: Gelir grubuna göre Portre Değerler ölçeğinin alt boyutlarının incelenmesi	49
Tablo 4.10: Gelir grubuna göre Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik ölçeğinin alt boyutlarının incelenmesi	50
Tablo 4.11: Evlenme durumuna göre Portre Değerler ölçeğinin alt boyutlarının incelenmesi.....	51
Tablo 4.12: Evlenme durumuna göre Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeğinin alt boyutlarının incelenmesi	52
Tablo 4.13: Evlilik süresine göre Portre Değerler ölçeğinin alt boyutlarının incelenmesi.....	53

Tablo 4.14: Evlilik süresine göre Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeğın alt boyutlarının incelenmesi	54
Tablo 4.15: Portre Değerler Ölçeği ile Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği ve Evlilik Uyumu arasındaki ilişki.....	55
Tablo 4.16: Evli çiftlerin Evlilik Uyumu düzeyinin, Özgenişletim boyutu tarafından yordama düzeyinin regresyon analizi.....	56

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 1.1:** Schwartz'ın Değer Kuramı'nda Bulunan Değer Boyutları ve Boyutları Oluşturan Değer Tipleri Arasındaki ilişkiler 16
- Grafik 1:** Evlenmeden önce evlilik sizin için ne anlam ifade ediyordu? Sorusunun yanıt grafiği (Mavi: Kadın, Yeşil: Erkek) 57
- Grafik 2:** Şu an da evlilik sizin için ne anlam ifade ediyor? Sorusunun yanıt grafiği (Mavi: Kadın, Yeşil: Erkek) 58
- Grafik 3:** Sizce evlilik ilişkisinde kadına düşen roller nelerdir? Sorusunun yanıt grafiği (Mavi: Kadın, Yeşil: Erkek) 59
- Grafik 4:** Sizce evlilik ilişkisinde erkeğe düşen roller nelerdir? (Mavi: Kadın, Yeşil: Erkek) 60

EKLER LİSTESİ

Ek-1 Katılımcı Onam Formu	78
Ek-2 Demografik Bilgi Formu.....	79
Ek-3 Portre Değerler Anketi	81
EK-4 Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği	84
Ek-5 Evlilik Uyumu Ölçeği.....	86

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Günümüzde her alanda meydana gelen hızlı değişme ve gelişmeler; insanların yararına olan sonuçlar vermekle beraber, istenilmeyen sonuçların da ortaya çıkmasına yol açmakta ve insanların duygu, düşünce ve davranış yönelimlerini çelişkili bir hale dönüştürmektedir. Özellikle kişiler arası ilişkilerde değer, inanç ve tutum karmaşası yaşandığı ve sosyal uyumlanmanın her geçen gün zorlaştığı gözlenmektedir.

Bu araştırmada gelecek nesli yetiştiren/ yetiştirecek olan evli çiftlerin değer yönelimleri ve kadına yönelik cinsiyetçi tutumlarının evlilik uyumları ile ilişkisi ele alınmıştır. Çünkü bu toplumsal hedef ancak uyumlu bir aile yapısı içerisinde temellenmekte, eğitim ve öğretim hayatında birçok etkenle birlikte devam etmektedir.

Evli bireylerin sahip oldukları bireysel ve toplumsal değerlerinin, inançlarının etkilediği cinsiyetçi algı ve tutumlarının alt boyutları çalışılmış, değişkenlerin ikili ilişkileri ve bütünsel ilişkileri incelenerek evlilik uyumlarına ne yönde bir etkisi olduğu anlaşılmasına çalışılmıştır.

Değer; Kluckhohn'a (1951) göre arzu edileni ve edilmeyeni belirler ve davranışı etkileyerek insanların birbirleriyle ve çevreyle olan ilişkilerini düzenler. (akt., Devrani, 2010: 14)

Değer kavramı genellikle değerlerin işlevleri üzerinden tanımlanmakta, bununla birlikte tutum ve inançlar değerleri kavramsallaştırmada yardımcı terimler olarak kullanılmaktadır. Örneğin; Converse (1964) değerlerin, tutum ve inançları birbirine bağlayan bir yapıştırıcı görevi olduğunu öne sürmüştür (akt., Devrani, 2010:35). Buna paralel olarak Rokeach (1973) değerlerin bireyin yaşamında yol gösterici bir rol üstlendiği ve sosyal davranışlara yönelik tutumlarla birlikte toplumsal davranışların belirleyicisi konumunda olduğunu savunmaktadır (akt., İmamoğlu & Aygün, 1999: 21)

Schwartz ve Bilsky, (1990) çeşitli kuramcılarının üzerinde uzlaştıkları özelliklerden yola çıkarak değerleri şöyle betimlemişlerdir;

- Değerler inançlardır. Ancak, tümüyle nesnel, duygulardan arındırılmış fikir niteliği taşımazlar; etkinlik kazandıklarında duygularla iç içe geçerler.
- Değerler bireyin amaçlarıyla (eşitlik gibi) ve bu amaçlara ulaşmada etkili olan davranış biçimleriyle (hak bilirlilik, yardımseverlik gibi) ilişkilidirler.
- Değerler, özgül eylem ve durumların üzerindedirler. Örneğin, itaatkârlık değeri; iş te ya da okulda aileyle, arkadaşlarla ya da tanımadığımız kişilerle olan ilişkilerimizin tümünde geçerlidir.
- Değerler, davranışların, insanların ve olayların seçilmesini ya da değişimini yönlendiren standartlar olarak işlev görürler.
- Değerler taşıdıkları öneme göre kendi aralarında sıralanırlar.

Değerler, davranışların kaynağı; haklılayıcıları ve yargılayıcılarıdır (Başaran, 1991: 36). Sıralanmış bir değerler kümesi, değer önceliklerini belirleyen bir sistem oluşturur (Kuşdil, Kağıtçıbaşı, 2000: 15). Örneğin; Türkiye'deki çocukların İlköğretim sürecinde, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'ndaki "Değerleri Destekleyen 100 Temel Eser" deki değerler: Adil olma, aile birliğine önem verme, barış, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, hoşgörü, özgürlük, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik olarak sıralanmıştır (DED, 2015:50). Erol Güngör (Güngör, 1998: 95) yedi değeri şu şekilde sıralamıştır; estetik, ahlaki, teorik (ilmi), iktisadi, dini, siyasi ve sosyal.

Bireyselci ve Toplulukçu kültürlerde farklılıklar olsa da gelenek ve değerler; bireylerin alışkanlık ve davranış örüntülerine denk gelmektedir. Ahmet Cevizci değerlerle ilgili (Cevizci, 2005: 432); haz (olumlu) ve acı (olumsuz) gibi hazcı, güzel ve çirkin gibi estetik, iyi ve kötü gibi ahlaki, yararlı ve yararsız gibi faydacı, sevap ve günah gibi dini ve doğru ve yanlış gibi mantıki değerlerden oluşan altı değer kategorisi belirtir.

Homer ve Kahle (1988) tarafından geliştirilen değer-tutum-davranış modeli farklı davranış alanları ve kültürlerde doğrulanmıştır. Bu model, değer-tutum-davranış arasında hiyerarşik bir yapı olduğunu ve daha soyut bir kavram olan

değerlerin, orta derecede soyut özelliğe sahip tutumlar aracılığı ile somut davranışları etkilediğini öne sürmektedir.

Kağıtçıbaşı'na (1979) göre tutum; kendileri gözlenemeyen fakat gözlenebilen bazı davranışlara yol açtığı varsayılan eğilimlerdir. Ve tutumlar doğuştan sahip olunamayan öğrenme ile zaman içinde değişme ve gelişme gösteren öğelerdir. Tutum, hoşlanma ve hoşlanmamadır; durumlar, nesnelere, kişiler, gibi çevrenin tanımlanabilir herhangi bir diğer özelliğine karşı duyulan yakınlık ve uzaklıktır.

İnsanlar, diğer kişileri ırklarına, yaşlarına, dinlerine vb. göre ayırt etme eğilimindedirler. Cinsiyette bu ayırım içerisinde ön plana çıkan bir değişkendir. Bir kişi ile yan yana gelindiğinde kişide fark edilen öncelikli özelliklerden biri o kişinin cinsiyeti olmaktadır.

Cinsiyet, bireyin biyolojik anlamda cinsiyetine bağlı olarak kadın ya da erkek olmasını tanımlayan demografik bir kategoridir (Dökmen, 2004: 47). Toplumsal cinsiyet ise bireyi kadınsı ya da erkeksi olarak tanımlayan (maskülen, feminen, androjen, belirsiz), toplumun kadına ya da erkeğe yüklediği rolleri ve beklentileri içeren kültürel bir yapı, kadınlığın ve erkekliğin sosyal ortamlarda ifade edilmiş şeklidir (Dökmen, 2004: 48).

Toplumun kadın ve erkekte var olmasını beklediği özelliklere toplumsal cinsiyet kalıp yargıları denir (Dökmen, 2002: 30). Cinsiyet rolleri, Cinsiyet kalıp yargılarına koşuttur (Arda, 1993: 72). Kişiler toplumun belirli bir cinsiyetten beklediklerini bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde yerine getirirken, olumlu-olumsuz özellikler taşıyan kalıp yargıların devamlılığını sağlarlar. Bunlar içerisinde “kadın hak ediyorsa erkeğin şiddet uygulaması normaldir” ve “kadın eşinden dayak yiyorsa bu durumu saklamalıdır” şeklinde kalıp yargılar da mevcuttur (Zeyneloğlu, Eroğlu, Taşkın, 2007: 12). Kadın ile erkek cinsiyetleri arasındaki biyolojik ve sosyal rol farklılıklarının ortaya konup bu farklılıkların abartılması; erkeklik ile güç, yüksek statü ve üstünlüğün birleştirilmesi sonucunda kadınların daha zayıf konuma itilmesine ve ayrımcılığa uğramasına cinsiyetçilik denilmektedir. Cinsiyetçilik; erkeği “norm” olarak yapılandırmaktadır.

Cinsiyetçilik, genel olarak, kadına karşı olumsuz kalıp yargıları, düşmanca duyguları ve geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin kabulünü içermektedir (Glick, Fiske, 1997, akt., Curun, 2001: 12).

Glick ve arkadaşları, cinsiyetçiliği hem olumlu hem de olumsuz olarak algılanabilen tutum ve davranışlarla açıklamaya ve ölçmeye çalışmışlardır (Glick, Fiske:1996,1997, akt.,Sakallı, Uğurlu, 2003: 55). Kadının düşük seviyede görülmesi ve cinsiyet ayrımcılığına maruz kalmasına “düşmanca cinsiyetçilik”, yine kadının zayıf olarak algılanıp düşük seviyede görüldüğünden korunması, yardım edilmesi, onun ihtiyaçlarının gözetilmesi “korumacı cinsiyetçilik” olarak iki kategoride ifade edilmiştir.

Erkek ve kadınların romantik ilişkileri kapsayan evliliklerinde; erkeklerin genel olarak güç ve iktidar rolünde olup eşlerine karşı düşmanca ya da korumacı bir tutum içerisinde oldukları görülmektedir. Çelişik duygulu cinsiyetçilik ile romantik ilişkiden memnuniyet araştırması sonucunda (Curun, 2001:56), “düşmanca ve dostça cinsiyetçilikten yüksek puan alan katılımcılar düşük puan alan katılımcılara oranla romantik ilişkiler hakkındaki kalıp yargılara karşı daha olumlu tutumlara sahiptirler” denilmiştir.

Toplumdaki bireylerin tüm algılarına ilişkin ölçüt, yargı öğreten değerlerinin direk ya da dolaylı olarak etkilediği (zaman değişkeniyle dinamik olabilen) ilişkilerdeki cinsiyetçi tutumlarının evlilik uyumuna yansımaları araştırılmıştır.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçların; evli bireylerin sahip oldukları değerler ve cinsiyetçi tutumlarının, evlilik uyumlarını nasıl etkilediğinin incelenerek bu alanda yapılacak diğer çalışmalara ve geliştirilecek toplumsal politikalara bir veri sağlaması amaçlanmıştır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bireylerin kendilik, çevre ve dünya algılarının oluşumunda önemli bir boyut olan değerlerinin incelenmesi; onların hem mevcut tutum ve davranışlarını anlamaya, hem de gelecekte ne tür davranışta bulunacaklarını öngörebilmemize imkân vermektedir. Bu realiteden hareketle evli bireylerin sahip olduğu bireysel değerlerinin ve bu değerlerle bağlantılı olan cinsiyetçi tutumlarının; evlilik uyumlarını ne düzeyde yordadığının belirlenmesi bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın amacına ulaşmak için şu alt problemlere cevap aranmıştır:

Örnekleme grubundaki en az 2 yıllık evli çiftlerin değer yönelimleri,

- Cinsiyete
- Yaş grubuna
- Eğitim seviyesine
- Çalışma durumuna
- Gelir düzeyine
- Evlilik durumuna
- Evlilik süresine göre farklılaşmakta mıdır?

Örnekleme grubundaki en az 2 yıllık evli çiftlerin bireysel cinsiyetçi tutumları,

- Cinsiyete
- Yaş grubuna
- Eğitim seviyesine
- Çalışma durumuna
- Gelir düzeyine
- Evlilik durumuna
- Evlilik süresine göre farklılaşmakta mıdır?

Örnekleme grubundaki en az 2 yıllık evli çiftlerin evlilik uyumları,

- Cinsiyete
- Yaş grubuna
- Eğitim seviyesine
- Çalışma durumuna
- Gelir düzeyine
- Evlilik durumuna
- Evlilik süresine göre farklılaşmakta mıdır?

Örnekleme grubundaki çiftlerin evlilik uyumu düzeyleri, cinsiyetçi tutumlar ve değer yönelimleri tarafından ne düzeyde yordanmaktadır?

Demografik formda yer alan açık uçlu sorulara verilen yanıtlar çerçevesinde çiftlerin evliliğe bakışı evlilikten öncesine ilişkin düşüncelerine kıyasla farklılaşmakta mıdır?

Demografik formda yer alan açık uçlu sorulara verilen yanıtları çerçevesinde, kadın ve erkeğin evlilikteki rol dağılımına ilişkin inançları/ beklentileri farklılaşmakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Son yıllarda ülkemizde akademisyenlerin, siyasetçilerin, eğitimcilerin ve hatta halkın şikâyetçi olduğu; toplumsal değerlerin yozlaşması, özellikle kadına yönelik cinsiyetçi tutum dolayısıyla gizli, açık şiddetin artması ve bu durumun direkt etkilediği aile içi uyum ve iletişim sorunsalına bilimsel bir katkı sağlayabilmek için bu araştırma gerekli görülmüştür.

Bu çalışmada davranışların altında yatan inançlardan, değerlerden hareket edilerek, hangi değerlere sahip olan bireylerin cinsiyetçi tutumları ne yönde olacağı ve bu cinsiyetçi tutumların, çiftlerin evlilik uyumunu nasıl etkileyeceği sorularına cevap aranmıştır.

Evli bireylerin değer ve cinsiyetçi tutumlarının, evlilik uyumuyla olan ilişkisinin araştırılması; evlilik kurumunun sağlıklı bir şekilde yapılandırılması dolayısıyla bireysel ve toplumsal huzurun sağlanmasına yönelik uygulamaların geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışma sonucunun, toplumsal değer yozlaşmasının önüne geçilmesine hizmet etmesi beklenmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Değer ve tutum kavramlarının yoruma açık olması ve bu kavramları birlikte konu edinen çalışmaların literatürde sınırlı olması, katılımcıların belli bir coğrafi bölgeden seçilmiş olması (İstanbul ili, Fatih ve Eyüp ilçeleri) ve katılımcı sayısının

sınırlı olması, sonuçların genellenebilirliği konusunda birtakım kısıtlılıklara neden olmuştur.

Evli çiftlerin kişisel kaygıları, geleneksel olan değerler bağlamındaki çekinceleri ve evlilik mahremiyetine dair olası kültürel inançlarından dolayı araştırma sorularına, “olması gereken” cevapları verme ihtimali bu araştırmanın en önemli sınırlılığını oluşturmaktadır.

1.5. Araştırmanın Kavramları

Değer: Türk Dil Kurumu sözlüğünde: “Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet” olarak tanımlanmaktadır. Tanımdan da anlaşılacağı üzere bireylerin tecrübelerine, yaşanan durumlara göre değişiklik gösterebilen, bununla birlikte mantıksal bir dizgiyi içerdiği varsayılan soyut bir ölçüdür (Tütüncü, Küçükusta, 2010:15).

Bireysel açıdan, düşünüldüğünde, değerler bireyin düşünce, tutum, davranış ve yapıtlarında birer ölçüt olarak ortaya çıkarlar ve toplumsal bütünlüğün ayırmaz bir ögesini oluştururlar (Durmuş, 1996:20)

Bir diğer ifadeyle, insanların bir araya gelmesiyle oluşan toplumu meydana getiren şey, bir takım kolektif değerlerdir. Dolayısıyla araştırmacıların değer odaklı çalışmaları her geçen gün artmaktadır. Paylaşılan değerler kişilerin hayatını yönlendirici ilkeler olarak kabul edilen ve onları hayatta güdeleyen amaçların sosyal birer temsilcileridir (Rohan, 2000,akt., Dönmez,2006).

Değerler ile ilgili çok farklı tanımlar yapılmış olmasına rağmen (Schwartz,1994: 22) değer kavramı; tutum açısından ele alındığında bireyin belli bir duruma verdiği tepkiyi etkileyen ve çok sayıda farklı tutumunu şekillendiren zihni temsiller olarak karşımıza çıkmaktadır. (Devrani, 2010: 60) Dolayısıyla insanların farklı durumlara yönelik tutumlarının oluşmasında, biçimlenmesinde ve değişmesinde değerler rehber rolündedirler (Dilmaç, 1999: 39).

Tutum: Bireyin, herhangi bir duruma, olaylara, nesnelere, insanlara, yerlere ve fikirlere karşı lehte ya da aleyhte gerçekleşen duygusal eğilimidir (Papanastasiou, 2002, akt., Tavşancıl, 2006:28).

Cinsiyet: Bireyin biyolojik anlamda cinsiyetine bağılı olarak kadın ya da erkek olmasını tanımlayan demografik bir kategoridir.

Toplumsal cinsiyet: Bireyi kadınsı ya da erkeksi olarak tanımlayan, toplumun kadına ve erkeğe yüklediğı anlamları ve beklentileri içeren kültürel bir yapı, kadınlığın ve erkekliğin sosyal ortamlarda ifade ediliş şeklidir (Dökmen, 2004: 32).

Cinsiyetçilik (Sexism): Genel olarak kişinin cinsiyetine dayalı olarak yapılan ayrımcılıktır ve bu kavram sosyal psikologlar tarafından çoğunlukla kadınlara ilişkin olumsuz tutumlar ve davranışlar olarak ele alınmaktadır (Benson, Vincent, 1980: Campbell, Schellenberg, Senn, 1997: Glick, Fiske, 1996: Fiske, Lindzey, 1998, akt., Sakallı, Uğurlu, 2003: 12).

Yaş ve Yaşamın Seyri: İnsanlar yaşlandıkça, alışkanlık örüntülerine daha sıkı bağlanmış olup değışiklik ya da zorlanmalara karşı direnç göstermektedirler. Çünkü kolay ve güvenli hissettiren; tecrübe edilmiş yaşantılar olup öğrenilmiş ilişkilerdir. Bu durum, muhafazakârlık ve kendini aşma değerlerinin (iyilikseverlik, evrenselcilik) yaşla birlikte artması, değışikliğe açıklık (kendini yönetme, uyarılma, hazcılık) ve kendini yüceltme (güç, başarı) değerlerinin yaşla birlikte azalmasına işaret etmektedir (Veroff, Reuman, Feld: 1984:1142)

Eğitim: Eğitimsel deneyimler varsayımsal olarak kendini yönetme değerleri için gerekli olan zihinsel açıklığı, esnekliğı ve bakış açısı genişliğini desteklemektedir (Kohn, Schooler, 1983: 78).

Gelir: Yüksek maddi gelir; kişinin, kendini yönetme, hazcılık ve başarı değerlerini öncelemesine, güvenlik duygusuyla birlikte özgürce bir yaşam stili seçmesine fırsat oluşturur. Aksi durum ise ilişkisel bağları koruma gereksinimini artırarak güvenlik kaygısı nedeni ile uyma davranışını destekler.

Evlilik: Evlilik, kişilerin bireysel özellikleri, aile yapıları, birbirleriyle olan ilişki biçimleri, doğuştan getirdikleri ve sonradan kazandıkları özellikleriyle hem bir bütünü oluşturdukları hem de kendi özerkliklerini ortaya koydukları bir ilişki biçimidir (Dökmen, 2010: 76).

Evlilik uyumu: Evlilik uyumu, eşlerin günlük yaşantıya ve yaşantı içinde değişen koşullara uyum sağlaması ve belirli bir süre içinde birbirlerine uygun olarak değişmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Eşlerin birbirlerinin ilgilerini, amaçlarını,

değerlerini, yaşama bakış açılarını paylaşımları ve ilişkiden aldıkları doyum düzeylerine ilişkin sübjektif değerlendirmeleridir (Yeşilyaprak, 2003:78).

2. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve

2.1.1. Değer Kavramının Tanımı

İnsan tüm eylemlerini ifade etme sürecinde seçme özgürlüğüne sahiptir. İşte bu seçme sürecinde belli bir ölçüt kullanmak zorunda olan insan, değerleri bir ölçüt olarak kullanıp yargıda bulunur (Yılmaz, 2002: 35).

İnsan davranışının sırrını çözmek ve davranışı önceden tahmin etmek için güvenilir sonuç verebilecek, göreceli olarak süreklilik gösteren değer kavramı; algı, istek ve niyetlerin oluşum sürecinde önemli bir kriterdir. Örneğin; Ahmet iyi bir insandır. Niçin? İnsanlara elinden geldiğince yardım etmektedir. Çünkü yardım etmek iyidir.

Değer, hem eylemi gerçekleştirenle, hem eylemle birlikte gerçekleşenle ve hem de eylemi değerlendirenle bağlantılı olarak varlık kazanır (Poyraz, 2004: 36).

Değerler bir kişinin veya sosyal grubun kabul ettiği standartlar, inançlar veya ahlaki ilkeleridir (Collins English Dictionary, 1991; akt. Sarı, 2005: 80). Diğer yandan değerlerin tek başına bir atom olarak değerlendirilemeyeceği ancak ilişkili olduğu durum ya da nesneyle ilgili bir obje olarak incelenebileceği öne sürülmektedir (Deth ve Scarbrough, 1995, akt., Çalışkur, 2008:34).

Değerler, tutum ve inançlar üç boyutlu ele alınmaktadır. Bunlar, bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor boyutlardır. Değerlerin bilişsel yönü, değerlerin farkına varmayı ve nasıl kullanılacağını bilmeyi, duyuşsal boyutu ise iyi/ kötü, olumlu/ olumsuz gibi yargılar ve duygusal tepkileri, psiko-motor boyut ise bilişsel ve duyuşsal yönden meydana gelen öğrenmelerin davranışlara yön vermesini kapsamaktadır.

Değerlerin toplumun devamlılığını sağlayan araçlar olmakla beraber toplum yapısının statik olmamasından kaynaklı, bir değişim göstermeleri de söz konusudur. dolayısıyla bireyin yaşamının farklı dönemlerinde farklı rolleri üstlendiği süreçlerde

önem verdiği değerler değişebilmektedir (Çileli, 2000:17). Bu bağlamda değerleri insanların var olan veya yeniden kazanılan davranışlarıyla da ilişkilendirmek mümkün olacaktır.

En genel tanımıyla değerler neyin iyi neyin kötü olduğu konusundaki yargılarımızdır. İnsanlar değer ve inançlarını çevrelerindeki diğer insanlardan öğrenir ve bu değerleri davranışlarına yansıtırlar. Değerlerin sadece kişiye özgü bir olguyu anlatmıyor olması ve bireyler arasında paylaşıyor olması özelliği bizim ulusal değerler, aile değerleri, evrensel değerler, gençlik değerleri ve örgütsel değerler gibi tanımlamalar yapmamıza olanak sağlamaktadır

Değerin sosyal ve kültürel biçimleri bireyleri farklı şekilde etkilemektedir (Gökçe, 1994: 27). Bu açıdan bakıldığında zaman değerler ile insanlar arasındaki ilişki tek yönlü ve birebir değildir (Aydın, 2003: 17). Değerler bireyin düşünce, tutum, davranış ve yapıtlarında birer ölçüt olarak ortaya çıkar ve toplumsal bütünselliğin ayrılmaz bir ögesini oluşturur (Durmuş, 1996:21). Dolayısı ile değerleri, bir çeşit inanç olup, insanların iyiyi, doğruyu ve güzeli tanımlamak için koymuş olduğu ölçütler veya standartlar olarak ele almak mümkündür (Verplanken, Holland, 2002, akt.,Dilmaç& Deniz,2009:13).

Değer tanımlarında değerlerle bağlantısı en sık vurgulanan kavramlar; inanç, eğilim, normatif standartlar ve amaçlardır (Mehmedoğlu, 2006: 86). Sunulan değerler sistemi bireyin yaşam normlarına uygun değilse bu değerler sistemini birey kabul etmeyecektir. Değer yargıları toplumun var olma nedenleri arasında gösterilen temel yaşam fonksiyonlarıdır (Dilmaç, Ekşi, 2007: 23). Bireylerin içinde buldukları olumsuz durumlarla baş edebilmelerinin bir yolu da sahip oldukları değerlerdir.

Değerler ve Kültür

Değerler, kültürel bilgidir; kültürün öğeleri üzerine kurulur ve her zaman bir seçimi vurgular. Kültür ise paylaşılan simgeler, ideolojiler, inançlar ve yaşantıların bütünüdür. Değerler ya zamanla kaybolurlar ya da bir sonraki nesle aktarılarak yıllarca devam ettirilirlir. Bu süreklilik değerlerin içselleştirilmesine ve genel kabul görmesine bağlıdır. (Gudmundsdottir, 1991, Akbaba, Altun, 2003:7).

Bireyler, kendilerine ait değerler ve çevrelerine ait değerlerle örülü bir yaşama sahiptir (Turan&Aktan,2008: 233). Bireyin kendisine, çevresine ve geleceğe bakış açısı, sahip olduğu değer sistemiyle ilişkilidir. Değerlerin insan davranışları etkileme, toplumsal ilişkileri düzenleme ve toplum kalkınmasını sağlama gibi birçok işlevleri vardır.

Her kültürün belli başlı değerleri vardır ve bu değerler o kültürü diğerlerinden ayırır; Cüceloğlu'na göre ABD'de 18 yaşındaki bir gencin ailesinden ayrılıp kendi yaşamını kurması hususundaki davranışı takdir edilir. Çünkü o kültürde her bireyin belli bir yaştan sonra kendi başının çaresine bakması önemli bir değerdir. Hâlbuki bizim kültürümüzde bu davranış son derece ayıp, saygısızlık ve yadırganacak bir hareket olarak değerlendirilebilir. (Cüceloğlu, 1997: 87)

Görüldüğü gibi değerler kültüre göre şekil almakta ya da değerler bizzat bir kültür kalıbı oluşturabilmektedir.

Değerler ve Tutum

Tutum; bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarına yönelik eğilimdir. Tutumlar genellikle erken yaşlarda yaşanan deneyimler, pekiştirme, taklit ve sosyal öğrenmeyle oluşturulur ve bazıları da kalıp yargılara dönüşür (Kağıtçıbaşı, 1979: 56) .

Değer ve tutum kavramları birbirini besleyen, birbirine kaynaklık eden iki kavramdır. Tutumlar, davranışı hazırlayan etken olarak değer yargılarıyla gözlenebilir ve değer aracılığıyla tutumları, bireyi davranışa hazırlayan eğilim olarak yorumlayabiliriz. Çünkü davranışlarımızla ilgili pek çok sorunun çözümünde olaylara karşı tutumlarımız yatar.

Bu tutumların oluşmasını sağlayan da bireyin kazandığı ya da sahip olduğu değerlerdir (Balcı, 2008: 193). Sahip olduğumuz değerler ve tutumlar, bilgilerimizle birlikte eylemlerimizin kaynağını oluştururlar (Doğanay, 2006: 83). İnsanın davranışları büyük ölçüde tutumlarına bağlıdır, tutumların dayanak noktası ise değerlerdir (Tokmak& Bakioğlu,2009: 58). Bir olgu hakkında insanın yargısını oluşturan (Akbaba, Altun, 2003: 14), tercihlerini, tutumlarını, davranışlarını şekillendiren ve insanların düşünme, karar verme işlevlerine yön veren değerlerdir (Fırat, 2007: 91, Özsoy,2007: 32).

Örneğin siyasal değerleri etik değerlerden daha ağır basan bir siyasetçi seçim meydanlarında verdiği sözlerden bir kısmını yerine getiremediğinde herhangi bir rahatsızlık yaşamayabilir. Sözünde durma davranışına ilişkin tutumunda siyasi değerler daha ağır basmaktadır ve bu davranışı “sözünde durmama” olarak görmeyip siyasetin bir gereği olarak görebilir. Neticede sözünde durma olgusuna karşı takınacağı tutum farklılaşmaktadır. Ve bu tutum davranışa yansımaktadır, o halde değerler tutumların oluşmasında ve davranışların gerçekleştirilmesine önemli bir belirleyici olarak görülebilir.

Günümüzde değerlere yeterince önem verilmediği düşüncesi akademik ve popüler yayınlarda yoğun bir şekilde vurgulanmaktadır (Katılmış, Ekşi, Öztürk, 2012: 56). Değerler kişilerin tutum ve davranışlarına, dolayısıyla kararlarına rehberlik ettiği için (Tokmak& Bakioğlu, 2009: 84), bireyin benimsediği kendi değerleriyle belli bir durum arasındaki işlevsel ilişki bilirse tutumları tahmin edilebilir (Elkatmış, 2009: 345). Bireyin her davranışı dolaylı ya da dolaysız olarak değerler tarafından yönlendirilmektedir (Dilmaç, 2007: 46). Değerler tutumlara, davranışlara ve yargılara rehberlik eder ve/ veya etkiler (Ünal,1981: 104).

Değerler ve Davranışlar

Değer-davranış ilişkisi incelenirken, karakter temelli davranış ile değer temelli davranış arasındaki ayrımın önemi vurgulanmaktadır. Karakter temelli davranış sürekli bir eğilim iken; değer temelli davranış sürekli olması gereken hedefleri içermekte ve bireyin daha fazla bilişsel kontrol kullanmasını gerektirmektedir. Karakter temelli davranış olumlu ya da olumsuz olabilirken, değer temelli davranış sadece olumlu özelliğe sahiptir. Ayrıca kişilik özellikleri diğer insanları yargılama amaçlı kullanılmazken değerler bireye bunun için gerekli standartları sağlamaktadır (Schwartz, 2001,akt.,Sevgili,2014: 96)

Literatürdeki hâkim kabul; değerler ve davranış arasındaki nedensel ilişkinin değerlerden davranışlara doğru olduğu yönündedir. Vinson ve arkadaşları (1977) bireysel özelliklerin değerler temelinde şekillendiğini değerlerin değişmesinin de, tutum ve davranışların değişmesi üzerinde rol oynadığını savunmaktadır. Nadir de olsa bunun tam tersi bir nedensel ilişkinin de mümkün olabileceğini ifade eden görüşler vardır. Gundelach (1992) değerlerin değişmesinde etkili olan faktörleri

incelediği çalışmada, bireysel yaşam koşullarının değişmesinin değer önceliklerinde de değişime neden olacağını belirtmiştir. Ancak değerlerin çoğunlukla çocukluk ve gençlik çağlarında benimsendiği ve ileriki yaşlarda sadece ufak değişiklikler olduğu göz önünde bulundurulduğunda nedensel ilişkinin mantıksal yönünün değerlerden davranışlara doğru olduğu görüşü yaygınlıkla kabul edilmektedir. Kişisel değerler ile pek çok davranış arasındaki ilişkiler incelenmiş ve sahip olunan değerlerin farklı alanlardaki davranışlar ile de uyumlu olduğu ortaya konmuştur. Örneğin; yakın ilişkiler değeri yüksek olanların, daha çok arkadaşına sahip olduğu, eğlence ve zevk değeri yüksek olanların alkol tüketiminin arttığı görülmüştür (Kahle, 1983: 47). Yine bu bulgulara paralel olarak kendini ait hissetme değerinin grup faaliyetleri; eğlence ve zevk değerinin dans, kayak gibi faaliyetleri, yakın ilişkiler kurma değerinin ise hediye verme faaliyeti (Beatty, 1991,akt., Sevgili, 2014: 106) sıklığı ile ilişkili olduğu görülmüştür. Benzer olarak Türkiye’de yapılan çalışmalarda da ebeveynlerin sahip olduğu değerler ile çocuk yetiştirme tarzının ilişkili olduğu bulgulanmıştır.

(Akarslan, 2011: Demirutku& Sümer 2010, Cesur, 2010). Araştırmaların sonuçları da değer ve davranış arasındaki ilişkiye işaret etmektedir.

2.1.2. Milton Rokeach ve Shalom H. Schwartz’ın Değer Kuramları

M. Rokeach’ın Değer Kuramı:

Rokeach değerleri, başkalarını etkileme girişimleri, kendini başkalarına tanıtmaya, başkalarıyla karşılaştırmalar yapma, kendini ve diğerlerini yargılama, ahlaki yargılar, değerlendirmeler, tutumlar, ideoloji, sosyal eylemler gibi kişiler arası ilişkilerini, problemlere bakışını ve çözüme durumunun belirleyicisi olarak tanımlamaktadır.

Rokeach (1973), değerlerin bilişsel, duygusal ve davranışsal boyutları olduğunu belirtmiş, bireyin var olma amaçlarını ve bu amaçlarına ulaşabilmek için sergilenen davranış biçimlerini yansıttığını ifade etmiştir.

Rokeach Değerler Envanteri (1973), değerleri ölçmede en sıklıkla kullanılan araçlardan biridir. Bu ölçeğe göre değerler davranış biçimleriyle ilgili olan araçsal

(instrumental values) ve varoluşla ilgili olan amaçsal değerler (terminal values) olarak iki grupta ele alınmıştır. Bireyin hayatında ulaşmak istediği durumu ifade eden değerler amaçsal değerler olarak (özgürlük, refah içinde yaşam vb.) tanımlanmıştır. Araçsal değerler ise; amaçsal değerlere ulaşmak için kullanılan (cesaret, dürüstlük vb.) değerleri ifade eder.

Rokeach değerlerin sınıflandırmasını yapmış ancak bir açıklama sunmamıştır. Schwartz ise gruplandığı değerlerin evrensel motivasyonel süreçleri hakkında kapsamlı ve evrensel açıklamalar getirmiştir (Schwartz, & Bilsky, 1990: 878).

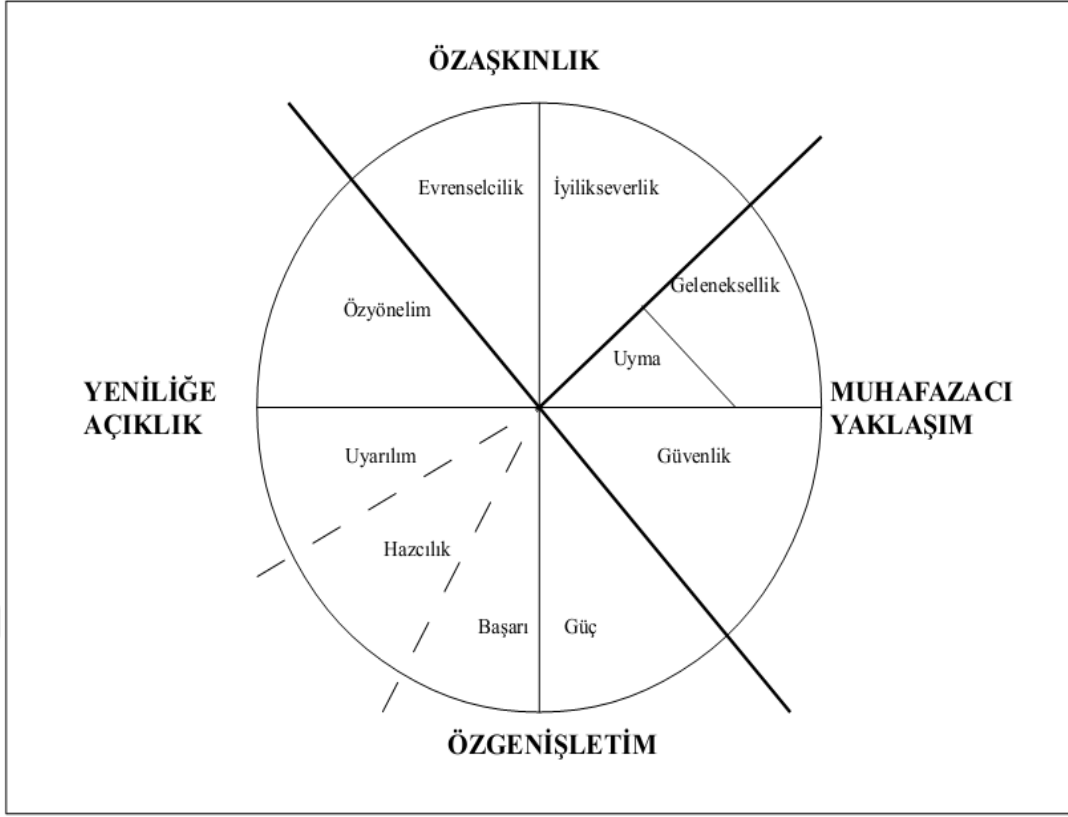
S. H. Schwartz'ın Değer Kuramı

Bu kurama göre bireylerin ihtiyaçlarıyla ilişkili olan değerlerin ardındaki üç temel motivasyon; biyolojik organizma olarak bireyin temel ihtiyaçları, kişiler arası başarılı etkileşime dair ihtiyaçlar ve toplumların devamlılığı için gereken ihtiyaçlar olarak açıklanmıştır.

Yeniliğe Açıklık değer grubu; Özyönelim, Hazcılık ve Uyarılımlık değer tiplerini kapsarken, Muhafazacı Yaklaşım değer grubu ise Güvenlik, Uyma ve Geleneksellik değer tiplerinden oluşmaktadır. Özaşkinlik değer grubunda; Evrensellik ve İyilikseverlik değer tipleri, Özgenişletim değer grubunda ise Güç, Başarı ve Hazcılık değer tipleri yer almaktadır. Schwartz'a göre değerler birbirleriyle ilişkilidir ve etkileşimli olarak bir üst değer tipini yaratmaktadır.

Yeniliğe açıklık değer grubu, bireyi belirsiz ve tahmin edilemeyen düşünsel ve duygusal ilgilerini takip etmesini motive eden (yaratıcı, cesur olmak gibi), muhafazacı yaklaşım ise bireyin ailesi arkadaşları ya da kurumlar ve geleneklerle ilişkilerinin sürekliliğine önem veren değerlerden oluşur (Schwartz, 2001, Demirutku, Sümer, 2010: 18). Özaşkinlik değer grubu, kişinin insanlığın ve doğanın yararına yönelik değerlerden oluşurken Özgenişletim değer grubu, başkalarının yararını gözetmeden hatta zararına olsa bile kendi çıkarlarına göre davranmasına olanak sağlayan değerleri kapsar.

Bu değer tipleri motivasyonel yönelimlerine göre yerleştirildikleri, dairesel yapıdan oluşan bir döngü içinde yapılandırılmıştır.

Şekil 1.1: Schwartz'ın Değer Kuramı'nda Bulunan Değer Boyutları ve Boyutları Oluşturan Değer Tipleri Arasındaki ilişkiler
Kaynak: (Demirutku, Sümer, 2010:19).

Tablo 1.1 Schwartz'ın Değer kuramında Yer Alan Değer Tipleri

<i>Değer Tipleri</i>	<i>Tanım</i>	<i>Güvenirlilik Katsayıları</i>
Güç	Sosyal statü; insanlar ve kaynaklar üzerinde baskınlık kurma	0,75
Başarı	Sosyal standartlarca belirlenen kişisel başarı yönelimi; 0.66	0,66
Hazcılık	Bedensel haz ve duyuşsal doyum arayışı	0,54
Uyarılm	Heyecan ve yenilik arayışı	0,70
Öz yönelim	Bağımsız düşünme ve davranma eğilimi	0,69
Evrenselcilik	Bütün insanlar için anlayış, hoşgörü; insanların ve doğanın esenliğini koruma	0,77
İyilikseverlik	Bireyin yakın olduğu kişilerin esenliğini koruması ve güçlendirmesi	0,76
Geleneksellik	Kültürel ve dini uygulamalara ve anlayışlara saygı ve bağlılık	0,63
Uyma	Başkalarına zarar verebilecek veya toplumsal beklentilere aykırı dürtülerin ve davranışların kısıtlanması	0,51
Güvenlik	Benlik, toplum ve ilişkiler için güvenlik ve istikrar arayışı	0,59

Kaynak: (İmamoğlu, Aygün, 1999; Demirutku, 2007; Kuşdil, Kağıtçıbaşı, 2000)

2.1.3. Cinsiyetçilik ve Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Kuramı

Toplumda erkeklerin lehine kurulan cinsiyet hiyerarşisine ilişkin olarak Cinsiyetçilik; cinsiyet temelinde ayrımcılık yapmaktır (Ecevit, 2011:7). Dünyadaki birçok toplumda erkekler daha güçlü benlikleri yansıtan ve istenir kalıp yargılarla (örn., güçlü, kendine güvenli, korkusuz, bağımsız, gerçekçi), kadınlar ise daha zayıf benlikleri yansıtan kalıp yargılarla (örn., bağımlı, pasif, kararsız, duygusal) tanımlanmaktadır (Deaux, 1984, akt., Tok,2001: 86).

Birçok erkek egemen toplumda kadın cinsiyetine ilişkin bu olumsuz kalıp yargıların ve tutumların varlığı, dolayısıyla da bu tutumların hayata ayrımcılık olarak yansması, kadının politik, ekonomik ve sosyal alanda erkeğe göre daha düşük konumlarda kalmasına neden olmaktadır (Dryler, 1998: 389).

Kalıp yargılar ve tutumlar her iki cinsiyetin ne gibi konularla ilgileneceklerini, politikaya ilgilerini, çalışma yaşantılarını, performanslarını, eğitimlerini, sosyal ilişkilerini ve karşı cinsle yakın ilişkilerini (romantik ve evlilik) etkilemektedir. Kadınlar için öğretmenlik, hemşirelik, hosteslik gibi anaç özellikler ve hizmet gerektiren işlerde çalışmak uygun olarak algılanırken; erkekler için mühendis, müteahhit, elektrikçi, müdür, yönetici ve politikacı gibi daha fazla bağımsızlık, güç ve liderlik gerektiren işler uygun görülmektedir (Sakallı-Uğurlu, 2003:125).

Bu cinsiyetçi tutumların gözlenebileceği diğer bir alan olan evlilik ilişkileri, bir sonraki bölümde ele alınacaktır.

Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Kuramı;

Glick ve Fiske'e (1996, 1997) göre cinsiyetçilik, düşmanca cinsiyetçilik ve korumacı cinsiyetçilikten oluşmaktadır. Düşmanca cinsiyetçilik, kadınlarla ilgili yanlış ve esnek olmayan genellemelere dayalı olumsuz tutumlardır. Bunlar; güç ilişkisi, cinsiyetler arası yarışmacı farklılaştırma ve düşmanca heteroseksüelliği içermektedir. Buna karşın, korumacı cinsiyetçiliğin altında oluşan üç alt faktörün; koruyucu ataerkillik, cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaştırma ve heteroseksüel yakınlık olduğu belirtilmiştir. Korumacı Cinsiyetçilik; kadının korunması, yüceltilmesi ve sevilmesi şeklindeki olumlu tutumları içerse bile; kadının erkeğe oranla daha düşük seviyede olduğunu kanıtlamaya hizmet eden daha ılımlı önyargıları içerir. Ayrıca, geleneksel kalıp yargıları ve erkek egemenliğini destekleyen ve çoğunlukla kadına zarar veren bir cinsiyetçilik türüdür (Glick, 1996, Fiske, 1997, akt., Sakallı-Uğurlu 2003: 96).

Korumacı cinsiyetçilik, kadınların zayıflıklarını ve erkekler tarafından korunmaları gerektiği görüşünü daha olumlu bir yaklaşımla dile getirir. Korumacı cinsiyetçilik, bir ölçüde düşmanca cinsiyetçiliği örtbas etmek ve kendilerini daha iyi hissetmek için bireylerin kullandığı bir önyargıdır ve bu önyargı, kadınların zayıf olarak algılanması ile birlikte; “onlar için çalışma,” “onları koruma” ve “onları el üstünde tutma” şeklinde varlığını göstermektedir. Ayrıca, korumacı cinsiyetçiliğin, kadınların düşmanca cinsiyetçiliğe karşı tepki gösterilmesini engelleyici bir rolü vardır (Glick, 1996, Fiske, 1997; akt., Sakallı-Uğurlu 2003: 124). Evli bireylerin

cinsiyetçilik eğilimi, cinsiyet rolü tanımlamaları ve kalıp yargılarının evlilik ilişkilerinde önemli ölçüde etken olabileceği öngörülmektedir.

2.1.4. Değer ve Toplumsal Cinsiyet, Cinsiyetçi Tutum İlişkisi

Toplumsal cinsiyet, biyolojik cinsiyetle açıklanamayan sosyal sınıf, siyaset, ataerkillik ve toplumdaki üretim biçimiyle bağlantılı bir anlama sahiptir (Savcı, 1999:130). Toplumsal cinsiyet, kadınlar ile erkekler arasındaki farklılıkların toplumsal düzlemde kurulmuş yönlerine dikkat çekmektedir (Marshall, çev., Akınhan, Kömürcü,1999: 98).

İnsanları birbirinden ayıran önemli bir kategori olarak kullanılan toplumsal cinsiyet, sosyalleşme sürecinde kişilerin “kadın” ya da “erkek” kimliklerini geliştirmelerine ve belirli sosyal rolleri ve kalıp yargıları öğrenmelerine yol açar (Dökmen, 2004: 145). Cinsiyetçilik; geleneksel cinsiyet rollerinin kabul edildiği bilişsel kalıp yargılar çerçevesinde tanımlanır.

Bireysel cinsiyetçilik, bilerek veya bilmeyerek kadınlara farklı bir şekilde davranılmasını ve kadınlara psikolojik, ekonomik veya sosyal açıdan zarar verecek davranışlarda bulunulmasını içermektedir (Brant, Mynatt, Doherty, 1999: Sakallı, 2002: 84). Kısacası, cinsiyetçilik konusu kadın, erkek ve cinsiyet rollerine ilişkin olumlu veya olumsuz tutumlar ve davranışlar anlamında ele alınmaktadır.

Örtük cinsiyetçilik, günümüzde birçok insan cinsiyetçi tutumlarını açıkça göstermek yerine, şakalarla ya da düşmanca ortamlar yaratarak göstermeyi tercih ederler. Bireyler bilerek kadınların çalışmalarını önemsemezler ve sinsice onların başarısız olmasına neden olacak davranışlar gösterebilirler. Hatta bu olumsuz davranışlar, bilerek ve isteyerek kadını başarısızlığa götürecek sabotaj veya ölç almayı içerebilir (Brant, Mynatt, Doherty, 1999,Sakallı, 2002: 124).

Gizli cinsiyetçilik ise kadınların ve erkeklerin eşit olduklarını belirtmek ama algılanan bu eşitliği yok sayan birçok davranışı “normal” kabul etmektir. İş ortamlarında oldukça olumlu değerlendirilen kadınların üst kademelere gelmeleri engellenir. Yani görünmez bir ‘cam tavan’ etkisi, gizli cinsiyetçiliğe iyi bir örnektir. Shore (1992) çalışmasında, hem erkek hem de kadın çalışanların yetenekleri, iş performansları ve zekâları açısından aynı değerlendirilse de kadınların yönetici pozisyonlarına daha az atandıklarını bulmuştur (Shore,1992:503).

2.1.5. Evlilik Uyumu

Türk Medeni Kanunu kapsamında evlilik; eşlerin hayat ortaklığının yanı sıra bir medeni hukuk sözleşmesi olarak tanımlanmıştır (TMK, 2017)

Larson'un geliştirdiği evlilikte üçgen modeline göre (Larson, 2002, akt.,Akar, 2005: 147) evlilik uyumu ile ilişkili faktörler 3 temel başlık altında incelenmektedir:

1. Bireysel Özellikler:
 - a. Sorunlar: Stresle başa çıkma güçlüğü, işlevsel olmayan düşünceler, aşırı tepkisellik, aşırı kızgınlık ve saldırganlık, tedavi edilmemiş depresyon, kronik irritabilite, aşırı utangaçlık.
 - b. Olumlu özellikler: Dışadönüklük, esneklik, özgüven, teslimiyet, aşk.
2. Çift Özellikleri:
 - a. Sorunlar; Negatif ilişki tarzları.
 - b. Olumlu Özellikler: İletişim ve çatışma çözme becerileri, yakınlık, güç paylaşımı veya kontrolü, uzlaşma.
3. Çevresel Etmenler:
 - a. Aileden bağımsızlaşabilme, ailenin ve arkadaşların desteği.
 - b. İş stresi, ebeveyn olmanın stresi, dışarı uğraşlarının gerilimi, borçlanma, sağlık, eşin yakın akrabaları.

Yapılan çalışmalarda yüksek evlilik kalitesi, iyi uyum, yeterli iletişim, doyum ve mutluluk kavramlarının nasıl ölçüleceği ve nasıl tanımlanacağı konusunda fikir birliği oluşturulmaması da bu kavramların içeriklerinin benzer olduğu, her birinin etkileşimi ve tutumları betimlediği ileri sürülmektedir. Özellikle evlilik uyumu ve evlilik doyumu kavramları, aralarında korelatif bir ilişki olması nedeniyle çok sık birbirine karıştırılmakta veya eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Evliliklerinde doyum düzeyleri yüksek olan çiftlerin aynı zamanda uyumlu çiftler olduğu bu iki kavramın birbirinden farklı kavramlar olmadığı belirtilmektedir. (Hoşgör, 2010: 68)

Eşler arasındaki kişisel benzerlik ve eşin doğru biçimde algılanması, eşler arasındaki yakınlığı artırmaktadır. Evliliğin dört önemli boyutu faktör analizleriyle ortaya konmuştur. Bunlar; kişisel özellikler, yakınlık, evlilikte uyum ve problem çözmedir. Özellikle; Robinson ve Blanton'a göre (1993), yaklaşık 30 yıldır evliliği

devam eden bireylerin ilişkilerinde belirleyici olan temel 2 faktör, yakınlık ve iletişim becerileridir (Fidanoğlu, 2007: 85).

Literatürde, özellikle eşler arasındaki uyumun sosyal hayata uyum üzerinde olumlu yönde etkili olduğu bilgisi verilmiştir.

Bu çalışmada da evlilik uyumu; değer ve cinsiyetçi tutumlarla ilişkisi bağlamında ele alınmaktadır.

2.1.6. Evlilik Uyumuna Kuramsal Bakış

ABD’de yapılan çalışmalarda insanların psikolojik yardım için başvurma nedenleri arasında evlilik sorunlarının ve uyumsuzluğun en sık bildirilen nedenler arasında olduğu belirtilmiştir (Gülsün, 2009: 68).

Uyum sağlayıcı problem çözme becerilerine sahip kişilerin evlilik içi sorunlarının azaldığı, uyumlarının ise arttığı bilinmektedir. Bu beceriler eşleri yaşam olaylarına karşı daha esnek hale getirirken uyumsuz sorun çözme becerilerine sahip kişilerin yaşam olaylarına karşı daha duyarlı hale getirebilir.

Uyum becerileri olan bir çift sorunlara karşı savunmacı olmayan bir tutum sergiler, tarafsız bir ses tonuyla birbirlerinin görüşünü öğrenmek ister ve sohbetlerine mizahı katar. Eşler arasında gelişen sağlıklı etkileşim, çift uyumuna da olumlu katkı sağlar. Bilişsel yetersizlikler, duygusal huzursuzluk, olumsuz yaşam olayları sorun çözme davranışında kötüleşmeye ve stresin artmasına dolayısıyla eşlerin birbirlerinin hatasını aramaya daha duyarlı gelmesine, öfkeye, düşmanlığa, yetersiz iletişime ve yetersiz duygusal paylaşımına neden olmaktadır.

İlişki doyum verici olduğunda eşin olumsuz davranışlarına daha az sorumluluk yüklenmekte, uyumsuz eşler ise olumsuz eş davranışlarını daha fazla dikkate almakta ve dolayısıyla yaptıkları yüklemeler de ilişkilerindeki olumsuzluğu sürdürücü nitelikte olmaktadır (Kışlak& Çabukça, 2002: 38). Problemlerin eşten kaynaklandığının düşünülmesi benliği koruyan bir yol olmasına rağmen, ilişkinin bütününde etkin bir iletişime, duygu ve düşünce paylaşımına sahip çiftlerin, çatışmalarını uzlaşarak çözebildikleri ve problemin kaynağını doğru olarak belirleyebildikleri görülmektedir. (Işıklı, 1993: 87)

2.1.7. Değerler ve Evlilik Uyumu İlişkisi

Evlilik, kadın ve erkek arasında toplum tarafından onaylanmış, karşılıklı dayanışma sağlayan, cinsel ihtiyaçların doyuma ulaştırıldığı yasal bir ilişkidir.

Şener ve Terzioğlu'na göre (2002) değerlerin aktarıldığı ilk ve en temel yapı olan ailede, eşlerin uyum ve mutluluğu sağlayabilmeleri için; ev içi sorumlulukların paylaşımı, akrabalarla olan ilişkiler, boş zamanın değerlendirilmesi, iletişim, çocuklara yönelik görevlerin paylaşımı, aile bütçesinin idaresi gibi bir takım ortak sorumluluk alanlarının paylaşılması, görüş ve çabalarının benzer olması gerekmektedir.

Kadına ve erkeğe ilişkin oluşturulmuş olumlu veya olumsuz kalıp yargılar ve tutumlar her iki cinsiyetin ne gibi konularla ilgileneceklerini, politikaya ilgilerini, çalışma yaşantılarını, performanslarını, eğitimlerini, sosyal ilişkilerini, karşı cinsiyete ilişkin tutumlarını ve karşı cinsle yakın ilişkilerini de etkilemektedir (Sakallı-Uğurlu, 2003: 18).

Spanier (1976, akt., Koydemir& Tezer, 2005: 51), evlilik uyumunu ölçmeye yönelik ölçme aracı geliştirme çalışmasında eşler arası uyumu, sonucu beş boyutun derecesiyle belirlenen bir süreç olarak tanımlamıştır.

Bu boyutlar;

- Soruna yol açabilecek eşler arası farklılıklar,
- Kişilerarası gerilimler ve kişisel kaygı,
- Evlilik doyumu,
- Eşlerin bağlılığı,
- Eşlerin ilişkisini etkileyecek önemli kararlarda uzlaşmadır.

Son çeyrek yüzyılda evlilik üzerine yapılan çalışmalar bilişsel davranışçı model üzerine oturmaktadır. Biliş ve davranışların evliliğin niteliğini yordadığı da öne sürülmektedir. Günay'ın 2000 yılında evlilik uyumu ile kişisel düşünme modelleri arasındaki ilişkiye yönelik yaptığı çalışmada; evlilik uyumunu yüksek tanımlayan çiftlerin, evlilik uyumunu düşük tanımlayan çiftlere oranla benzer yönlerinin fazla olduğu, buna bağlı olarak fikir birliği düzeylerinin daha yüksek

olduğu ortaya çıkmıştır. Uyumlu olan çiftler, aynı zamanda, duygularını ifade etme düzeyleriyle de uyumsuz çiftlerden daha yüksek puan elde etmişlerdir.

2.1.8. Cinsiyetçi Tutum- Evlilik Uyumu İlişkisi

Cinsiyetçi tutumun davranışa dönüşmüş hali olarak, evli ya da boşanmış kadınların eşleri tarafından şiddete maruz kalması sürekli gündemdedir. 2009 yılında yayınlanan Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğünün “Boşanma Nedenleri Araştırması” çalışmasına göre; bugün diğer toplumlarda olduğu gibi ülkemizde de temel değerlerin zaafa uğraması, nüfusun şehirde toplanması, günlük hayatın karmaşıklaşması, iletişim teknolojilerinin ve kitle iletişim araçlarının yaygınlığı, tüketim kültürünün değişmesi, bireysel değerlerin ön plana çıkması ile birlikte toplumların temeli olan aileyi yıkıma götüren aile içi şiddet ve boşanma olgusu birey, toplum ve hukuk açısından giderek daha önemli bir olgu haline gelmiştir.

Buna paralel olarak yaşanılan yüzyılın “stres çağı” olarak nitelendirilmesine neden olan bireysel stres kaynaklarının artmasıyla birlikte tahammülsüz bireylerin yetişmesi, medyanın ürettiği değer karmaşası ile oluşan ahlaki yozlaşma, evlilikte maddi değerler üzerine kurulmak istenen hayat tarzı vb. faktörler boşanmaya giden yol üzerindeki mayınlar olarak değerlendirilebilir (YESODER, 2017)

İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü (NVİ) verilerine göre boşanma hızı en fazla 2000’li yıllardan sonra artmıştır. TUIK (2017) verilerine göre ise boşanma nedeni kabaca % 90 oranında geçimsizlik olarak görünmektedir. Geçimsizlik; sözlük anlamı, düşünce ve duygu birliğinin yok olması, karşılıklı sevgi ve saygının ortadan kalkması ile birlikte çiftleri çatışmaya götüren durumdur (İnal, 1992: 86).

2.2. İlgili Araştırmalar

2.2.1. Değerler, Cinsiyetçi Tutumlar ve Evlilik Uyumu İle İlgili Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Yurt dışında değerler üzerine yapılan araştırmalar incelendiğinde, sosyal bilimler alanında 20. yüzyılın ikinci çeyreğine kadar değerler konusunda ciddi anlamda deneysel çalışmaların yapılmadığı görülmüştür.

Grabb (1984), 1977-1981 yılları arasında toplumdaki farklı sosyal tabakalardaki insanların değerlerini ölçen bir araştırma yapmıştır. Araştırmada, insanların değerlerini ölçen Portre Değerler Anketi'nin yanında; insanların hangi sosyal tabakadan olduklarını belirlemek amacıyla kişisel özelliklerin sorulduğu bir anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, toplumda orta tabakada yer alan insanların; değerlerin özgenişletim boyutundaki Başarı ve Güç değerlerine, toplumun diğer tabakalarındaki insanlara oranla daha fazla önem verdikleri ortaya çıkmıştır. Farklı sosyal tabakaları oluşturan insanların değerleri karşılaştırıldığında, sadece Özyönelim değerinde anlamlı farklılık çıkmadığı tespit edilmiştir (akt.,Aydın,2014: 5).

Değerlerin dört boyutunda; özgenişletim, özaşkılık, yeniliğe açıklık, muhafazacı yaklaşım sosyal değerler teorisine yönelik ilk parametrik olmayan çalışma, Schwartz (1992) tarafından yılında yapılmıştır. Schwartz 60 ülkeden örneklem oluşturmuştur ve 60 ülkeden örneklem oluşturmuş olması sonuçlarının güvenilirliğini sağlamıştır. Araştırma sonucunda, Schwartz bütün toplumsal yapılar için 10 temel değer ortaya koymuştur. Daha sonra Schwartz 2004 yılında 27 ülkeden oluşturduğu örneklem üzerinde bir araştırma gerçekleştirmiştir.

Bu araştırmasında; doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına bağlı olarak 1992 yılında yaptığı çalışmasında belirlemiş olduğu 10 yaşam değerinin birbirinden bağımsız bölümlenmiş bir yapıdan ziyade bütüncül motivasyonel bir yapı arz ettiği sonucunu elde etmiştir. Schwartz'a göre yaşam değerleri birbirleriyle ilişkilidir ve etkileşimli olarak bir üst değeri yaratmaktadır (Hofmann, 2007:456).

Stern ve Dietz (1994) gerçekleştirdikleri araştırma sonucunda insanların sahip oldukları değerler; egoistik, biosferik ve altruistik değer boyutları olarak 3 sınıfa ayrılmıştır. Ortaya çıkan bu değer boyutları ile Schwartz'ın değer boyutlarından

özaşkınlık ve özgenişletim değer boyutları benzeştirilmiştir. Bu sınıflardan egoistik değer boyutu “özgenişletim” değer boyutları, altruistik değer boyutu ve biosferik değer boyutundan alınan 3 madde “özaşkınlık” değer boyutları ile benzeştirilmiştir. Aynı zamanda bu değerlerin çevresel düşüncenin belirleyicisi olduğu ortaya çıkmıştır.

Stern, Dietz, Kalof (1993) ve Guagnano (1995), Stern, Dietz ve Guagnano tarafından (1998) değerler konusunda çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Araştırmalar sonucunda benzer sonuçlar elde edilmiştir: “Özaşkınlık” değer boyutunda yer alan Evrensellik ve Yardımseverlik değerlerinin çevre dostu davranış ihtimalini artırmada en önemli değerler olduğu ortaya çıkmıştır. “Özgenişletim” değer boyutunda yer alan Güç, Başarı ve Yaşamdan Haz Alma değerlerinin ise çevre dostu davranış ihtimalini artırmada en az etkili değerler olduğu bulunmuştur.

Plutchik ve Conte (1997), her bir yaşam değerini ve bu değerler arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaları sonucunda, her bir yaşam değerini bir çemberin içindeki noktalara benzetmişler ve aralarında ilişkinin azalması durumunda çember içindeki noktalar arasındaki uzaklığın artacağını, ilişkinin artması durumunda noktalar arasındaki mesafenin azalacağı ve birbirine yaklaşan değerlerin birlikte yeni ifadeler yaratacağını ortaya koymuşlardır.

Schwartz (1998), kadın ve erkeklerin değer önceliklerine yönelik algılarını etkileyen sosyo-demografik özelliklerden yaş, eğitim düzeyi, kültürel geçmiş ile cinsiyet arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmayı İsrail’de 19 yaşından büyük 480 erkek ve 519 kadın katılımcı ile gerçekleştirmiştir.

Araştırma sonucunda, kadın ve erkekler değer türlerinin önemini hemen hemen aynı sıralamışlardır. Her iki cinsiyetin de en fazla önem verdikleri değerler Evrensellik, Güvenlik ve Yardımseverlik; en az önem verdikleri değerler ise Güç, Geleneksellik ve Uyarılımdır.

The Institute for Global Ethics değerler ve etik konusunda bir çalışma gerçekleştirmiştir. 2001-2002 eğitim öğretim yılında gerçekleştirilen bu çalışmanın evrenini Maricopa Community College çalışanları ve öğrencileri oluşturmaktadır. Yapılan araştırma sonucunda bu bölgedeki insanların sorumluluk, doğruluk ve saygıyı içeren değerlere daha fazla önem verdikleri görülmüştür. Maricopa Community College öğrencileri en çok Başarı değerine önem verdiklerini

belirtmişlerdir. Gelir düzeyi yüksek katılımcıların en çok “doğruluk” , en az “doğayı koruma” değerine; eğitim düzeyi yüksek katılımcıların ise en az dindarlık, cömertlik ve sosyal uyum değerlerine önem verdikleri ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılanların %15’i gelecekteki 10 yıl içinde değerlerinin değişebileceğini belirtirken diğerleri bu görüşe katılmamıştır.

Verkasalo ve arkadaşları (2009) tarafından Avrupa’daki yaşam normlarını, eşitliklerini ve Avrupa sosyal dokusunu tanımlamak amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Bu amaçla, 22 Avrupa ülkesinde basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen 1500 kişiye anket uygulanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Portre Değerler Anketi kullanılmış, elde edilen bulgular özaşkınlık, özgenişletim ve muhafazacı yaklaşım boyutlarında değerlendirilmiştir. Ayrıca 14 yaşın altındaki, 14-90 yaş arasındaki, 90 yaşın üzerindeki ve yaşını belirtmeyen olarak dört farklı grubun kişisel özelliklerinin belirtildiği bir anket uygulanmıştır.

Araştırma sonucunda; örneklem grubunun değer yönelimlerinde, cinsiyet, yaş, eğitim durumu, dünya görüşü ve uyuğa göre özgenişletim boyutunda anlamlı farklılıklar gözlenmezken, özaşkınlık ve muhafazacı yaklaşım boyutlarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Dryden (1997) evliliklerdeki toplumsal cinsiyet algısına yönelik farklılaşmalarını incelerken araştırmaya Feminin ve Maskülen bakış açısıyla bakılması gerektiğini vurgulayarak başlamaktadır.

Savunduğu tezini sosyal hayattan aldığı yaşayan örneklerle somutlaştıran yazar, konuyu üç açıdan ele alarak incelemektedir:

- Evlilik ve kişilik kimliği
- Cinsiyet ve güç ilişkileri
- Duygusal deneyimler

Araştırmacı bu konunun toplumda daha çok Feminin algılarla yönetildiğine vurgu yapmaktadır. Farklı evlilik tanımlarıyla evliliğe bakış; genel toplumsal bakış ve bireysel bakış arasındaki farka işaret etmektedir. Bu tanımlardan bazıları:

- Evlilik yaşam için olması gereken bir ilişkidir.
- Evlilik en mükemmel partneri bulmak için verilen mücadelenin resmileştirilmiş hali.

- Evlilik bir nevi arayışların doğru zannedilen sonucudur.
- Evlilik kadınları baskı altına almanın farklı bir yöntemidir.

Bu tanımlamalardan yola çıkan yazar, evliliği 'kadın erkek cinsiyet karmaşası ve bu karmaşadan doğan duygular üzerine oluşan karmaşık insan ilişkisi' olarak tanımlamıştır.

Cinsiyet toplumdaki güç dengesidir. Bu güç dengelerinin tarihte feminist akımlarla yeniden şekil alıp rol değişimlerinin oluştuğuna vurgu yapan yazar; bunların evliliklere yaptığı etkilerden bahsetmiştir. Sonuç olarak evliliği oluşturan etkenlere cinsiyetin yanı sıra kişisel özellikleri ve kültürel değerleri dâhil etmiştir.

Cinsiyet eşitsizliğini güç ve duygusal eşitsizlik açısından ele alan yazar, evlilik süresince bu eşitsizliğe rağmen devam eden gizli bir mücadele olabileceğine vurgu yapmıştır. Yazar; bu çatışma sonucunda partnerini anlamlandırma, iletişim kurma gibi ilişkilerin ortadan kalkacağı tezini savunmuştur.

Marx Ferree (2000), sosyal psikoloji alanında bireyler düzeyinde ele alınan ve özellikle aileler tarafından aktarımı üstlenilen, toplumsal roller olarak tanımlanan 'toplumsal cinsiyet' kavramı için farklı bir yaklaşım getirmiştir. Cinsiyetin daha dinamik ve çok katmanlı bir bağlamda ele alınmasını öngörmüştür. Yazara göre aile kavramı altındaki çeşitlilik; ırk, sınıf, yaş ve kültürel öğretiler, eşit olmayan güç dağılımıyla bireylere cinsiyet kimliğiyle yerleştirilmişlerdir.

Cinsiyet ayrımını mikro ve makro seviyede ele alan araştırmacı, toplumsal ve aile düzeyinde kadın erkek eşitsizliğine vurgu yapmıştır. Yazar sonuç olarak cinsiyet güç dengelerinin sosyo- ekonomik, ülke politikaları, toplumsal rol değişimleri gibi sürekli değişen paradigmalarda dinamik bir yapının olduğundan bahseder.

Fakir kadın, siyahi kadın, iyi anne, çalışan anne, Asya'lı kadın gibi cinsiyet üzerine yüklenen rolleri cinsiyet ayrımındaki eşitsizliğe örnek olarak gösteren yazar, teorik olarak kadın erkek eşitliğini savunan sosyologların yanıldıkları tezini savunmaktadır.

Thobejanel ve Khoza, evlilik kurumunda cinsiyet rollerini incelemiş, özellikle eşler arasındaki eşitliği araştıran çalışmalarında cinsiyetin sosyal ve kültürel etkenlerle şekillendiğini, bu durumda kadının erkeğe göre dezavantajlı olduğunu savunmaktadırlar (Thobejanel, Khoza, 2014:455)

Ev işleri, çocuk yetiştirmek gibi işlerin yanı sıra aile ekonomisine katkıda bulunması beklenen kadının rolü üzerinde durarak; erkek hegemonyası olarak nitelendirilen toplumsal olgular arasındaki kadın erkek rollerinin nasıl şekillendiğine vurgu yapmıştır.

Araştırmaya göre adil olmayan rol paylaşımı toplum tarafından oluşturulmuştur. Bu tamamen bir algıdan ibarettir. Toplumsallaşma sürecinden geçip paylaştırılan roller kadın ve erkek tarafından zorunlu olarak kabullenilmiştir.

Evliliği tarihsel, edebi ve sosyal perspektiften inceleyerek konu alan araştırmacı, evlilik için 'sadece aileye sahip olmak gayesiyle kadın ve erkek arasında yapılan yasal ve sosyal antlaşma' olarak tanımlamaktadır.

Evlilik kimi topluma göre zorunluluk, adanmışlık, itaat olarak algılanırken; kimi toplumda Allah'ın huzurunda yapılmış bağlılık yeminiştir. Tarih boyunca evlilik kadın ve erkeğin rolleri belirlenerek tanımlanmıştır.

Kültürler arası değişmeyen tek rol kadının aynı zamanda doğurgan olan taraf olarak anne kimliğini taşıyor olmasıdır. Bu bağlamda aralarında sadece cinsiyet kimliği üzerinden düşünüp, adalet varsayımı yapmanın hata olacağını vurgulamışlardır.

2.2.2. Değer, Cinsiyetçi Tutum ve Evlilik Uyumu İle İlgili Ülkemizde Yapılan Çalışmalar

Türkiye’de yapılan değer araştırmaları; genel olarak üniversite öğrencilerinde ve yetişkinlerde gözlenen değer yönelimleri, bunların zaman içindeki istikrarı, değerler ile demografik özellikler ve bireysel farklılık değişkenleri arasındaki ilişkiler üzerinde yoğunlaşmıştır.

Pincha; toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını Tablo 2.3.1.’de yer aldığı biçimiyle şematize eder (Pincha, 2009,çev., Demirer).

Tablo 2.3.1. Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargıları

<i>Kadınlar</i>	<i>Erkekler</i>
Hürmetkârdır	Duygularını belli etmez
Uzun saçlıdır	Geçimi sağlayandır
Çocuk doğururlar	Kaba ve serttir
Bakma yükümlüdürler	Cinsel arzularını doyurandır
Ev işini yaparlar	Çare olarak içerler
Sesleri çıkmaz	Kadınlar üzerinde güç sahibi olmalıdır

Kaynak: Pincha, 2009,çev., Demirer.

Güngör (1993) profesörlük tezinde, değerler psikolojisi üzerine bir araştırma yapmıştır. Araştırmada, ahlaki değerler temele alınmış; bu değerlerle sosyal, iktisadi, estetik değerler arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Araştırma sonucunda; her davranışın belli bir değer sahası ile ilişkili olduğu, insanların genellikle kendi değer sahaslarındaki norm dışı davranışlarını diğerlerinden daha kötü bulmakta ve onlara daha şiddetle reaksiyon göstermekte olduğu yargılarına varılmıştır.

Güngör (1998) araştırmasında, genç kızlarla genç erkeklerin, diğer taraftan da orta yaşlı kadınlarla orta yaşlı erkeklerin değer profilleri karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda, genç kızlar ile genç erkeklerin değer sıralaması arasında negatif korelasyon (-.14) çıksa da bu anlamlı bir fark oluşturacak seviyede değildir. Aynı durum orta yaşlı grup için de geçerlidir, onlardaki korelasyon da negatiftir (-.43) fakat, öncekinden daha yüksektir. Bu da genç kızlarla genç erkekler arasındaki farkın, orta yaşlı grup arasındaki farktan daha az olduğunu göstermektedir. Yani orta yaşlı kadın ve erkekler arasındaki değer farkları gençlerdekine nispetle daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun sebebi, genç nesildeki ortak kültür olabileceği vurgulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, genç kızlar ile orta yaşlı kadınlar arasındaki farkın sebebi ise, genç kızların henüz ev hanımı rolünü üstlenmemiş olmalarıdır ki bu sebep, erkeklerle aralarındaki farkın az olmasını doğal kılmaktadır.

İmamoğlu ve Karakitapoğlu-Aygün (1999), üniversite öğrencilerinin ve anne babalarının değer hiyerarşilerindeki kuşak, zaman ve cinsiyet farklarını araştıran bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Rokeach Değer Anketi kullanılmıştır. Araştırmada yapılan faktör analizi sonucunda değerlerin Sevgi ve Barış Yönelimi, Bilgelik Yönelimi, Özerklik Yönelimi, Sosyokültürel-Normatif Yönelim, Rahatlık ve Sosyal Kabul Yönelimi, Özsaygı ve Başarı Yönelimi olarak adlandırılan 6 faktör altında toplandığı gözlenmiştir. Karakitapoğlu-Aygün ve İmamoğlu'nun 2002 yılında yaptıkları başka bir çalışmada ise, Schwartz ve Rokeach Değer Anketleri'ndeki özgün bütün değer maddeleri ile kuramsal olarak türettikleri 12 ilave maddeyi kullanarak bir araştırma yapmışlar ve bu araştırmalarında da değerlerin beş faktörlü bir yapı gösterdiğini bulmuşlardır. Bunlar Evrenselcilik, İyilikseverlik, Geleneksellik-Dindarlık, Özgenişletim ve Normatif Kalıpcılık boyutlarıdır.

Karakitapoğlu-Aygün ve İmamoğlu 1999 yılında yaptıkları araştırma sonucunda; Başaran'ın (2004) araştırmasındaki bulgularla tutarlı olarak, gençlerin anne ve babalarına oranla birey odaklı değerlere, anne babaların da gençlere oranla başkası odaklı ve normatif değerlere daha fazla önem verdiklerini gözlemişlerdir. Bununla beraber çalışmada, cinsiyetler arasında değer benzerliklerinin farklılıklardan daha fazla olduğu ve genel olarak değerlendirildiğinde kuşak farklarının, cinsiyet ve zaman farklarından daha güçlü olduğu gözlenmiştir.

Çileli (2000), 1989 ve 1995 yılları arasında üniversite öğrencilerinin değer hiyerarşilerini incelemiş ve değer hiyerarşilerinin toplum odaklı değerlerden birey odaklı değerler doğrultusunda bir değişim gösterdiğini belirtmiştir (Kuşdil, Kağıtçıbaşı, 2000:63)

Karakitapoğlu ve İmamoğlu (2002), örneklemini 101 öğrenci ile 101 alt-ortaüst sosyo-ekonomik düzeyden eğitilmiş yetişkinin oluşturduğu bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin ve yetişkinlerin değer alanlarını, değer alanları ile cinsiyet arasında farklılık olup olmadığını incelemişlerdir. Araştırmacılar, Schwartz'ın motivasyonel değer türleri ve alanlarına benzer olan beş değer alanını tanımlamışlardır. Araştırma sonucunda; yetişkinlerin geleneksellik, dindarlık, muhafazakârlık, yasalara uygun olanı örnekleme ve iyilikseverlik alanlarına daha fazla önem verdikleri belirlenmiştir. Çalışmada değerlerle ilgili cinsiyet açısından farklılıktan çok cinsiyetler arası benzerlik dikkat

çekmektedir. Araştırmaya katılanlar tarafından, genel olarak değerler arasından en önemli alanın evrensellik olduğu belirtilmiştir ve Schwartz'ın değerler alanlarında yer alan evrenselliğe benzemektedir. Evrensellik alanı, başkaları ve doğayla ilgilenme ile ilgili değerleri içine alır.

Başaran (2004) gerçekleştirdiği araştırmada, üniversite öğrencileri ile anne babalarının değer hiyerarşilerini araştırmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Rokeach Değer Anketi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin dürüstlük, özgürlük, açık görüşlülük, eşitlik, dünya barışı gibi değerlere daha çok önem verdiği; itaatkârlık, hırslı olma, hayal gücü kuvvetli olma, ahiret mutluluğu, heyecanlı bir yaşam, yaşamdan zevk alma gibi değerlere daha az önem verdiği ortaya çıkmıştır.

Anne babaların ise çocuklarına oranla itaatkârlık, yardımseverlik, bağışlayıcılık, ulusal güvenlik, aile güvenliği ve ahiret mutluluğu gibi değerlere daha fazla önem verdikleri saptanmıştır. Araştırmada; genel olarak kız ve erkek öğrencilerin değer hiyerarşilerinin birbirlerine benzediği ama erkek öğrencilerin mutluluk ve aile güvenliği değerlerine kız öğrencilere oranla daha fazla önem verdikleri; kız öğrencilerin ise sevecenlik ve kendine saygı değerlerine erkek öğrencilere oranla daha fazla önem verdiği bulunmuştur. Bunun yanında; 1985-1990 yılları arasında üniversite öğrencilerinin değer hiyerarşilerinde küçük değişikliklerin meydana geldiği ve zaman içerisinde birey odaklı değerlerin, başkası odaklı değerlerden daha önemli hale geldiği araştırmada vurgulanmıştır. (Sevgili, 2012: 20)

Türkiye'de değerler konusunda yapılan araştırmalarda değer tipleri arasındaki ilişkiler ve boyutların Schwartz'ın öngördüğü yapıyla uyum içinde olduğu bulunmuştur (Aygün, İmamoğlu, 2002, Demirutku, 2007, Kuşdil, Kağıtçıbaşı, 2000, Demirutku, Sümer, 2010).

3. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli;

Araştırmada; bağımsız değişkenler, evli bireylerin değer yönelimleri ve cinsiyetçi tutumları, bağımlı değişken ise evlilik uyumu değişkenidir. Bu değişkenler ile sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişki incelendiğinden araştırma, betimsel bir nitelik taşımaktadır.

En az iki yıl ve üzeri süredir evli çiftlerin evlilik uyumunun yordayıcısı olarak bireylerin değer yönelimleri ve cinsiyetçilik tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla ilişkisel tarama modeli uygulanmış olup, araştırmada; “demografik bilgi formu”, “portre değerler anketi”, “çelişik duygulu cinsiyetçilik ölçeği” ve “evlilik uyumu ölçeği” kullanılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırma; İstanbul ilinde yaşayan gönüllü, kolaylıkla ulaşılabilen örnekleme yöntemi kullanılarak, az 2 yıl süre ile evli olan çiftlerden oluşturulmuş bir örneklem ile yürütülecektir. Bu açıdan, benzer çalışmaların daha geniş örneklem ve evren üzerinde yapılması sonuçların genellenebilirliğine olumlu katkı sağlayacaktır.

Evren ve örneklem seçimi; Evren; Türkiye’de yaşamakta olan, okuma yazma bilen, 18 yaş ve üzerini temsil ettiği düşünülen gönüllü, evli katılımcılardan oluşmaktadır. Örneklem; araştırmanın 2014- 2015 yıllarında İstanbul ili ve ilçelerinde ikamet eden en az iki yıl ve üzeri aralarında resmi nikâh olan, evli çiftlerdir (100 kişi).

Araştırmaya 90 kişi katılmıştır. Bunların yarısı erkek yarısı ise kadındır. Yaş grubuna baktığımızda %57,8’i orta yaş grubu oluşturmaktadır. %21,1’i ise 40 yaşının üstünde olan kişilerdir. Katılımcıların %32,2’si üniversite mezunu, %%14,4’ü lisans üstü mezunu, %23,3’ü lise ve %30’ü ise ilköğretim mezunu bireylerdir. Örneklem katılanların %75,6’sı çalışırken, geri kalanlar çalışmamaktadır. Çalışmayanların

çoğunluğunu ev hanımları oluşturmaktadır. Gelir durumunu incelediğimizde genelde düşük gelirli bireyler olduğu görülmektedir. 3800 TL'nin üzerinde gelire sahip olan bireylerin oranı %12,3'dür (bkz. Tablo 4.1).

Tablo 3.2.1: Araştırmaya katılan evli bireylerin demografik özellikleri

Cinsiyetiniz		N	%
	Kadın	45	50,0
	Erkek	45	50,0
Yaş Grubu	23 - 30 yaş	19	21,1
	31 - 40 yaş	52	57,8
	41 ve üstü	19	21,1
Eğitim durumunuz	İlköğretim	27	30,0
	Lise	21	23,3
	Üniversite	29	32,2
	Lisans üst	13	14,4
Çalışıyor musunuz?	Evet	68	75,6
	Hayır	22	24,4
Geliriniz ne kadardır?	1000 TL altı	9	11,1
	1001 - 2400 TL	37	45,7
	2401 - 3800 TL	25	30,9
	3801 TL ve üst	10	12,3
	Total	81	100,0

Araştırmaya katılanlar nasıl evlendikleri sorulduğunda %34,4'ü görücü usulü ile evlendiklerini beyan ederken, geri kalanlar ise tanışıp görüşerek evlendiklerini beyan etmişlerdir. Kaç yıllık evli oldukları sorulduğunda ise %26,7'si 2-5 yıl evli olduklarını, %36,7'si 5 – 10 yıl evli olduklarını, yine %36,7'si 10 yıldan fazla evli olduklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 3.2.2: Bireylerin evlilik durumu tablosu

		N	%
Eşinizle nasıl evlendiniz?	Görücü Usulü	31	34,4
	Tanışıp Flört Ederek	59	65,6
	Total	90	100,0
Kaç yıllık evlisiniz?	2 - 5 yıl	24	26,7
	5 - 10 yıl	33	36,7
	10 yıl ve üstü	33	36,7
	Total	90	100,0

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu:

Demografik bilgi formu bu araştırma için düzenlenmiş olup, 12 sorudan oluşmaktadır. Bu form da kişinin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, evlilik süresi, meslek grubu, evlenme biçimi, bir işte çalışıp çalışmama, aylık gelir, evlenmeden önce ve sonra evliliğin ne anlam ifade ettiği, evlilik ilişkisinde kadına ve erkeğe düşen rollerin neler olduğu cevaplarının değerlendirilmesine yönelik demografik bilgileri içermektedir. Kişisel bilgi formu Ek 2’de sunulmuştur.

3.3.2. Portre Değerler Anketi:

Schwartz ve arkadaşları (2001) tarafından geliştirilen Portre Değerler Anketi (PDA); Demirutku (2010) tarafından Türkçeye uyarlanmış ve geçerlik güvenirlik çalışması yapılmıştır. 40 maddeden oluşan anketin amacı, katılımcıların değer yönelimlerini ortaya çıkartarak sahip oldukları değer boyutlarını belirlemektir. Ölçekte sunulan her bir madde, bir değere işaret eden iki cümleyle bir bireyi tanımlamaktadır.

Katılımcılardan, tanımı verilen bireyin kendilerine ne kadar benzeyip benzemediğini belirtmeleri istenmektedir. Verilen yanıt seçenekleri 6’ lı likert tipi bir ölçek olup;

- 1- Bana hiç benzemiyor,
- 2- Bana benzemiyor,
- 3- Bana çok az benziyor,
- 4- Bana az benziyor,
- 5- Bana benziyor,
- 6- Bana çok benziyor,

seçeneklerini içermektedir.

PDA, değerleri iki boyut üzerinde ele almaktadır. Birincisi, Yeniliğe Açıklık ve Muhafazacı Yaklaşım boyutu; ikincisi ise Özaşkınlık ve Özgenişletim boyutudur.

Bu boyutları oluşturan 10 farklı değer tipi ise şunlardır: Güç, Başarı, Uyma, Hazcılık, Geleneksellik, Özyönelim, Güvenlik, Evrenselcilik, Uyarılım ve İyilikseverlik.

Yeniliğe Açıklık değer grubu ‘Özyönelim’, ‘Hazcılık’ ve ‘Uyarılım’ değer tiplerini kapsarken, Muhafazacı Yaklaşım değer grubu ise ‘Güvenlik’, ‘Uyma’ ve ‘Geleneksellik’ değer tiplerinden oluşmaktadır. Özdeşlik değer grubu içinde ‘Evrensellik’ ve ‘İyilikseverlik’ değer tipleri; Özgenişletim değer grubunda ise ‘Güç’, ‘Başarı’ ve ‘Hazcılık’ değer tipleri yer almaktadır. ‘Hazcılık’ değer tipi hem Yeniliğe Açıklık hem de Özgenişletim değer grubunda temsil edilmektedir (Schwartz, 2001, akt. Sevgili,2014).

Tablo 3.3.2. Portre Değerler Anketi Boyutları

Evrensellik + İyilikseverlik = Özdeşlik
Uyma + Geleneksellik + Güvenlik = Muhafazacı Yaklaşım
Hazcılık + Başarı + Güç = Özgenişletim
Özyönelim + Uyarılım + Hazcılık = Yeniliğe Açıklık
Araştırmamıza katılan bireylere Portre Değerler ölçeği anketi uygulanmıştır. Ölçek genel yapısı itibari ile 10 alt boyutta değerlendirilmektedir. Bu alt boyut dört üst boyutta ele alınmakta ve bu boyutlardaki değişkenlerin ortalamaları alınarak yeni değişken elde edilmektedir. Portre değerler ölçeğinin alt boyutları; Güç, Başarı, Hazcılık, Uyarılma, Özyönetim, Evrenselcilik, iyilikseverlik, geleneksellik, uyma ve güvenlidir. Bu boyutlar birleşerek üst boyutları oluşturmaktadırlar. Bu boyutlar ise;
Özdeşlik = Evrenselcilik ve İyilikseverlik
Muhafazacı Yaklaşım = Uyma, Geleneksellik ve Güvenlik
Özgenişletim = Hazcılık, Başarı ve Güç
Yeniliğe Açıklık = Özyönetim, Uyarılım ve Hazcılık alt boyutlarından oluşmaktadır.
Bu boyutların maddeleri ise aşağıdaki gibidir: -Özdeşlik = 2,8,12,18,19,23,27,29,33,40 -Muhafazacı Yaklaşım = 5,7,9,14,16,20,21,25,28,31,35,36,38 -Özgenişletim = 2,4,19,13,17,24,26,32,37,39 -Yeniliğe Açıklık = 1,6,10,11,15,22,26,30,34,37
PDA'nın Türkçeye uyarılma çalışmasında (Demirutku ve Sümer, 2010), 40 madde arasındaki ilişkiler yeniden incelenmiş ve Schwartz'ın Değer Kuramı (1992) ile büyük ölçüde örtüşen çembersel bir yapı elde edilmiştir. Portre değerler ölçeğinin güvenirlik katsayısı 0,866 olarak elde edilmiştir (Demirutku ve Sümer:2010) Bu boyutların betimsel istatistikleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.
Portre Değerler Anketi Ek-3'de verilmiştir.

Kaynak: Schwartz ve arkadaşları tarafından geliştirilen Portre Değerler Anketi (PDA)(2001)

3.3.3. Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği

“Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği” bireye yönelik düşmanca ve korumacı cinsiyetçi tutumları ölçmek amacıyla Glick ve Fiske (1996) tarafından geliştirilmiştir(akt.,Sakallı,2003)

Ölçek 22 maddeden oluşmakta ve 6'lı likert tipi bir ölçektir. Ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten elde edilen yüksek puanlar, korumacı ve düşmanca cinsiyetçiliğin yüksek olduğunu göstermektedir. Glick ve Fiske (1996) Amerikalı öğrenciler üzerinde yaptıkları dört ayrı çalışma ve Amerikalı öğrenci olmayan iki ayrı çalışmayla ölçek üzerinde çalışmalar yapmışlardır. Yaptıkları doğrulayıcı faktör analiziyle, ÇDCÖ'ni en iyi temsil eden faktör yapısının düşmanca cinsiyetçilik ve korumacı cinsiyetçilik olduğunu belirtmişler ve korumacı cinsiyetçiliğin altında oluşan üç alt faktör (koruyucu ataerkillik, cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaştırma ve heteroseksüel yakınlık) olduğunu belirtmişlerdir. Tek faktör olarak bulunan düşmanca cinsiyetçiliğin ise güç ilişkisi, cinsiyetler arası yarışmacı farklılaştırma ve düşmanca heteroseksüelliği içerdiğini belirtmişlerdir. ÇDCÖ'nin tümü için Cronbach alfa katsayılarını Glick ve Fiske (1996) .83 ile .92 arasında bulmuştur. Düşmanca cinsiyetçilik için Cronbach alfa katsayıları .80 ile .92 arasında değişirken; korumacı cinsiyetçilik için Cronbach alfa katsayıları .73 ile .85 arasında bulunmuştur.

Glick ve Fiske (1996) tarafından geliştirilen ölçek, Glick ve arkadaşlarının (2000) çalışması için ilk kez Türkçeye çevrilip, Türkiye'de uygulanmıştır. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji Bölümü'nden iki öğretim üyesi tarafından birbirlerinden bağımsız şekilde Türkçeye çevrilmiştir. Yapılan çeviriler birbirleriyle kıyaslanarak maddelerin düzgünlüğü, kelimelerin seçimi, okunma kolaylığı ve anlaşılma düzeyi bakımından düzeltilmiştir. Sonrasında oluşturulan Türkçe form, ölçeğin İngilizcesini hiç görmemiş bir yüksek lisans öğrencisi ve bir öğretim üyesi tarafından Türkçeden İngilizceye çevrilmiştir. Ölçek uyarlamasının örnekleme ÇDCÖ'ni kapsayan farklı amaçlarla yapılmış üç farklı çalışmanın örneklem grubunun birleştirilmesi ile oluşturulmuştur. Toplam 1023 ODTÜ öğrencisi katılımcı olarak yer almıştır.

Katılımcıların 517'si erkek ve 506'sı kadındır. Katılımcıların tümünün yaş ortalaması 21.21 (S = 2.00), erkek katılımcıların yaş ortalaması 21.59 (S = 1.84), kadın katılımcıların yaş ortalaması ise 20.82 (S = 2.10)'dur (Sakallı-Uğurlu, 2002:).

Ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Varimax rotasyonlu faktör analizi sonucunda öz değeri 0.1'den büyük 4 faktör bulunmuştur. Glick ve Fiske'nin (1996) sonuçlarının aynısı olan, korumacı cinsiyetçilik üç alt faktörden (koruyucu ataerkillik, cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaşma ve heteroseksüel yakınlık); düşmanca cinsiyetçilik bir faktör olarak bulunmuştur (Sakallı- Uğurlu, 2002). Düşmanca cinsiyetçilik faktöründeki yüklemeler .67 ile .77 arasında değişirken; korumacı cinsiyetçilik alt faktöründeki yüklemeler .67 ile .81 arasında değişmektedir. Maddeler orijinal ölçekteki gibi aynı faktörler ve alt faktörler altında yer almıştır (Sakallı-Uğurlu, 2002). Ölçeğin iç tutarlılık güvenirliği Cronbach alfa katsayısı .85 olarak belirlenmiştir. Düşmanca cinsiyetçilik alt boyutunun güvenirliği .87 iken, korumacı cinsiyetçilik alt boyutunun güvenirliği .78 olarak bulunmuştur. Güvenirlik açısından da ölçek Glick ve Fiske'nin (1996) orijinal çalışmasıyla yüksek düzeyde tutarlılık göstermektedir (Sakallı-Uğurlu, 2002). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet bağlamında kadınlara yönelik çelişik duygulu cinsiyetçilik tutumlarını ölçmek için geçerli ve güvenilir bir ölçektir.

Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği Ek-4 de verilmiştir.

3.3.4. Evlilik Uyumu Ölçeği (EUÖ)

Evlilikte Uyum Ölçeği, evlilik ilişkisinden alınan doyum düzeyini ve genel olarak evliliğin niteliğini ölçmeyi amaçlayan bir ölçektir. Locke ve Wallace (1959) tarafından geliştirilen 15 maddelik bir ölçektir. Hunt'ın (1978) ve Freeston ile Plechaty'nin (1997) puanlama sistemleri doğrultusunda, ölçeğin geçerlik ve güvenirliği Tutarel-Kışlak (1999) tarafından yapılmıştır. Evlilik uyumunu ölçmek için geliştirilen ölçek 15 maddeden oluşmaktadır.

Ölçeğin orijinalinin geçerlik ve güvenirlik çalışmasının yapıldığı örnekleme birbirleriyle evli olmayan 118 evli erkek ve 118 evli kadından oluşmuştur. Geçerlik çalışması için boşanmış ya da ayrı yaşayan 22 erkek ve 26 kadın ile yakınları tarafından uyumlu olarak tanımlanan 48 kişinin uyum puanları karşılaştırılmıştır.

Ölçeğin uyumlu ve uyumsuz grubu anlamlı bir biçimde ayırt edebildiği görülmüştür. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .90 olarak bulunmuştur (Kışlak, 1999: 53).

EUÖ, genel bir uyum sorusu, olası anlaşma alanlarını ölçen sekiz soru ile çatışma çözme, bağlılık (cohesion) ve iletişimi ölçen altı soruyu içermektedir. Ölçeğin geçerliği ile ilgili olarak yapılan çalışmada, ölçeğin uyumlu ve uyumsuz grubu anlamlı olarak ayırdettiği anlaşılmıştır. Yapılan klinik görüşmelerde; uyumsuz olarak belirlenen grubun sadece %17'si, uyumlu grubun ise %96'sı evlilik uyumunu ifade eden 100 ve üzeri puan aldıkları bulgulanmıştır (Kışlak, 1997: 62)

EUÖ ile ilgili olarak yapılan ön çalışmada, iki yarım güvenirlik değeri .67, iç tutarlılık değeri .80, Aile yapısını Değerlendirme Aracı: AYDA ile elde edilen ölçüt bağımlı geçerlik değeri .66 (kadınlarda: .76, erkeklerde: .54) olarak bulgulanmıştır. 15 maddenin madde toplam korelasyon değerleri ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (ranj= .22-.80, $p < .05$) (Kışlak, 1997:68).

Ölçeğin değerlendirilmesinde Hunt'un puanlama sistemi dikkate alınmış sonrasında ise Freeston ve Plechaty 'nin önerileri doğrultusunda 10 ve 12. maddelerin puanlamasında değişikliğe gidilmiştir. Freeston ve Plechaty, çatışma çözümü ile ilgili olan 10. maddede, uyumsuzlukların erkeğin susması ile sonuçlanması durumunda daha düşük puan alınmasını uygun bulmamaktadırlar.

12. maddeyle ilgili olarak da Fredman ve Sherman tarafından "birlikte evde oturmaktansa, birlikte dışarıya çıkmak isteyen çiftler daha uyumsuz mu olacaklardır?" sorusundan hareketle puanlama biçiminin değiştirilmesini önermişlerdir (Kışlak, 1999: 56).

Ölçeğin maddelerine yönelik puanlamalarının Freeston ve Plechaty 'nin düzenlediği şekilde yapılmasının uygun olduğu belirtilmekle birlikte, yeni puanlamaya göre, madde test korelasyonu tekrar hesaplanmış, 10. ve 12. maddelerin korelasyon değerleri anlamlı bulunmuştur (10. Madde: $r = .12$ ve 12. Madde: $r = .21$, $p < .05$). Ölçeğin iç tutarlık katsayı değeri ise değişmemiştir. Yeni puanlamaya göre, uyumlu ve uyumsuz evli kişilerin ayırt etmesini sağlayan puan değeri ise 43,5 olarak belirlenmiştir. Ölçek klinikte tanı koymak maksadıyla uygulandığında kişiler 43 puanın üzerinde puanlar almışlarsa evliliklerinde uyumlu, 43 ve altında puan almışlarsa evliliklerinde uyumsuz olarak değerlendirilebilir. Ölçek, araştırma amaçlı kullanıldığında gruplama yapılacak ise grup ortalaması yerine kesme noktasının

kullanılmasının daha sağlıklı olacağı belirtilmektedir. Şayet araştırmada gruplama yapılmayacaksa toplam puanın dikkate alınması uygun olacaktır (Kışlak, 1999:).

Maddelerin öneriler doğrultusundaki puanlama sistemi aşağıda belirtilmiştir:

- 1. madde = 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6 puan;
- 2 ile 9 arası maddeler = 5, 4, 3, 2, 1, 0 puan; 10. madde = 0, 0, 1 puan;
- 11. madde = 3, 2, 1, 0 puan;
- 12. madde =anlaşmazlık: 0 puan dışarıda bir şeyler yapmak: 1 puan, evde oturmak: 1 puan;
- 13. madde = 0, 1, 2, 3 puan;
- 14. madde = 2, 1, 0 puan;
- 15. madde = 0, 1, 2, 2 puandır.

Ölçekten elde edilecek toplam puan 58 'dir.

Genel olarak Evlilikte Uyum Ölçeği kültürümüz için geçerli ve güvenilir bir ölçek olup, uyumu belirten 15 maddesiyle pratik olarak hızlı bir değerlendirme imkanı sunmaktadır. Ölçeğin bu özelliğinden ötürü evlilik üzerine yapılan çalışmalarda kullanılması önerilmektedir (Kışlak, 1999:).

Evlilik uyumu ölçeği Ek-5'te verilmiştir.

3.4. İşlem

3.4.1. Verilerin Toplanması:

Araştırmada veri toplama aracı olarak, belirtilen 4 ölçek uygulanmış ölçeklerin değerlendirme sonuçları istatistikî yöntemlerle irdelenerek olgu ilişkileri yorumlanmıştır. Bireylerin genel özellikleri hakkında bilgi sahibi olabilmek ve evli çiftlerin evliliğe ilişkin ilişkin görüşlerini belirlemek ve evlilikte kadın ile erkek rolleri çerçevesinde tanımlamalarını saptamak için açık uçlu soruların yer aldığı demografik bilgi formu hazırlanmıştır.

3.4.2. Verilerin Değerlendirilmesi:

Araştırmada elde edilen nicel verilerin istatistiksel analizleri için SPSS paket programının 23 versiyonu kullanılmıştır. Portre Değerler ölçeği, Çelişik duygulu

Cinsiyetçilik ölçeği ve evlilik uyumu arasındaki ilişkinin incelenmesinde Pearson Momentler arpımı Korelasyon yöntemi kullanılmıştır. Aralarında ilişki olan değişkenler ile ilgili regresyon analizi uygulanmıştır. Araştırmada kullanılan ölçekler ile sosyo-demografik değişkenler (cinsiyet, yaş, evlilik süresi, çocuk sayısı, algılanan ekonomik düzey vb.) açısından farklılaşmanın olup olmadığı iki grup için t-Testi ve üç ve daha fazla grup için ise Varyans Analizi yöntemleri (ANOVA) ile incelenmiştir.

Araştırmanın nitel verileri ise, araştırmacı tarafından gruplanarak tematik olarak kodlanmış ve kodlamanın hakemliğini tez danışmanı yapmıştır.

4. BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Nicel (İstatistiksel) Bulgular

Araştırmada kullanılan ölçekler ile sosyo demografik değişkenler (cinsiyet, yaş, evlilik süresi, çalışma durumu, ekonomik düzey vb.) açısından farklılaşmanın olup olmadığı ise t-Testi ve Varyans Analizi yöntemleri ile incelenmeden önce ölçeklerin dağılımının normal olup olmadığının incelenmesi gerekmektedir. Bunun için Kolmogorov- Simirnov testi yapılmış ve ölçeklerin alt boyutlarının normal dağılmadığı belirlenmiştir. Bu sebeple farklılaşma parametrik olmayan Mann Whitney U ve Kruskal Wallis H testi ile incelenecektir.

Tablo 4.1: Cinsiyete göre Portre Değerler ölçeğinin alt boyutlarının incelenmesi

		N	Ort.	Std. Sapma	z	P
Özdeşlik boyutu	Kadın	45	4,36	0,63	-,061	,952
	Erkek	45	4,36	0,64		
Muhafazacı yaklaşım boyutu	Kadın	45	5,08	0,73	-,057	,955
	Erkek	45	5,07	0,71		
Özdeşleşim boyutu	Kadın	45	3,62	0,88	-,291	,771
	Erkek	45	3,73	0,76		
Yeniliğe açıklık boyutu	Kadın	45	4,38	0,75	-,073	,942
	Erkek	45	4,40	0,75		
Toplam	Kadın	45	4,48	0,57	-,561	,575
	Erkek	45	4,54	0,54		

Cinsiyete göre portre değerler ölçeğinin alt boyutlarının ortalamaları arasında fark olup olmadığı parametrik olmayan Mann Whitney U testi ile incelenmiş ve ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 4.2: Cinsiyete göre Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik ölçeğinin alt boyutlarının incelenmesi

		N	Ort.	Std. sapma	Z	P
Cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaşma boyutu	Kadın	45	3,99	1,36	-1,39	0,16
	Erkek	45	3,66	1,17		
Koruyucu aterkillik boyutu	Kadın	45	4,29	1,07	-0,63	0,53
	Erkek	45	4,19	1,05		
Heteroseksüel yakınlık boyutu	Kadın	45	3,91	1,26	-0,59	0,55
	Erkek	45	4,09	1,24		
Düşmanca cinsiyetçilik boyutu	Kadın	45	3,55	0,99	-2,01	0,04
	Erkek	45	3,88	0,89		
Evlilik uyumu ölçeği	Kadın	45	37,36	8,59	-1,32	0,18
	Erkek	45	39,87	8,09		

Cinsiyete göre Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeğinin alt boyutlarının ortalamaları arasında fark olup olmadığı parametrik olmayan Mann Whitney U testi

ile incelenmiş ve bir boyut hariç diğer boyutların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır($p>0,05$). Sadece Düşmanca cinsiyetçilik boyutunun cinsiyete göre ortalamalar arasında istatistiksel olarak fark vardır($z=-2,015$; $p<0,05$). Buna göre erkeklerin ortalaması ($3,88\pm0,89$) kadınların ortalamasından ($3,55\pm0,99$) daha yüksektir ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır.

Düşmanca cinsiyetçilik, kadının erkeğe göre zayıf ve ona bağımlı olarak algılanıp, düşük seviyede görülmesi ve cinsiyet ayrımcılığına tabi olmasıdır.

Cinsiyete göre evlilik uyumu ölçeği ortalamaları arasında fark olup olmadığı parametrik olmayan Mann Whitney U testi ile incelenmiş ve ortalamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır($p>0,05$).

Tablo 4.3: Yaş grubuna göre Portre Değerler ölçeğinin alt boyutlarının incelenmesi

	Yaş	N	Ort.	Std. S.	Kikare	p
Özaşkınlık boyutu	23 – 30	19	4,07	0,88	1,997	0,368
	31 – 40	52	4,42	0,56		
	41 -	19	4,47	0,46		
	Total	90	4,36	0,63		
Muhafazacı yaklaşım boyutu	23 – 30	19	5,25	0,78	2,101	0,350
	31 – 40	52	5,00	0,69		
	41 -	19	5,11	0,73		
	Total	90	5,08	0,72		
Özgenişletim boyutu	23 – 30	19	3,84	0,74	1,375	0,503
	31 – 40	52	3,67	0,73		
	41 -	19	3,51	1,10		
	Total	90	3,67	0,82		
Yeniliğe açıklık boyutu	23 – 30	19	4,51	0,68	2,053	0,358
	31 – 40	52	4,43	0,65		
	41 -	19	4,14	0,99		
	Total	90	4,39	0,74		
Toplam	23 – 30	19	4,51	0,70	0,165	0,921
	31 – 40	52	4,51	0,46		
	41 -	19	4,49	0,66		
	Total	90	4,51	0,55		

Yaş grubuna göre Portre Değerler Ölçeğinin alt boyutlarının ortalamaları arasında fark olup olmadığı parametrik olmayan Kruskal –Wallis H testi ile

incelenmiş ve boyutların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır($p>0,05$).

Tablo 4.4: Yaş grubuna göre Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik ölçeğinin alt boyutlarının incelenmesi

	Yaş	N	Ort.	Std.S.	Kikare	P
Cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaşma boyutu	23 - 30	19	4,05	1,15	0,941	0,625
	31 - 40	52	3,78	1,45		
	41 -	19	3,72	0,82		
	Total	90	3,82	1,27		
Koruyucu aterkillik boyutu	23 - 30	19	4,55	1,09	2,606	0,272
	31 - 40	52	4,17	1,06		
	41 -	19	4,12	1,00		
	Total	90	4,24	1,05		
Heteroseksüel yakınlık boyutu	23 - 30	19	4,42	1,19	3,683	0,159
	31 - 40	52	3,77	1,32		
	41 -	19	4,20	0,96		
	Total	90	4,00	1,24		
Düşmanca cinsiyetçilik boyut	23 - 30	19	3,79	0,79	0,839	0,657
	31 - 40	52	3,66	0,99		
	41 -	19	3,79	1,03		
	Total	90	3,71	0,95		
Evlilik uyumu ölçeği	23 - 30	19	38,00	7,36	2,252	0,324
	31 - 40	52	37,77	8,55		
	41 -	19	41,53	8,71		
	Total	90	38,61	8,40		

Yaş grubuna göre Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeğinin alt boyutlarının ortalamaları arasında fark olup olmadığı parametrik olmayan Kruskal –Wallis H testi ile incelenmiş ve boyutların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır($p>0,05$).

Yaş grubuna göre evlilik uyumu ölçeği ortalamaları arasında fark olup olmadığı parametrik olmayan Kruskal –Wallis H testi ile incelenmiş ve ortalamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır($p>0,05$).

Tablo 4.5: Eğitim durumuna göre Portre Değerler ölçeğinin alt boyutlarının incelenmesi

		N	Ortalama	Std. Sapma	Kikare	P
Özdeşlik boyutu	İlköğretim	27	4,35	0,64	2,182	,336
	Lise	21	4,40	0,66		
	Üniversite	29	4,16	0,65		
	Lisans üst	13	4,74	0,32		
	Total	90	4,36	0,63		
Muhafazacı yaklaşım boyutu	İlköğretim	27	5,18	0,79	1,396	,498
	Lise	21	5,09	0,78		
	Üniversite	29	4,99	0,65		
	Lisans üst	13	5,03	0,64		
	Total	90	5,08	0,72		
Özgenişletim boyutu	İlköğretim	27	3,56	0,96		
	Lise	21	3,60	0,79	1,120	,571
	Üniversite	29	3,85	0,71		
	Lisans üst	13	3,62	0,84		
	Total	90	3,67	0,82		
Yeniliğe açıklık boyutu	İlköğretim	27	4,29	0,92	1,217	,544
	Lise	21	4,27	0,75		
	Üniversite	29	4,53	0,59		
	Lisans üst	13	4,46	0,67		
	Total	90	4,39	0,74		
Toplam	İlköğretim	27	4,49	0,69	0,054	,973
	Lise	21	4,48	0,57		
	Üniversite	29	4,48	0,43		
	Lisans üst	13	4,65	0,46		
	Total	90	4,51	0,55		

Eğitim durumuna göre Portre Değerler Ölçeğinin alt boyutlarının ortalamaları arasında fark olup olmadığı parametrik olmayan Kruskal –Wallis H testi ile incelenmiş ve boyutların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır($p>0,05$).

Tablo 4.6: Eğitim durumuna grubuna göre Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik ölçeğinin alt boyutlarının incelenmesi

		N	Ort.	Std. Sapma	Kikare	p
Cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaşma boyutu	İlköğretim	27	4,04	1,23	7,611	,022
	Lise	21	4,43	1,17		
	Üniversite	29	3,43	1,19		
	Lisans üst	13	3,28	1,30		
	Total	90	3,82	1,27		
Koruyucu aterkilik boyutu	İlköğretim	27	4,29	1,06	4,555	,103
	Lise	21	4,69	1,06		
	Üniversite	29	4,12	0,92		
	Lisans üst	13	3,67	1,11		
	Total	90	4,24	1,05		
Heteroseksüel yakınlık boyutu	İlköğretim	27	4,07	1,26	0,513	,774
	Lise	21	4,29	1,04		
	Üniversite	29	4,06	1,17		
	Lisans üst	13	3,25	1,51		
	Total	90	4,00	1,24		
Düşmanca cinsiyetçilik boyut	İlköğretim	27	3,91	1,11	1,659	,436
	Lise	21	3,62	0,95		
	Üniversite	29	3,60	0,81		
	Lisans üst	13	3,71	0,94		
	Total	90	3,71	0,95		
Evlilik uyumu ölçeği	İlköğretim	27	39,56	9,25	1,428	,490
	Lise	21	36,81	9,09		
	Üniversite	29	38,34	6,95		
	Lisans üst	13	40,15	8,75		
	Total	90	38,61	8,40		

Eğitim durumuna göre Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeğinin alt boyutlarının ortalamaları arasında fark olup olmadığı parametrik olmayan Kruskal –Wallis H testi ile incelenmiş ve bir boyut hariç diğer boyutların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır($p>0,05$). Sadece Cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaşma boyutunun eğitim durumuna göre ortalamalar arasında istatistiksel olarak fark vardır(Kikare=7,611; $sd=2$; $p<0,05$). Hangi eğitim durumunun ortalamasının farklı olduğu Mann – Whitney U testi ile incelenmiştir.

Buna göre en yüksek ortalama lise mezunlarının ($4,43 \pm 1,17$) en düşük ortalama ise Lisansüstü mezunlarındır ($3,28 \pm 1,30$). Diğer eğitim durumlarının ortalamaları da birbirinden farklılık göstermektedir.

Eğitim durumuna göre evlilik uyumu ölçeği ortalamaları arasında fark olup olmadığı parametrik olmayan Kruskal –Wallis H testi ile incelenmiş ve ortalamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Tablo 4.7: Çalışma durumuna göre Portre Değerler ölçeğinin alt boyutlarının incelenmesi

		N	Ort.	Std. Sapma	z	P
Özaşkinlik boyutu	Evet	68	4,33	0,66	-,456	,648
	Hayır	22	4,43	0,56		
Muhafazacı yaklaşım boyutu	Evet	68	5,08	0,68	-,183	,855
	Hayır	22	5,05	0,82		
Özgenişletim boyutu	Evet	68	3,62	0,83	-,185	,236
	Hayır	22	3,84	0,79		
Yeniliğe açıklık boyutu	Evet	68	4,33	0,76	-1,519	,129
	Hayır	22	4,58	0,69		
Toplam	Evet	68	4,48	0,55	-,709	,478
	Hayır	22	4,60	0,56		

Çalışma durumuna göre portre değerler ölçeğinin alt boyutlarının ortalamaları arasında fark olup olmadığı parametrik olmayan Mann Whitney U testi ile incelenmiş ve ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Tablo 4.8: Çalışma durumuna göre Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik ölçeğinin alt boyutlarının incelenmesi

		N	Ort.	Std. Sapma	z	P
Cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaşma boyutu	Evet	68	3,84	1,21	-,198	,843
	Hayır	22	3,76	1,48		
Koruyucu aterkillik boyutu	Evet	68	4,23	1,03	-,353	,724
	Hayır	22	4,27	1,16		
Heteroseksüel yakınlık boyutu	Evet	68	4,10	1,21	-1,299	,194
	Hayır	22	3,69	1,32		
Düşmanca cinsiyetçilik boyut	Evet	68	3,75	0,86	-,677	,499
	Hayır	22	3,60	1,20		
Evlilik uyumu ölçeği	Evet	68	38,53	8,25	-,432	,665
	Hayır	22	38,86	9,04		

Çalışma durumuna göre Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeğinin alt boyutlarının ortalamaları arasında fark olup olmadığı parametrik olmayan Mann Whitney U testi ile incelenmiş ve boyutların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Çalışma durumuna göre evlilik uyumu ölçeği ortalamaları arasında fark olup olmadığı parametrik olmayan Mann Whitney U testi ile incelenmiş ve ortalamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Tablo 4.9: Gelir grubuna göre Portre Değerler ölçeğinin alt boyutlarının incelenmesi

		N	Ort.	Std. Sapma	Kikare	p
Özdeşlik boyutu	1000 TL altı	9	4,39	0,44	,701	,873
	1001 - 2400 TL	37	4,29	0,75		
	2401 - 3800 TL	25	4,35	0,63		
	3801 TL ve üst	10	4,49	0,59		
	Total	81	4,35	0,66		
Muhafazacı yaklaşım boyutu	1000 TL altı	9	5,00	0,76	1,159	,763
	1001 - 2400 TL	37	5,06	0,79		
	2401 - 3800 TL	25	5,16	0,71		
	3801 TL ve üst	10	4,93	0,48		
	Total	81	5,07	0,72		
Özdeşleşim boyutu	1000 TL altı	9	3,51	1,31	1,906	,592
	1001 - 2400 TL	37	3,58	0,71		
	2401 - 3800 TL	25	3,83	0,83		
	3801 TL ve üst	10	3,54	0,79		
	Total	81	3,65	0,83		
Yeniliğe açıklık boyutu	1000 TL altı	9	4,10	1,18	1,549	,671
	1001 - 2400 TL	37	4,35	0,67		
	2401 - 3800 TL	25	4,54	0,70		
	3801 TL ve üst	10	4,34	0,66		
	Total	81	4,38	0,75		
Toplam	1000 TL altı	9	4,39	,876		
	1001 - 2400 TL	37	4,44	0,56		
	2401 - 3800 TL	25	4,60	0,55		
	3801 TL ve üst	10	4,50	0,48		
	Total	81	4,49	0,57		

Gelir grubuna göre Portre Değerler Ölçeğinin alt boyutlarının ortalamaları arasında fark olup olmadığı parametrik olmayan Kruskal–Wallis H testi ile incelenmiş ve boyutların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$)

Tablo 4.10: Gelir grubuna göre Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik ölçeğinin alt boyutlarının incelenmesi

		N	Ort.	Std. Sapma	Kikare	p
Cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaşma boyutu	1000 TL altı	9	4,30	1,14	8,005	,046
	1001 - 2400 TL	37	4,15	1,27		
	2401 - 3800 TL	25	3,40	1,24		
	3801 TL ve üst	10	3,17	1,24		
	Total	81	3,81	1,29		
Koruyucu aterkillik boyutu	1000 TL altı	9	4,67	0,75	6,011	,111
	1001 - 2400 TL	37	4,30	0,94		
	2401 - 3800 TL	25	3,80	1,21		
	3801 TL ve üst	10	4,55	0,87		
	Total	81	4,22	1,04		
Heteroseksüel yakınlık boyutu	1000 TL altı	9	4,17	1,02	3,842	,279
	1001 - 2400 TL	37	4,30	1,10		
	2401 - 3800 TL	25	3,63	1,36		
	3801 TL ve üst	10	3,78	1,36		
	Total	81	4,01	1,23		
Düşmanca cinsiyetçilik boyut	1000 TL altı	9	3,84	0,86	,252	,969
	1001 - 2400 TL	37	3,64	1,08		
	2401 - 3800 TL	25	3,68	0,83		
	3801 TL ve üst	10	3,66	0,89		
	Total	81	3,68	0,95		
Evlilik uyumu ölçeği	1000 TL altı	9	38,44	8,26	7,303	,063
	1001 - 2400 TL	37	35,84	9,20		
	2401 - 3800 TL	25	41,12	7,54		
	3801 TL ve üstü	10	40,00	7,77		
	Total	81	38,27	8,63		

Gelir grubuna göre Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeğinin alt boyutlarının ortalamaları arasında fark olup olmadığı parametrik olmayan Kruskal –Wallis H testi ile incelenmiş ve bir boyut hariç diğer boyutların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır($p>0,05$). Sadece Cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaşma boyutunun gelir grubuna göre ortalamalar arasında istatistiksel olarak fark vardır(Kikare=8,005; sd=3; $p<0,05$). Hangi gelir grubunun ortalamasının farklı olduğu Mann – Whitney U testi ile incelenmiştir. Buna göre en yüksek ortalama 1000 TL'nin altında geliri olanların ($4,30\pm 1,14$) en düşük ortalama ise 3800 TL ve üstü kazananlarıdır ($3,17\pm 1,24$). Diğer gelir gruplarının ortalamaları da birbirinden farklılık göstermektedir. Gelir durumuna göre evlilik uyumu ölçeği ortalamaları arasında fark olup olmadığı parametrik olmayan Kruskal –Wallis H testi

ile incelenmiş ve ortalamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır($p>0,05$)

Tablo 4.11: Evlenme durumuna göre Portre Değerler ölçeğinin alt boyutlarının incelenmesi

		N	Ort.	Std. Sapma	Z	p
Özaşkınlık boyutu	Görücü Usulü	31	4,46	0,55	-,783	,434
	Tanışıp flört ed.	59	4,30	0,67		
Muhafazacı yaklaşım boyutu	Görücü Usulü	31	5,16	0,67	-,795	,427
	Tanışıp flört ed.	59	5,03	0,74		
Özgenişletim boyutu	Görücü Usulü	31	3,43	0,96	- 1,828	,068
	Tanışıp flört ed.	59	3,80	0,71		
Yeniliğe açıklık boyutu	Görücü Usulü	31	4,09	0,77	- 2,620	,009
	Tanışıp flört ed.	59	4,54	0,69		
Dtoplam	Görücü Usulü	31	4,44	0,61	-,671	,502
	Tanışıp flört ed.	59	4,54	0,52		

Evlenme durumuna göre Portre Değerler ölçeğinin alt boyutlarının ortalamaları arasında fark olup olmadığı parametrik olmayan Mann Whitney U testi ile incelenmiş ve bir boyut hariç diğer boyutların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır($p>0,05$). Sadece yeniliğe açıklık boyutunun evlilik durumuna göre ortalamalar arasında istatistiksel olarak fark vardır($z=-2,620$; $p<0,05$). Buna göre tanışıp flört ederek evlenenlerin ortalaması ($4,54\pm0,69$) Görücü usulü evlenenlerin ortalamasından ($4,09\pm0,77$) daha yüksektir ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo 4.12: Evlenme durumuna göre Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeğinin alt boyutlarının incelenmesi

		N	Ort.	Std. Sapma	z	P
Cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaşma boyutu	Görücü Usulü	31	3,74	1,23	-,388	,698
	Tanışıp flört ed.	59	3,86	1,30		
Koruyucu ataerkillik boyutu	Görücü Usulü	31	4,28	1,14	-,682	,495
	Tanışıp flört ed.	59	4,22	1,01		
Heteroseksüel yakınlık boyutu	Görücü Usulü	31	4,08	1,23	-,519	,604
	Tanışıp flört ed.	59	3,96	1,26		
Düşmanca cinsiyetçilik boyut	Görücü Usulü	31	3,79	0,98	-,990	,322
	Tanışıp flört ed.	59	3,67	0,94		
Evlilik uyumu ölçeği	Görücü Usulü	31	36,26	8,25	-	,055
	Tanışıp flört ed.	59	39,85	8,27	1,921	

Evlenme durumuna göre Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeğinin alt boyutlarının ortalamaları arasında fark olup olmadığı parametrik olmayan Mann Whitney U testi ile incelenmiş ve boyutların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Evlenme durumuna göre evlilik uyumu ölçeğinin ortalamaları arasında fark olup olmadığı parametrik olmayan Mann Whitney U testi ile incelenmiş ve ortalamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Tablo 4.13: Evlilik süresine göre Portre Değerler ölçeğinin alt boyutlarının incelenmesi

		N	Ort.	Std. Sapma	Kikare	p
Özaşkınlık boyutu	2 - 5 yıl	24	4,03	0,84	4,692	,096
	5 - 10 yıl	33	4,45	0,46		
	10 yıl ve üst	33	4,49	0,54		
Muhafazacı yaklaşım boyutu	2 - 5 yıl	24	4,85	0,73	4,454	,108
	5 - 10 yıl	33	5,18	0,67		
	10 yıl ve üst	33	5,13	0,74		
Özgenişletim boyutu	2 - 5 yıl	24	3,81	0,77	7,224	,027
	5 - 10 yıl	33	3,89	0,68		
	10 yıl ve üst	33	3,35	0,90		
Yeniliğe açıklık boyutu	2 - 5 yıl	24	4,42	0,80	9,099	,011
	5 - 10 yıl	33	4,67	0,50		
	10 yıl ve üst	33	4,08	0,80		
Toplam	2 - 5 yıl	24	4,39	0,61	1,955	,376
	5 - 10 yıl	33	4,65	0,42		
	10 yıl ve üst	33	4,44	0,61		

Evlilik süresine göre Portre Değerler ölçeğinin alt boyutlarının ortalamaları arasında fark olup olmadığı parametrik olmayan Kruskal –Wallis H testi ile incelenmiş ve özgenişletim ve yeniliğe açıklık bir boyutları hariç diğer boyutların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır($p>0,05$). Bu boyutların istatistiksel değerleri sırasıyla (Kikare=7,224; $sd=2$; $p<0,05$) ve (Kikare=9,099; $sd=2$; $p<0,05$)’dir. Hangi evlilik sürelerinin ortalamasının farklı olduğu Mann – Whitney U testi ile incelenmiştir. Buna göre her iki boyutta da 10 yıl ve üstü evli olanların ortalamaları en düşüktür.

Tablo 4.14: Evlilik süresine göre Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeğin alt boyutlarının incelenmesi

		N	Ort	Std Sapma	Kikare	p
Cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaşma boyutu	2 - 5 yıl	24	3,58	1,31	1,970	,373
	5 - 10 yıl	33	3,72	1,34		
	10 yıl ve üst	33	4,10	1,16		
Koruyucu ataerkillik boyutu	2 - 5 yıl	24	4,05	1,02	1,278	,528
	5 - 10 yıl	33	4,34	1,08		
	10 yıl ve üst	33	4,27	1,07		
Heteroseksüel yakınlık boyutu	2 - 5 yıl	24	3,94	1,23	,263	,877
	5 - 10 yıl	33	3,98	1,31		
	10 yıl ve üst	33	4,06	1,22		
Düşmanca cinsiyetçilik boyut	2 - 5 yıl	24	3,53	0,91	1,359	,507
	5 - 10 yıl	33	3,75	1,04		
	10 yıl ve üst	33	3,81	0,90		
Evlilik uyumu ölçeği	2 - 5 yıl	24	42,33	7,44	8,805	,012
	5 - 10 yıl	33	35,45	7,40		
	10 yıl ve üst	33	39,06	8,98		

Evlilik süresine göre Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeğin alt boyutlarının ortalamaları arasında fark olup olmadığı parametrik olmayan Kruskal Wallis H testi ile incelenmiş ve boyutların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır($p>0,05$).

Evlilik süresine göre evlilik uyumu ölçeği ortalamaları arasında fark olup olmadığı parametrik olmayan Kruskal –Wallis H testi ile incelenmiş ve ortalamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur(Kikare=8,805; sd=2; $p<0,05$). Hangi evlilik sürelerinin ortalamasının farklı olduğu Mann – Whitney U testi ile incelenmiştir.

Buna göre 5 – 10 yıldır evli olanların ortalaması ($35,45\pm 7,40$) en düşük iken 2 – 5 yıl evli olanların ortalaması ($42,33\pm 7,44$) en yüksektir.

Korelasyon Analizi Bulguları

Ölçeklerin alt boyutları arasındaki ilişkiyi ve birbirlerine olan etkiyi görmek için korelasyon analizi yapılmıştır. Bu sayede değişkenler arasındaki ilişki belirlenir ve regresyon analizi yapılabilir.

Tablo 4.15: Portre Değerler Ölçeği ile Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği ve Evlilik Uyumu arasındaki ilişki

	Cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaştırma	Koruyucu ataerkillik	Heteroseksüel yakınlık-Korumacı cinsiyetçilik	Düşmanca cinsiyetçilik	Özdeşlik	Muhafazacı yaklaşım	Özgenişletim	Yeniliğe açıklık	Evlilik Uyumu Ölçeği
Cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaştırma	1	,515**	,524**	,350**	,231*	,379**	,045	,062	-,089
Koruyucu ataerkillik		1	,507**	,456**	,275**	,322**	,020	,099	,005
Heteroseksüel yakınlık-Korumacı cinsiyetçilik			1	,422**	,134	,415**	,165	,067	-,072
Düşmanca cinsiyetçilik				1	,158	,339**	,176	,133	,032
Özdeşlik					1	,585**	,193	,281**	-,015
Muhafazacı yaklaşım						1	,455**	,372**	,061
Özgenişletim							1	,759**	,237*
Yeniliğe açıklık								1	,174
Evlilik Uyumu Ölçeği									1

**p<0,01

*p<0,05

Korelasyon analizi sonucunda Portre değerler ölçeğinin özdeşlik boyutu ile cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaşma boyutu ($r=0,231$) ve Koruyucu ataerkillik boyutu ($r=0,275$) arasında pozitif ilişki olduğu ve bu ilişkininde istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir($p<0,05$).

Aynı şekilde Portre değerler ölçeğinin Muhafazacı yaklaşım boyutu puanları ile cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaşma boyutu ($r=0,379$), Heteroseksüel yakınlık boyutu ($r=0,415$) ve Düşmanca cinsiyetçilik boyutu ($r=0,339$) arasında pozitif ilişki olduğu ve bu ilişkininde istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir($p<0,05$). Portre değerler ölçeğinin özgenişletim boyutu ve yeniliğe açıklık boyutu ile Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği'nin hiç bir alt boyutu

arasında ilişki belirlenmemiştir($p>0,05$). Portre değerler ölçeği ve Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği ile evlilik uyumu ölçeği arasında anlamlı bir korelasyon belirlenmemiştir($p>0,05$). Sadece özgenişletim ile evlilik uyumu arasında düşük bir korelasyon ($r=0,237$) belirlenmiştir($p<0,05$).

Yapılan analizler sonucunda evlilik uyumu ölçek puanları ile Portre Değerler Ölçeği'nin 4 üst boyutlarından sadece birinde (özgenişletim boyutu) anlamlı bir korelasyon bulunduğu ve evlilik uyumu ölçek puanları ile araştırmanın diğer bağımsız değişken olan Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik puanları ile anlamlı bir korelasyon bulunmadığından regresyon analizleri yapılmamıştır.

Regresyon analizi sadece evlilik uyumu puanları ile Portre Değerler Ölçeği'nin özgenişletim alt boyutu arasında regresyon analizi yapıldığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir .

Tablo 4.16: Evli çiftlerin Evlilik Uyumu düzeyinin, Özgenişletim boyutu tarafından yordanma düzeyinin regresyon analizi

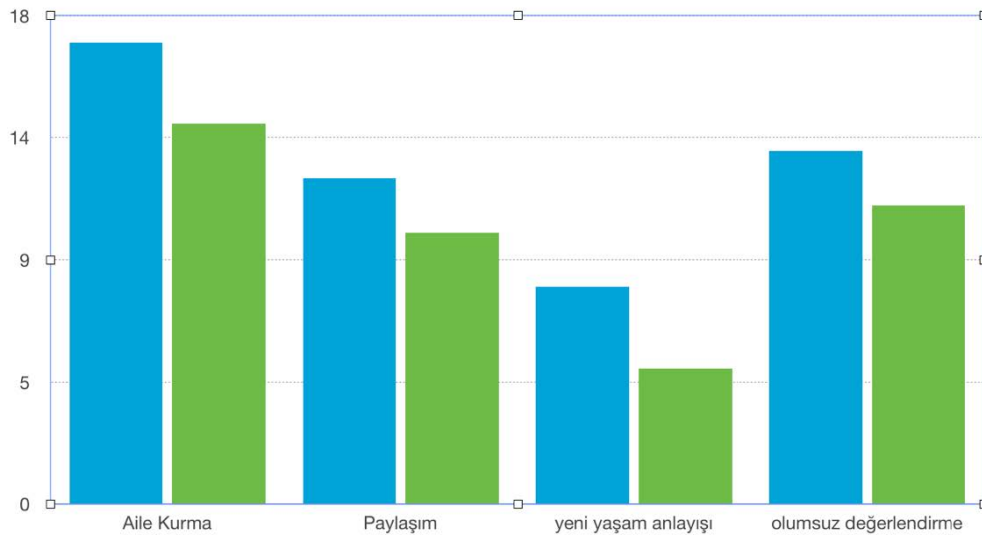
Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	B	T	P	F	Model (p)	R ²
Evlilik Uyumu	Sabit	29,722	7,468	0,000	5,235	0,025	0,056
	Özgenişletim	2,420	2,288	0,025			

Evlilik uyumu ölçeği bağımlı değişken ve Portre değerler ölçeğinin özgenişletim alt boyutu bağımsız değişken olmak üzere, bu değişkenler yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır($F_{1;88} =5,235$; $p<0.05$). Hazcılık, başarı ve güç alt değer boyutlarını içeren Özgenişletim, Evlilik Uyumu ölçeğindeki varyansın yaklaşık %6'sını açıklamaktadır.

4.2. Nitel Bulgular

Açık uçlu araştırma sorularından ilki olan, “Evlenmeden önce evlilik sizin için ne anlam ifade ediyordu?” sorusunun yanıtlarında, önce temalar tespit edilmiş ve sonra da bu temaların görülme sıklığı (frekansı) hesaplanmıştır.

Bu soru için araştırmaya katılan 90 kişiden; %34’ü (% 54’ü kadın, % 46’sı erkek) aile kurma temasını içeren (çocuk, yuva ve aile) yanıtı, % 24’ü (% 45’i kadın, % 55’i erkek) paylaşım temasını içeren (sevgi, saygı, güven, sorumluluk, düzenli bir hayat) yanıtı, %14’ü (% 61 kadın, % 39’u erkek) yeni yaşam anlayışı temalı (ümit, merak, özgürlük, geceleri dışarı çıkabilme, duygusal güçlülük, yeni yaşam tarzı) yanıtı, % 26’sı (% 54’ü kadın, % 46’sı erkek) ve olumsuz değerlendirme temalı (ümitsiz, bana uzak, gereksiz, gelenek, inanç, hatırlamıyorum, hiçbir şey) yanıtı vermiştir.

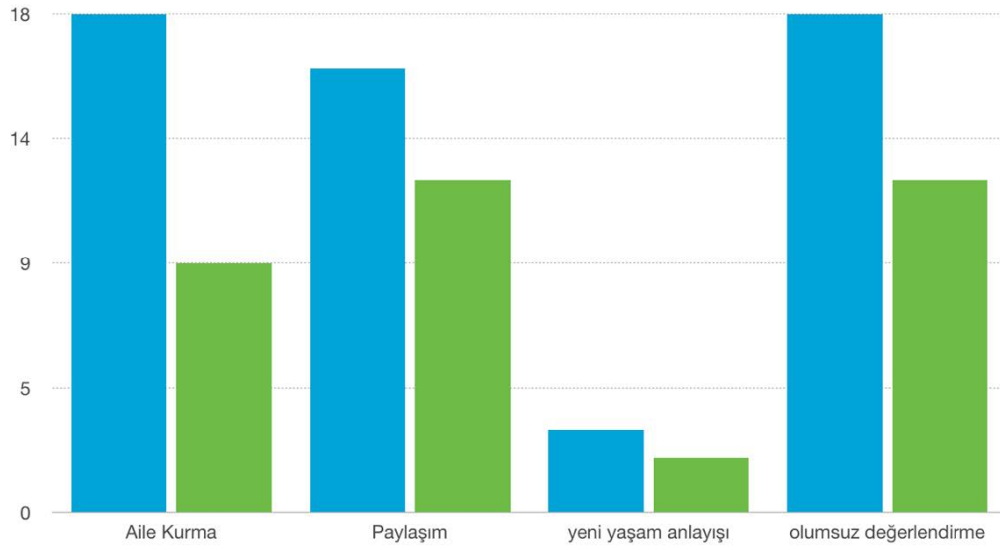

Grafik 1: Evlenmeden önce evlilik sizin için ne anlam ifade ediyordu? Sorusunun yanıt grafiği (Mavi: Kadın, Yeşil: Erkek)

İkinci soru ise “Şu an da evlilik sizin için ne anlam ifade ediyor?” sorusudur. Bu soru ile evli çiftlerin evlilik öncesi ve sonrası düşüncelerinin farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir.

Bu soru için araştırmaya katılan 90 kişiden %30’u (%66’sı kadın, %34’ü erkek) aile kurma temasını içeren (çocuk, yuva ve aile) yanıtı, %31’i (% 57’si kadın,

% 43'ü erkek) paylaşım temasını içeren bir hayat (sevgi, saygı, güven, sorumluluk, düzenli bir hayat) yanıtını, %5'i (% 60'ı kadın, %40'ı erkek) yeni yaşam anlayışı temalı (ümit, merak, özgürlük, geceleri dışarı çıkabilme, duygusal güçlülük, yeni yaşam tarzı) yanıtı, % 33'ü (%60'ı kadın, % 40'ı erkek), olumsuz değerlendirme temalı (ümitsiz, bana uzak, gereksiz, gelenek, inanç, hatırlamıyorum, hiçbir şey) yanıtı vermiştir.

Grafik 2: Şu an da evlilik sizin için ne anlam ifade ediyor? Sorusunun yanıt grafiği (Mavi: Kadın, Yeşil: Erkek)

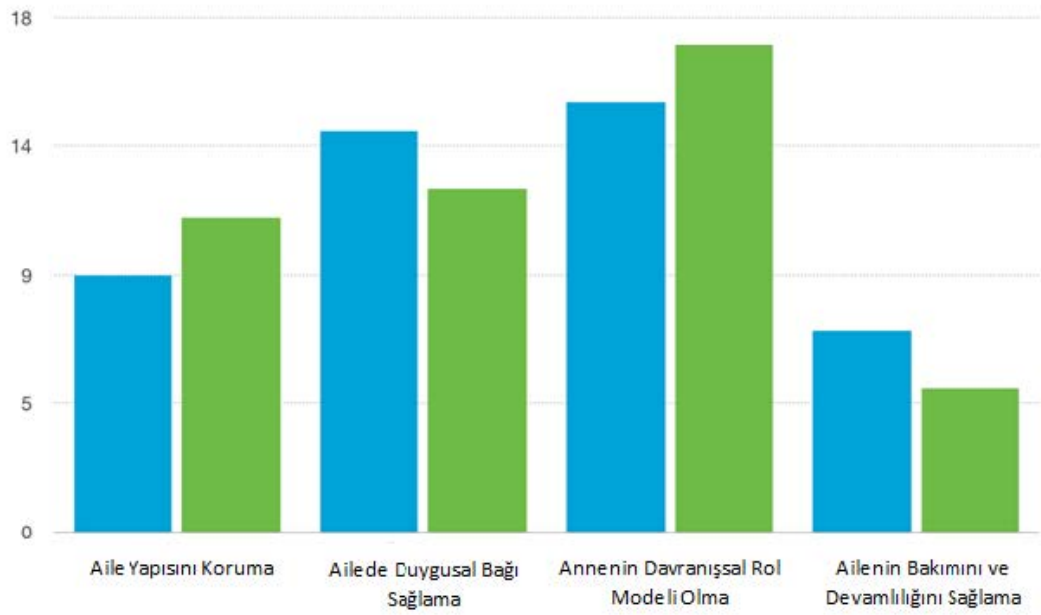
Birinci soru yanıtlarında en çok gözlenen tema, aile kurma teması olmuş ve bu temayı en çok kadınlar ifade etmiştir. Ancak ikinci sorunun cevaplarına bakıldığında bu temanın yüzdelik değerinin düştüğü dolayısıyla aile yapısına ilişkin değerlendirmenin evlilik sonrası değiştiği görülmektedir.

Yine birinci sorunun yanıtlarında en az gözlenen tema; yeni yaşam anlayışı olmuş ve bu temayı en çok kadınlar ifade etmişlerdir. İkinci sorunun yanıtında evlilik sonrası bu temanın gözlenme oranı daha da düşmüştür. Ancak bu temanın yine kadınlar tarafından daha yüksek oranda ifade edildiği saptanmıştır.

Üçüncü soru ise “Sizce evlilik ilişkisinde kadına düşen roller nelerdir?” sorusudur.

Bu soru için araştırmaya katılan 90 kişiden % 22'si (%45'i kadın, %55'i erkek), aile yapısını koruma temalı (iyi bir eş, iyi bir anne, yuvanın manevi sorumluluğu) yanıtı, % 28'i (% 53'ü kadın, % 47 erkek), ailede duygusal bağı

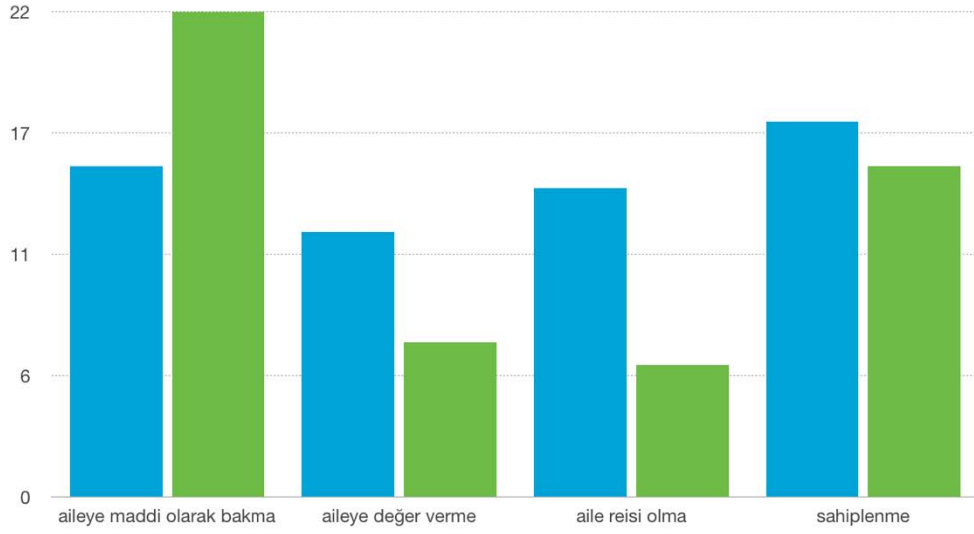
sağlama temalı (her şey, evin huzuru, dengesi, sıcaklık, şefkat, bağlayıcı ve yapıştırıcı olma) yanıtı, % 35'i (%46 kadın, %54 erkek), ailenin davranışsal rol modeli olma temalı (fedakârlık, tolere edici/ hoşgörülü olma, sadakat, hoşgörü, saygı, sorumluluk, hanımefendilik, kriz yöneticisi olma, beklentisiz ve sabırlı olma) yanıtı, %13'ü (%58 kadın, %42'si erkek), ailenin bakımı ve devamlılığını sağlama temalı (evin bakımı, temizliği, düzeni, aile ziyaretleri, evi çekip- çeviren olma, yuva yapımında dışı kuş olma) yanıtı vermiştir.

Grafik 3: Sizce evlilik ilişkisinde kadına düşen roller nelerdir? Sorusunun yanıt grafiği (Mavi: Kadın, Yeşil: Erkek)

Dördüncü sorumuz; sizce evlilik ilişkisinde erkeğe düşen roller nelerdir? Sorusudur.

Bu soru için araştırmaya katılan 90 kişiden % 40'ı (%42'si kadın, %58'i erkek), aileye maddi olarak bakma temalı yanıtı, %21'i (%63'ü kadın, % 37'si erkek), aileye değer verme temalı (sevgi, saygı, paylaşım, merhamet, anlayış) yanıtı, %21'i (%68'i kadın, %32'si erkek), aile reisi olma temalı (babalık, aileye ilgi, sadakat) yanıtı, %17'si (%50'si kadın, %50'si erkek) sahiplenme temalı (koruma, güvenli bir hayat oluşturma) yanıtı vermiştir.

Grafik 4: Sizce evlilik ilişkisinde erkeğe düşen roller nelerdir? (Mavi: Kadın, Yeşil: Erkek)

Üçüncü soru yanıtlarında en çok gözlenen tema, kadının aileye rol model olma teması olmuş ve bu temayı en çok erkekler ifade etmiştir. Dördüncü soruda erkeklerin rolleri sorulduğunda ise en çok gözlenen tema, ailenin maddi olarak bakma teması, erkeklerde gözlenmiştir. Dolayısıyla her iki sorunun yanıtlarına bakıldığında kadın ve erkeğin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin kalıp yargıların ifade edildiği tespit edilmiştir.

5. BÖLÜM

SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın amacı; evli bireylerin sahip olduğu bireysel değerlerinin ve bu değerlerle bağlantılı olan cinsiyetçi tutumlarının; evlilik uyumlarını ne düzeyde yordadığının belirlenmesi idi.

Bu bölümde araştırmanın bulguları her bir araştırma sorusu başlığı altında tartışılacaktır.

Araştırmanın birinci sorusu, örneklemdaki evli bireylerin; Portre Değerler Anketine göre tanımlanan değer yönelimleri ile demografik değişkenleri arasındaki ilişkiyi ele almaktaydı.

Bulgulara göre, Cinsiyet, Yaş grubu, Eğitim seviyesi, Çalışma durumu ve Gelir düzeyi değişkenlerine göre kişilerin değer yönelimlerinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Cinsiyet açısından baktığımızda Yapıcı ve Zengin (2003) tarafından gerçekleştirilmiş çalışmada da değerlerin cinsiyete göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Schwartz (1998) araştırması sonucunda ise sadece farklı davranış imkânlarının sunulduğu sosyal konumlarda değerlerin ifade edilmesinde cinsiyete göre farklılık olabileceği, farklılıkların derecesinin yaşam koşullarındaki değişim derecesine göre değişebileceği belirtilmiştir.

Başaran, 2004, İmamoğlu ve Karakitapoğlu-Aygün, 1999, Karakitapoğlu-Aygün ve İmamoğlu, 2002, Schwartz, Rubel, 2005 çalışmalara göre de kadın ve erkeklerin değer hiyerarşilerinin farklı olmaktan çok benzer olduğu saptanmıştır. Bireyci kültüre kıyasla toplulukçu kültürde toplum tarafından onaylanmış, kabul görmüş değerlere tüm bireyler katılır ya da katılmasa bile ifade ederken “ait olma” ihtiyacı nedeniyle toplumun ortak paydalarını dile getirir.

Araştırmanın örneklemi evli çiftlerden oluştuğundan, eşlerin benzer toplumsal değerlere ve bireysel önceliklere sahip oldukları düşünülmektedir.

Bu araştırmada değer yönelimlerinin yaş gruplarına göre farklılaşmamasının sebebinin, örneklem katılan bireylerin yüksek oranda orta yaş grubundan (% 57) olması çerçevesinde benzer deneyim ve önceliklere sahip oldukları şeklinde dşnlmektedir.

Eğitim seviyesinin katılımcıların değer yönelimlerinde farklılık oluşturması beklenmesine rağmen yüksek eğitimli bireylerin kendini yönetme değerinde artış olmadığı saptanmıştır. Bu sonuç ile değer oluşumunda, sosyal uyumun yani benzer kültürel-sosyoekonomik düzey ve yaşantılar etkisinin daha baskın olduğu görülmektedir.

Örneklem katılanların % 75 inin çalışması ve gelir ortalamasının % 76,6 sının 3800 TL'nin altında yani düşük ve benzer olması yine değer yönelimlerinde anlamlı bir fark görülmemesine neden olduğu dşnlmektedir. Çünkü seçim alternatifleri dolayısıyla örneklem grubundaki bireylerin yaşam biçimleri birbirine yakındır.

Örneklem çiftlerinin evlenme durumuna göre Portre Değerler Anketinin Yeniliğe Açıklık alt boyutunun tanışıp flört ederek evlenenlerin ortalamasının, görücü usulü ile evlenenlerin ortalamasından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Flört ederek evlenen bireyler heyecan duyma, zevk alma ve yenilik arayışıyla hareket ederek zynelimleriyle kendi hedeflerini belirlemeleri nedeniyle hayat tercihlerinde söz sahibidirler. Merak duyguları ve risk alabilme cesaretleriyle yaratıcıdırlar. Aksine görücü usulü ile evlenen bireyler dışlanma korkusu, aidiyet ihtiyaı, güvenlik ve geleneklere uyma kaygısıyla muhafazakârlık değer boyutunu sürdüreceklerdir.

Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) yayımladığı 2016 yılı Aile Yapısı Araştırma sonucuna göre ilk evliliklerin yüzde 47.8'inin görücü usulü ve kendi rızası ile yüzde 12.1'inin ise kendi görüşü sorulmadan aile kararıyla gerçekleştiği görüldü. Eşini kendi kararı ve ailesinin rızası ile seçenlerin oranı % 30.2, kendi kararı ve ailesinin rızası dışında evlenenlerin oranı yüzde 2.5, kaçma veya kaçırılma ile evlenenlerin oranı ise % 7 oldu.

Evlilik süresi değişkenine göre Portre Değerler Anketinin zgenişletim ve yeniliğe açıklık alt boyutlarının 2-5 yıl süre ile evli olan grupta en yüksek, 10 yıl ve üzeri süre ile evli olanlarda en düşük olduğu tespit edilmiştir. Yani g, başarı, hazcılık, yaratıcılık, bağımsız düşünce, kendine saygı, heyecan duyma, yaşama

meydan okuma ve yenilik arayışı değerlerinin evli bireylerde 2-5 yıl süre ile en yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır.

Alışılmış bir hayat tarzı gerçeği, muhafazacı değerlerinin (gelenek, uyma, güvenlik) yaşla birlikte artması ve değişikliğe açıklık değerlerininse (kendini yönetme, uyarılma, hazcılık) yaşla birlikte azalması gerektiğine işaret etmekte olup araştırmamızın bulgularında aynı doğrultuda olduğu tespit edilmiştir.

Evli çiftler ilişkisinde; artan özgenişletim meşguliyeti ve duygusal yoksunluk nedeniyle zamanın ruhunun hızla değiştiği dolayısıyla 2-5 yıl süre ile evli olan bireylerde uyumun düştüğü gözlenmiştir. (TÜİK, 2016)

Portre Değerler Anketinin muhafazacı ve özaşkinlik değer boyutları ortalamalarının 10 yıl ve üstü süre ile evli olan bireylerde yüksek olduğu bulunmuştur. İnsanlar bir kez üremenin olduğu ailelere girdikten mesleki dünyada kararlı konumlar tuttuktan sonra, kendi uğraş ve mücadeleleriyle daha az, başkalarının iyilik ve refahıyla ise daha fazla meşgul olmak eğilimindedirler (Veroff, Reuman, Feld, 1984, akt., Dönmez,2006) Bu sonuçla araştırmamız örtüşmektedir.

Araştırmadaki katılımcılarımızın genel Evlilik Uyumu ortalamalarının düşük olması yani ilişkilerinden beslenememeleri de hayat mücadelesinde yalnız ve kötümser olmalarını doğurmaktadır.

Ergöl ve Kuzu (BEÜ, 2016: 85) tarafından 15 ile 49 yaş arasındaki 203 evli kadın üzerinde yapılan araştırmada, kadınların yüzde 29.1'inde depresyon, yüzde 38.5'inde ise anksiyete bozukluğu (kaygı, korku, gerilim, sıkıntı hali) olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçta araştırmamızla tutarlı olup evli kadınların özaşkinlik değer boyutlarının düşük düzeyde olmasının açıklamalarından biri olduğu düşünülmektedir.

Dünya çapında 100'den fazla ülkede çalışmalar yapmakta olan, Inglehart ve arkadaşlarının (1997, akt.,Çalışkan&Karademir,2014: 62) her 5 yılda yayınladıkları araştırma sonuçlarına göre; ülkeler, ekonomik olarak büyüdükçe /küçüldükçe bireylerin refah düzeyleri değişmekte, değer algıları ekonomik refaha göre farklılaşabilmektedir.

Aynı doğrultuda araştırmamızda da büyük oranda düşük gelir düzeyindeki bireylerin değer algılarının benzer olduğu tespit edilmiştir. Bireylerin gelirlerinin

artışı durumunda değer yönelişlerinde farklılaşma olup olmayacağı boylamsal bir araştırma konusu olabilecektir.

Araştırmamızın ikinci sorusu, Örneklemdeki evli bireylerin Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeğine göre tanımlanan cinsiyetçi tutumları ile demografik değişkenleri arasındaki ilişkinin incelenmesi idi.

Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeğinin alt boyutları arasındaki Düşmanca Cinsiyetçilik boyutunun cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulgulanmıştır. Erkeklerin ortalaması, kadınların ortalamasından daha yüksektir. Dolayısıyla erkeklerin kadınlara karşı olan aşağılayıcı ve engelleyici yani düşmanca ve saldırgan olan cinsiyetçi tutumlarının varlığı gözlenmiştir. (Alptekin, 2014:205)

Her toplumun yarattığı kültürel dinamikler içerisinde kadına ve erkeğe yüklediği çeşitli değerler vardır. Erol Güngör'ün verdiği şu örnekte aynı olgunun nasıl cinsiyet farklılaşmasıyla farklı bir değer aldığı görülmektedir. Erkeklerin sadakatsizlikleri genellikle kaçamak vb. tabirlerle küçük, hatta sevimli gösterildiği halde, kadınlarda bu olay en büyük suç ve günah anlamına gelir.

Yaş grubu, çalışma durumu, evlenme durumu, evlilik süresi değişkenlerine göre kişilerin cinsiyetçi tutumlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Yaş ortalamalarında %57 ile orta yaş grubunun çok fazla olduğu görülmüştür. Çalışma durumunda ise yine %75 ile bireylerin çoğunluğunun çalıştığı dolayısıyla farklılıkların değil benzerliklerin çok olduğu bir örneklem grubunda (aynı sosyo-ekonomik ve kültürel bölgede) araştırma yapılmasının buna sebep olduğu düşünülmektedir.

Eğitim durumu değişkeninde; Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeğinin Cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaşma boyutu için en yüksek ortalamanın lise mezunlarında, en düşük ortalamanın ise lisansüstü mezunlarında olduğu görülmüştür.

Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeğinin gelir durumuna göre farklılaşmasında; alt gelir grubundaki bireylerin Cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaşma boyutu en yüksek, yüksek gelir grubundaki bireylerin en düşük olduğu bulunmuştur. Bu sonucun ÇDCÖ'nin eğitim değişkeniyle farklılaşması sonucuyla örtüştüğü görülmektedir. Buradan hareketle eğitim ve gelir düzeyi yüksek olan bireylerin Cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaştırma boyutu değerlerinin çok düşük

olduğu dolayısıyla bu çiftlerin evliliklerindeki rol dağılımının eşitlikçi olacağı bununda uyumu pozitif yönde etkileyeceği öngörölmüştür.

Araştırmamızın üçüncü sorusu bireylerin Evlilik Uyumu Ölçeğine göre tanımlanan Evlilik Uyumları ile demografik değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesi idi.

Katılımcıların evlilik uyumu düzeylerinin, Cinsiyete, yaş grubuna, eğitim seviyesine, çalışma durumuna, gelir grubu ve evlenme durumları göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı saptanmıştır.

Evlilik süresi değişkenine göre örneklem grubundaki, 5-10 yıldır evli olanların evlilik uyum oranı en düşük iken, 2-5 yıldır evli olanların ortalaması en yüksek olarak gözlenmiştir.

Bu sonucun nedeni; 2-5 yıldır evli olanlarda evlilik ilişkisi ve eşlerinden beklentileri doğrultusundaki umutlarının hala korunuyor olduğu, çatışmalı da olsa ilişki motivasyonunun ve odaklanmanın devam ettiği düşünölmektedir. 5-10 yıl evli olanlarda ise nitel araştırmamız sonucunda göröldüğü gibi artık beklentilerin, hayallerin neredeyse son bulduğu, artan bireysel sorumluluk ve meşguliyetler çerçevesinde bir yaşam kurulduğu dolayısıyla eşlerin uyum kaygısından uzaklaştıkları bulgulanmıştır.

Eğitim düzeyi değişkenine göre tüm bireylerde olduğu gibi evli insanların da eğitim yoluyla kazandıkları; yaşamla başa çıkmada artan yeterlilikleri güvenlik önceliklerinin önemini azaltıyor olabilir. Aynı doğrultuda başka bir araştırma da ise örgün eğitim yılı sayısı ile kendini yönetme ve uyarılma değerleri arasındaki olumlu korelasyonlar ve yine eğitim yılı sayısı ile uyma, gelenek ve güvenlik değerleri arasındaki olumsuz korelasyonlar olduğu tespit edilmiştir. (Schwartz, 2001)

Araştırmamızın dördüncü sorusu bireylerin cinsiyetçi tutumlarının evlilik uyumu ile ilişkisinin incelenmesine yönelikti.

Çelişik duygulu cinsiyetçilik envanterinin tümünde benzer tutumu paylaşan ve paylaşmayan çiftler arasında ilişki doyumu açısından fark bulunmamıştır. Curun'un (2006) araştırmasında, partnerlerin algılanan cinsiyet rolü yönelimleri ilişki doyumu ile ilişkili bulunurken, partnerlerin gerçek cinsiyet rolü yönelimleri ile ilişki doyumu arasında ilişki bulunmamıştır. Dolayısıyla algılanan cinsiyet rolü androjen

ise yani Cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılık boyutu düşük yani rol dağılımındaki esneklik daha yüksek düzeyde ilişki doyumu ortaya çıkarmıştır.

Araştırmamızın beşinci sorusu bireylerin değer yönelimlerinin evlilik uyumlarını etkileme gücünü belirlemektir.

Portre Değerler Ölçeğinin özgenişletim alt boyutu Evlilik Uyumu Ölçeğindeki değişimin yaklaşık %6'sını açıklayabildiği tespit edilmiştir. Özgenişletim değer boyutu; başarı, güç ve hazcılık değerlerini kapsadığından Evlilik Uyumunda bu değerlerin çiftler arasında hayranlık, takdir ve romantik ilişkiler doyumunu etkileyeceği öngörülmektedir.

Nitel bulgulara baktığımızda;

Demografik formda yer alan açık uçlu sorulara verilen yanıtlar çerçevesinde çiftlerin evliliğe bakışı, evlilikten öncesine ilişkin düşüncelerine kıyasla farklılaşmakta mıdır?

Farklıdır, özellikle kadınlar evlilik öncesi “aile kurma” motivasyonuna sahipken evlilik sonrası bu heyecanlarını kaybettikleri görülmüştür.

Yine kadınlarda evlilik öncesi dönemde en az gözlenen yeni yaşam anlayışı temasının ikinci sorunun yanıtı ile evlilik sonrasında daha da düştüğü tespit edilmiştir. Ancak bu temanın erkeklere göre yine kadınlar tarafından daha yüksek oranda ifade edildiği saptanmıştır.

Demografik formda yer alan açık uçlu sorulara verilen yanıtlar çerçevesinde, kadın ve erkeğin evlilikteki rol dağılımına ilişkin inançları/ beklentileri farklılaşmakta mıdır?

Evet farklılaşmaktadır. Türkiye gibi toplulukçu kültürlerde ilişkiler partnerlerin birbirlerine karşı sorumlulukları üzerinden ilerlemektedir (Akt. İmamoğlu ve ark.2011). Toplulukçu kültür yapısı bu açıdan, bireylerin rol dağılımlarına cinsiyet kalıp yargılarıyla direk müdahil olmuştur. Dolayısıyla kadın ve erkeğin karşılıklı beklentileri ve suçlamaları yükselmektedir. İlişkide esnekliğin düşük olması da çatışma ve uyumsuzluğu artırıcı etkenlerin en önemlilerindedir.

Dökmen de kadına ve erkeğe yönelik kalıp yargılar evlilik içindeki kadın ve erkeklerin rollerini de tanımlamak için kullanılmaktadır (Dökmen, 2000:113). Kalıp yargılar, Nitel sorularımızın birinci ve ikinci cevaplarıyla da örtüşmektedir.

Araştırmalar, sorumluluk yüklemesinin evlilik uyumu ile yakından ilişkili olduğunu, evlilik ilişkilerinde eşlerini suçlayan kadınların evlilik doyumlarının daha az olup, evliliklerinde doyumсуzluk yaşayan kişilerin eşlerini daha çok kasıtlı ve bencil gdl olarak değerlendirdiklerini; olumsuz davranışlar gösterdiklerinde ise eşlerini fazlasıyla suçladıklarını ortaya koymaktadır (Kışlak, 1999: 37).

En az bir kez boşanmış bireylerin boşanma nedenleri incelendiğinde; Türkiye genelinde en fazla boşanma nedeni %50,9 ile sorumsuz ve ilgisiz davranma oldu. Bunu, %30,2 ile evin ekonomik olarak geçimini sağlayamama ve %24,3 ile eşlerin ailelerine karşı saygısız davranması sorunu izledi.

Nicel yöntemlerle elde edilen verilerin istatistik sonuçları, açık uçlu nitel sorulara verilen cevaplarla tutarlı bulunmuştur.

Araştırmalar toplumsal cinsiyet rollerinin yakın ilişkiler üzerinde etkili olduğunu göstermektedir (Bowen, 1987, Yıldıırım, 1992, Lye, Biblarz, 1993, Kocadere, 1995, Sakallı- Uğurlu, 2003, Curun, 2006, ınar, 2008:).

Bu çalışmada demografik değişkenlerden yaş değişkeninin araştırma ölçeklerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı bulunmuştur. Orta yaş grubunun (31-40) rneklem sayısında çoğunluğu oluşturması nedeniyle olabileceği dşnlmektedir.

Başka bir araştırma da yaş değişkeninin cinsiyetçilikle pozitif bir korelasyon göstermesinin yanı sıra eğitim düzeyi, gelir düzeyi ve kişisel yetkinlikteki artış ile cinsiyetçilik arasında negatif korelasyonlar olduğu da bulunmuştur (Morgan ve Walker, 1983; Ekehammar, Akrami ve Araya, 2000, akt; Sakallı-Uğurlu, 2003).

nc nitel sorumuz kadına düşen roller sorusuna verilen cevaplardan en temel tema ailede davranışsal rol model olması beklentisidir. Dolayısıyla kadın, yeni doğan çocuğun potansiyelini geliştirmesi, eğitimi vb. konularda işlev görür.

Kadın; yetişmekte olan bireye içinde yaşadığı toplumun kültürel mirası ve değer sisteminin aktarılmasından sorumludur (Aktaş, 1998: 34 Akar, 2005: 17). Değişik biçimlerde ortaya çıkan bu işbirliği eşleri birbirine bağlamakla kalmaz, toplumun devamını sağlayan neslin bakılıp büyütülmesini sağlamaktadır.

Dördüncü nitel sorumuz erkeğe düşen roller sorusuna verilen cevaplardan hareketle, en fazla görülen aileye maddi olarak bakım verme teması olmuştur. “Aile

ekonomik bağlamda işbirliğinin ve işbölümünün sağlandığı uygun bir ortam” fikrine uygun olup rol sınırlarının keskin olmaması beklenmektedir.

Bireylerin meslekleri, statüleri de evliliklerindeki uyumla ilişkili oldukları görünmektedir. Mesleki olarak statüsü yüksek olan kişilerin, orta ya da düşük kişilere kıyasla yaşam standardı daha yüksek olmaktadır. Mesleki statüleri yüksek olan bireyler ve eşlerin evlilik doyumları, mesleki statüsü düşük bireylere göre daha yüksek bulunmuştur. Bu açıdan bakıldığında eğitim değişkeni evlilik uyumuyla yakından ilişkili görülmektedir. Aynı eğitim düzeylerine sahip çiftlerin sorumlulukların paylaşımı konusunda da eşit davranmakta dolayısıyla her ikisinin memnuniyet düzeylerinin arttığı bildirilmiştir (Hasta, 1996: 73).

Sonuç olarak “Değerler” üzerine çalışma yapmak zor bir iştir. Çünkü Değer olgusu statik olduğu kadar zaman içerisinde birçok etkenle değişebilen dinamik özelliğe de sahiptir.

Bu soyut ve kesin çerçevesi olmayan olgunun Yumuşak’ın (2013) üniversite öğrencileriyle yaptığı araştırmada da ÇDCÖ tutum puan ortalamaları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermiş olup erkek öğrencilerin düşmanca cinsiyetçilik tutum puan ortalamalarının, kız öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmektedir.

“Kendini iyi ve doğru gösterme kaygısı” olan toplulukçu kültüre sahip katılımcılarımızın, araştırmanın en belirgin sınırlılığını oluşturduğu gözlenmiştir. Onaylanma, itibar görme beklentisiyle ait olma ihtiyacından hareketle reel olmasa da ideal olan/ olması gereken cevaplar verildiği düşünülmektedir. Bu sınırlılığında, çok sayıda ve farklı sosyo- ekonomik- eğitim düzeyinde olan katılımcılarla yapılacak araştırma da aşılabileceği öngörülmektedir.

KAYNAKÇA

AKAR, H. (2005). Psikiyatrik yardım talebi olanlar ile yardım talebi olmayan ve boşanma aşamasında olan çiftlerde; çift uyumu ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin karşılaştırılması. Yayınlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi, İstanbul: Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi 12. Psikiyatri Birimi.

AKARSLAN, M. : (2011). Üniversite Öğrencilerinin Ebeveynlik Stillerini Algılayışları ve Bu Algının Ebeveyn-Çocuk Değer Benzerliğine Etkisi”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

AKBABA-ALTUN, S. (2003). Eğitim yönetimi ve değerler. Değerler Eğitimi Dergisi,(1), 7–18.

AKTAŞ, V. & GÜVENÇ, G. B. (2006). Kız ve erkek ergenlerde saldırgan ve olumlu sosyal davranışlar ile yaş, ilişkisel bağlam ve kişiler arası duyarlılık arasındaki ilişkiler. Edebiyat Fakültesi Dergisi, 23(2), 233-264.

ALPTEKİN, D. (2014). Çelişik Duygularda Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı Sorgusu, Üniversite Gençliğinin Cinsiyet Algısına Dair Bir Araştırma . Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 32, 203-211.

ARDA, B. (1993). Tıp öğrencilerinin meslek seçme motivasyonları ve değer sistemleri konusunda bir durum değerlendirmesi [A study of medical students' values and motives in their choice of occupation]. R. Bayraktar & I. Dag (Eds.), Ulusal psikoloji kongresi bilimsel çalışmaları, içinde (cilt.7, s. 59–64). Ankara, Turkey: Turkish Psychological Association.

ASPİN, D.N. (2007). Introduction. In D.N. Aspin (Ed.), Philosophical perspectives, Dordrecht: Springer, 1-16.

on lifelong learning (pp. 1-16). Dordrecht: Springer. The Ontology Of Values and Values Education.

ATKINSON, Rita, ATKINSON Richard, HİLGRAD Ernest, (1995). Psikolojiye giriş, Çeviren: Kemal Atalay, Mustafa Atakay, Aysun Yavuz, İstanbul: Sosyal Yayınlar.

AYDIN, K. (2014). Yapısal İşlevselci Teori ve Toplumsal Tabakalaşma. Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 4(8),96-103.

AYDIN, M. (2003). Gençliğin değer algısı: Konya örneği, Değerler Eğitimi Dergisi,1(3),121-144. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/ded/issue/29198/312593>

BALCI, A., 2008. Türkiye’de eğitim yönetiminin Bilimleşme Düzeyi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi,54,181-209.

BAŞARAN, F. (2004). Geçiş döneminde Türkiye: değişim, gelişim tutumlar ve değerler. Ankara, Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

BEATTY, S. E., KAHLE, L.R., HOMER, P.: 1991 "Personal Values and Gift-Giving Behaviors: A Study Across Cultures", Journal of Business Research, 22/2, 149-157.

CESUR, Sevim & TOPÇU, Mustafa Sami (2010) Değerlerin Belirlenmesi Testinin Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması ve Yaş, Eğitim, Cinsiyet ve Ebeveyn Eğitiminin Ahlaki Gelişim ile İlişkisi. Eğitim Danışmanlığı ve Araştırmaları İletişim Hizmetleri Tic. Ltd. Şti., İstanbul.

CEVİZCİ, A.(2005). Felsefe Sözlüğü. Paradigma yayıncılık, İstanbul.

CURUN, F. (2001). The effects of sexism and sex role orientation on romantic relationship satisfaction. Ankara: O.D.T.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

CURUN, F. (2006). Yüklemeler, İletişim Çatışmaları, Cinsiyet ve Cinsiyet Rolü Yönelimi İle Evlilik Doyumu Arasındaki İlişki. Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

CÜCELOĞLU, Doğan. (1997). İnsan ve Davranışı, İstanbul: Remzi Kitabevi.

ÇALIŞKAN, H., & KARADEMİR, Ç. (2014). Değer Yönelimleri Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması. Journal of Values Education, 12(28), Değerler Eğitimi Dergisi, Cilt:12, No:28, 47-68.

ÇALIŞKUR, E. A. (2008). Üniversite öğrencilerinin yaşam değerleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İstanbul.

ÇAPRI, B. (2008). Eş Tükenmişliğini Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi, Doktora Tez, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri (Psikolojik Danışma ve Rehberlik) Anabilim Dalı

ÇINAR, L. (2008). Evlilik doyumu: Cinsiyet rolleri ve yardım arama tutumu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Çileli, M. (2000). Change in value orientations of Turkish youth from 1989 to 1995. The Journal of Psychology, 134, 297-305.

DEAUX, K. Ve L.L. LEWIS. "Structure of Gender Stereotypes: Interrelationship Among Components and Gender Label." Journal of Personality and Social Psychology. V,46,1984: 991-1004.

DED; (2015). Değerler Eğitimi Dergisi. İstanbul, Cilt:13, No:30, 7-68.

DEMİR, Ömer, ACAR Mustafa (1997) Sosyal Bilimler Sözlüğü, Ankara: Vadi Yayınları.

DEMİRAY, Ö. (2006). Evlilikte uyumun demografik özelliklere göre incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.

DEMİRUTKU, K. Ve SÜMER, N. (2010). Temel Değerlerin Ölçümü: Portre Değerler Anketinin Türkçe Uyarlanması. Türk Psikoloji Yazıları, Haziran,2010,13 (25),17-25.

DEMİRUTKU, K.: 2007. Parenting styles, internalization of values, and the self-concept", Doktora Tezi. Ankara, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

DEVİRANİ, K.T. (2010). Kişisel değerlerin kuramsal yapısı ve pazarlamadaki uygulamalar. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimleri Fakültesi Dergisi, 5 (1), 49-70.

DİLMAÇ, B.(2009) İlköğretim öğrencilerine insani değerler eğitimi verilmesi ve ahlaki olgunluk ölçeği ile eğitiminin sınanması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.

DOĞANAY, Ahmet (2006); Değerler Eğitimi, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, Pegem Yayıncılık, Ankara.

DÖKMEN, Z. (1991). Bem Cinsiyet Rolü Envanteri'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 35(1), 81-89.

DÖKMEN, Z. Y. (1995). ilkokul ders kitaplarının cinsiyet rolleri bakımından incelenmesi. 3P: Psikoloji, Psikiyatri, Psikofarmakoloji Dergisi, 3(2), 38-44.

DÖKMEN, Z. Y. (1997). Çalışma, cinsiyet ve cinsiyet rolleri ile ev işleri ve depresyon ilişkisi. Türk Psikoloji Dergisi, 12(39), 39-53.

DÖKMEN, Z. Y. (2003). Çalışma durumları farklı üç grup kadında ruh sağlığı, kontrol odağı inancı ve cinsiyet rolü. Türk Psikoloji Dergisi, 18(51), 111-124.

DÖKMEN, Z.Y. (2000). Kendi Cinsiyetindekilere ve Diğer Cinsiyettekilere İlişkin Algı, Cinsiyet Roller ve Depresyon İlişkisi. Kriz Dergisi 9(1): 9-19.

DÖKMEN, Z.Y. (2002). Cinsiyet, Eğitim, Cinsiyet Rolü ile Evlilik Doyumu, Eşle Algılanan Benzerlik Arasındaki İlişkiler. Ankara: XII Ulusal Psikoloji Kongresi. 9- 13 Eylül 2002.

DÖKMEN, Z.Y. (2004). Toplumsal Cinsiyet. İstanbul: Sistem Yayıncılık,2010.

DÖKMEN, Zehra Y. (2010). Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar, Remzi Kitabevi, İstanbul.

DÖNMEZ, A. (Ed). (2009). Yakın İlişkiler Psikolojisi. Ankara: Nobel Yayın No: 1431.

DRYDEN, Caroline (2003), A critical analysis of gender relationships in marriage. Routledge Taylor and Francis Group, London and Newyork

DRYLER, H. (1998). Parental role models, gender and educational choice. British Journal of Sociology, 49(3), 375-398.

DURMUŞ, Ç. (1996). Değerlerin meslek grupları açısından incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü.

ECEVİT, Y. (2011). "Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisine Başlangıç", Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi, Ed.: Yıldız Ecevit & Nadide Karkıner, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, s. 2-29.

ELKATMIŞ, M.(2009). Hayat bilgisi öğretiminde değer eğitimi. Hayat bilgisi öğretimi içinde, (Editör: Bayram Tay), Maya Akademi, Ankara, 335-365.

ELLIS, A., & Dryden, W. (1997). The practice of rational emotive behavior therapy. New York: Springer Publishing Company .

ERGÖL, Ş., & Kuzu, A. (2016). The relation between marriage characteristics and depression and anxiety symptoms in married women aged 15-49 years 15-49 yaş evli kadınlarda depresyon ve anksiyete belirtileri ile evlilik özelliklerinin ilişkisi. Journal of Human Sciences, 13(1), 1023-1035.

ERTAN, Ö. (2002). Bağlanma stillerinin eş seçimi ile kritik ve kritik olmayan evlilik dönemlerindeki doyum üzerindeki rolü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: ODTÜ.

FIRAT, N.(2007). Okul kültürü ve öğretmenlerin değer sistemleri. Yayınlanmamış doktora tezi, Dokuz Eyll Üniversitesi, İzmir.

FİDANOğLU, O. (2007). Evlilik uyumu ile eşlerin somatizasyon düzeyleri arasındaki ilişki ve diğer sosyodemografik değişkenler açısından karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

GEORGE, L. K. Ellison, C. G., & Larson, D. B. (2002). Explaining the relationships between religious involvement and health. *Psychological inquiry*, 13(3), 190-200.

GLEN, N.D.(1974). Aging and conservatism. *Annals of the american Academy of political and social science*, 415, 176- 186.

GLİCK, P., & Fiske, S. T. (1996). The ambivalence toward men inventory: Differentiating hostile and benevolent beliefs about men. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70, 491-512.

GLİCK, P., Fiske, S. T., Mladinic, A., Saiz, J. L., Abrams, D., Mas-ser, B., Adetoun, B., Osagie, J.E., Akande, A., Alao, A., Brunner, B., Willemsen, T. M., Chipeta, K., Dardenne, B., Dijksterhuis, A., Wigboldus, D., Eckes, T., Six- Materna, I., Expsito, F., Moya, M., Foddy, M., Kim, H., Lameiras, M., Sotelo, M. J., Mucchi-Faina, A., Romani, M., Sakallı, N., Udegbe, B., Yamamoto, M., Ui, M., Ferreira, M. C., & López, W. L. (2000). Beyond prejudice as simple antipathy: Hostile and benevolent sexism across cultures. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75, 763-775.

GÖKÇE, O. (1994). Türk Gençliğin Sosyal ve Ahlaki Değerleri. *Ata Dergisi*, 1, 25-30.

GÖKMEN, A. (2001). Evli Eslerin Birbirlerine Yönelik Kontrolclk ve Bağımlılık Algılarının Evlilik Doyumu zerindeki Etkisi. Ankara: H. . Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

GRABB G. EDWARD (1984). "Theories of Social Inequality an Introduction", Holt, Rinehart and Winston of Canada, Limited.

GUNDELACH, P.: 1992: "Recent Value Changes in Western Europe", *Futures*, 24/4, 301-319

GÜLSÜN, M., AK, M. ve BOZKURT, A. (2009). Psikiyatrik açıdan evlilik ve cinsellik, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, Sayı: 1, 68-69.

GÜNAY, O. (2000). Evlilik Uyumu ile Kişisel Düşünme Modelleri Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

GÜNGÖR, E. (1998). Değerler Psikolojisi zerinde Araştırmalar. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

GÜNGÖR, Erol. (1993) Değerler Psikolojisi, Amsterdam: Hollanda Türk Akademisyenler Birliği.

HASTA, D. (1996). Ev işi paylaşımı ve ev işi paylaşımında hakkaniyet algısı ile Evlilik Doyumu İlişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

HOFMANN, B. (2007). İnternette Demokrası İndirmek, İnternetin Latin Amerika'da Vatandaşlık Haklarını İlerletme Potansiyeli ve Sınırlamaları. *International Relations/Uluslararası İlişkiler*, 4(16),141-157.

HOMER, P. M., KAHLE, L. R.(1988) A Structural Equation Test of The Value- Attitude- Behavior Hierarchy, *Journal of Personality and Social Psychology*, 54, 638-646.

HOŞGÖR TÜFEKÇİ, E. (2010).İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi.

http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1019

INGLEHART, R. (1997). Modernization and postmodernization: cultural, economic, and political change in 43 societies, Princeton, NJ: Princeton University Press

İŞIKLI H. (1993). Cinsel fonksiyon bozukluklarında eş ilişkilerinin değerlendirilmesi. *GATA Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı*, Ankara.

İÇLİ, T. G.& Öğün, A. (1988).Sosyal değişme süreci içinde kadın suçluluğu, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 5:17-32.

İMAMOĞLU Olcay, AYGÜN Zahide. (1999). 1970'lerden 1990'lara Değerler: Üniversite Düzeyinde Gözlenen Zaman Mekan, Kuşak ve Cinsiyet Farklılıkları, *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(44), 19-22. 2002 - 2000

İMAMOĞLU, E. O., Günaydın, G., & Selçuk, E. (2011). Özgün Benliğin Yordayıcıları Olarak Kendileşme ve İlişkililik: Cinsiyetin ve Kültürel Yönelimlerin Ötesinde. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26 (67), 27-43. 2002

İNAL, Nihat (1992). Uygulama da boşanma davaları. Ankara: Yetkin Yayınlar

JANOSKİ, T., ALFORD, R., HİCKS, A., & SCHWARTZ, M. (2005). *Siyaset Sosyolojisi*.

KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem. (1979). İnsan ve İnsanlar, Sosyal Psikolojiye Giriş. Cem Ofset Matbaacılık Sanayi Anonim Şirketi, İstanbul.

KAHLE, L. R.: 1983 *Social Values and Social Change : Adaptation to Life in America*, New York, NY: Praeger Publishers.

Karakitapoğlu-Aygün, Z., & İmamoğlu, E. O. (2002). Value domains of Turkish adults and university students. *The Journal of Social Psychology*, 142, 333-351.

KAREN Mui-Teng Quek, CARMEN Knudson-Martin, DEBORAH Rue, and CLAUDÍA Alabiso, (2009). Relational Harmony: A new model of Collectivism and Gender Equality Among Chinese Amerikan Couples, *Journal of Family Issues*, published on October,19, 193.

KATILMIŞ, A. Ekşi, H. ve Öztürk, C. (2012). Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımlarıyla Bütünleştirilmiş Bilimsellik Odaklı Karakter Eğitimi Programının Etkililiği. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 50–87.

KIŞLAK, T.Ş. (1997). Evlilik uyumu ile nedensellik ve sorumluluk yüklemeleri arasındaki ilişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 12(40), 55-64.

KIŞLAK, T.Ş. (1999). Evlilikte uyum ölçeğinin (EUÖ) güvenilirlik ve geçerlik çalışması. 3P Dergisi, 7(1), 50-57.

KIŞLAK, T.Ş. (2002). İlişkilerde mutluluk ölçeği (İMÖ): güvenilirlik ve geçerlik

KIŞLAK, T.Ş., ve ÇABUKÇA F. (2002). Empati ve demografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisi. Aile ve Toplum Dergisi, Sayı: 5(2), 35-42.

KIŞLAK, T.Ş., ve Çavuşoğlu, Ş. (2006). Evlilik uyumu, bağlanma biçimleri, yüklemeler ve benlik saygısı arasındaki ilişkiler. Aile ve Toplum Dergisi, Sayı 9(3), 61-68.

KOCADERE, M. (1995). İyi ve kötü evliliklerin özelliklerini belirlemeye yönelik betimsel bir çalışma. Yayımlanmamış yüksek lisan tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

KOHN, M.L., & Schooler, C. (1983). Work and personality. Norwood, NJ: Ablex.

KOYDEMİR, S., SELİŞİK, Z. E. S., & Tezer, E. (2005). Evlilik uyumu ve mükemmeliyetçilik boyutları arasındaki ilişkiler. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 3(23), 65-75.

KUŞDİL, M. E. & KAĞITÇIBAŞI, Ç. (2000). Türk öğretmenlerin değer yönelimleri ve Schwartz Değer Kuramı. Türk Psikoloji Dergisi, 45, 59-76.

LOCKE, J. H., Williamson, R. C. (1958). Marital adjustment: a factor analysis study. American Sociological Review. Sayı 23 (5),s: 562-569.

MARSHALL, G. (1999). Sosyoloji Sözlüğü, (Çev. : Osman Akınhay / Derya Kömürçü), Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.

MEHMEDOĞLU, U. (2006). Gençlik, değerler ve din. Küreselleşme, ahlak ve değerler.(Ed. U. Mehmedoğlu & Y. Mehmedoğlu). İstanbul: Litera Yayıncılık.

MORGAN, G. (1983). More on metaphor: Why we cannot control tropes in administrative science. Administrative Science Quarterly, 28(4), 601-607.

MYRA Marx Ferree,(2000). Filling the Glass: Gender Perspectives on Families, university of Wisconsin, Journal of Marriage and Family 72 (june): 420-439

NALÇACI, A.ve BEKTAŞ, F. (2011). Eskişehir Değerler Eğitimi Sempozyumu bildirisi, 26-28 Ekim 2011

ÖZSOY, S. (2007). Değerlere dayalı bir ortam yaratmak eşittir daha iyi bir dünya yaratmak. İlköğretmen Dergisi, 14, 30–34.

PINCHA, C. (2009), Demirer. D.K., Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Afet Yönetimi. Uygulamacılar İçin El Kitabı. Kocaeli Üniversitesi Yayınları , Kocaeli.

POYRAZ, K., Taşkın, E., & Kara, H. (2004). Demiryolları İşletmesi'nde Müşteri Tatmininin Ölçülmesi Ve Bir Uygulama.

ROHAN, M. J. (2000). A rose by any name? The values construct. Personality and Social Psychology Review, 4, 255-277. (akt. Dönmez, Ali:2006)

ROHAN, M. J. ve Zanna, M. P. (1996). Value transmission in families. C. Seligman, J. M. Olson ve M. P. Zanna, (Der.),The psychology of values: The Ontario symposium, Vol. 8 içinde (253-276). Mahwah, NJ: Erlbaum.

ROKEACH, M.(1973) The Nature of Human Values. New York: Free Press.
Akt; E.Olcay İmamoğlu , Zahide K.Aygün, (1999) 1970'lerden 1990'lara Değerler: Üniversite Düzeyinde Gözlenen Zaman, Kuşak ve Cinsiyet Farklılıkları, Türk Psikoloji Dergisi, ,14(44),s19-22.

SAKALLI, N. (2001). Beliefs about wife beating among Turkish college students: The effects of patriarchy, sexism, and sex difference. *Sex Roles*, 44 (9/10), 599-611.

SAKALLI, N. (2001). Kadın hakları: Farklı terimler, farklı tutumlar. *Tecrübi Psikoloji Çalışmaları*, 22, 1-13.

Sakallı-Uğurlu, N. & Ulu, S. (2003). “Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar: Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik, Yaş, Eğitim ve Gelir Düzeyinin Etkileri (Attitudes Toward Violence Against Women in Marriage: The Effects of Ambivalent Sexism, Age, Education and Income Levels.)”, *Türk Psikoloji Yazıları (Turkish Psychological Articles)*, 6, s. 53-65.

SAKALLI-UĞURLU, N. (2001). Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik çalışması, *Türk Psikoloji Dergisi*,17(49), 47-58.

SAKALLI-UĞURLU, N. (2002). ODTÜ-Psikoloji öğrencilerinin Türk kadın ve erkekleri hakkındaki kalıpyargıları. *Yayınlanmamış çalışma*.

SAKALLI-UĞURLU, N. (2003). Cinsiyetçilik: Kadınlara ve Erkeklerle İlişkin Tutumlar ve Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Kuramı. *Türk Psikologlar Derneği*:2003, 6 (11-12)1-20.

SAKALLI-UĞURLU, N., & BEYDOĞAN, B. (2002). Turkish college students' attitudes toward women managers: The effects of patriarchy, sexism, and gender differences. *The Journal of Psychology*, 136(6), 647-656.

SARI, E. (2005). Öğretmen adaylarının değer tercihleri: Giresun Eğitim Fakültesi örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 3(10), 73–88.

SAVCI, İ. (1999). “Toplumsal Cinsiyet ve Teknoloji”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, C. 54, Sayı: 1.

SCHWARTZ, S. H., BILSKY, W.(1990) Toward a theory of the universal content and structure of values: Extensions and cross-cultural replications”, *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 878-891.

SCHWARTZ, S. H., MELECH, G., LEHMANN, A., BURGESS, S., HARRIS, M., OWENS, V.: 2001. “Extending the cross-cultural validity of the theory of basic human values with a different method of measurement”, *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 32, 519-542.

SCHWATRZ,S.H.(1992) Universal in the Content and Structure of Velues. In M. Zanna (Ed), *Advences in Experimental Social Psyology*.Vol.25 (1-62) New York Science”, *Administrative Science Quarterly*, 28 (4), pp.601–607.

SEVGİLİ, F. (2014) Değerler –Tüketim ilişkisinde Materyalizm ve Değer-Eşya Temsilinin Aracı Rolü, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

SHORE, T. H. (1992). Subtle gender bias in the assessmentof managerial potential. *Sex Roles*, 27, 499-515.

SMİTH, P. B. ve Schwartz, S. H. (1997). Values. J. W. Berry, M. H. Segall ve Ç. Kağıtçıbaşı, (Der.), Handbook of cross-cultural psychology, Vol. 3: Social behavior and applications (2. baskı) içinde (78-118). Boston.

SPANIER, G.B. (1976). Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. Journal of Marriage and the Family, 38, 15-28

ŞENER, A. ve TERZİOĞLU G. (2002). Ailede eşler arası uyuma etki eden faktörlerin araştırılması. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları.

T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu. (2000). Aile içi şiddetin sebep ve sonuçları, (Aralık 1993-Aralık 1994) 2. baskı. (No. Bilim serisi 86). Ankara: Bizim Büro Basımevi.

Tavşancıl, E. (2006). Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi. Nobel Yayıncılık, Ankara.

Temizkan, M.(2008). Türkçe Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Üzerine Bir Araştırma. Journal of Turkish Educational Sciences, 6 (3), 461-486.

TOK, Yaprak. Cinsiyet rolleri ile ilgili farklı kalıp yargılara sahip üniversite öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri, Hacettepe üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2001

Tokmak, N., & Bakioğlu, A.(2009). Öğretmenlerin değer yargılarının eğitim süreçlerine etkisinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul

TSOALEDİ Daniel Thobejanel and JANET Khoza,(2014).GENDER Role Expectations withi the Institution of Marriage, Institute for Gender and Youth Studies University of Venda Mpumalanga Municipality,J Soc Sci, 41, 455-459.

TURAN, S., & Aktan D. (2008). Okul hayatında var olan ve olması düşünülen sosyal değerler. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 6(2), 227-259.

TURHAN, Mümtaz. (1997). Kültür Değişmeleri. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.

TUTAREL-Kışlak, (1997). Evlilik uyumu ile nedensellik ve sorumluluk yüklemeleri arasındaki ilişkiler. TürkPsikoloji Dergisi, 12(40), 55-64.

TUTAREL-Kışlak, Ş., Göztepe, I. (2012). “Duygu Dışavurumu, Empati, Depresyon ve Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkiler” Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 3 (2):27-46.

TÜFEKÇİ HOŞGÖR, E. (2013). Evli çiftlerin öfke ifade tarzları ile evlilik uyumunun incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

TÜTÜNCÜ, Ö. ve KÜÇÜKUSTA, D. (2010). Organizasyonlarda bireyler: tutum davranış ve motivasyon, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.

ÜNAL, Cavit. (1981). Genel Tutumların veya Değerlerin Psikolojisi Üzerine Bir Araştırma, Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, no; 301.

VEFİKULUÇAY, D., Demirel, S., Taşkın, L.& Eroğlu, K. (2007). Kafkas Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bakış Açıları. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 14(2), 12-27.

VEROFF, J. Reuman, D., & Feld, S. (1984). Motives in American men and women across the adult life span. *Developmental Psychology*, 20, 1142-1158, (akt.,Dönmez, Ali (2006))

VERPLANKEN, B., & Holland, R.W. (2002). Motivated decision making: Effects of activation and self-centrality of values on choices and behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82, 434– 447 (akt: Dilmaç B, Deniz, M, Engin Deniz, M. Üniversite Öğrencilerinin Öz-anlayışları ile değer tercihlerinin incelenmesi” *Değerler Eğitimi Dergisi* © Değerler Eğitimi Merkezi, Cilt 7, No. 18, 9-24, Aralık 2009).

VINSON, D. E., SCOTT J. E., LAMONT, L.M.: 1977"Social Psychology and Consumer Psychology: An Unexplored Interface", *Social Psychology of Consumer Behavior*, Ed. M. Wanke, Psychology Press Taylor & Francis Group, New York,19-65.

YAPICI, A., & ZENGİN, Z. S. (2003). İlahiyat fakültesi öğrencilerinin değer tercih sıralamaları üzerine psikolojik bir araştırma: Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi örneği.

YESODER, <http://www.yesoder.org/>

YEŞİLYAPRAK, B. (2003). *Çalışan Anne ve Çocuk, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.*

YILDIRIM, İ. (1992). “Evli Bireylerin Uyum Düzeylerini Etkileyen Batı Etmeler” Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

YILMAZ, E. (2002). Milli Eğitim Bakanlığı'nın bir biriminde, toplam kalite yönetiminin özünü oluşturan etik değerlerin algılanmasına yönelik bir durum çalışması. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

YUMUŞAK, A. (2013) Üniversite Öğrencilerinin Flört Şiddetine Yönelik Tutumları, Toplumsal Cinsiyetçilik ve Narsisistik Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

ZEYNELOĞLU, S., KOCAÖZ, S., KISA, S., TAŞKIN, L. ve EROĞLU, K. (2009). “Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Görüşleri”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Cilt 6: 1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

EKLER

Ek-1

Katılımcı Onam Formu

Sayın Katılımcı, bu araştırma bir yüksek lisans tezi kapsamında yapılmaktadır. Bu çalışmada evli bireylerin değer yönelimleri bağlamında cinsiyetçi tutumlarının evlilik uyumu ile olan ilişkisini anlamayı amaçlıyoruz. Aşağıdaki soru formunda çeşitli alt formlar bulunmaktadır.

Her soruya vereceğiniz yanıt araştırmamız açısından son derece önemlidir. Lütfen formların başındaki bütün açıklamaları dikkatlice okuyarak size en uygun gelen cevabı işaretleyiniz. Ankette yer alan soruların doğru veya yanlış bir cevabı yoktur, önemli olan sizin ne düşündüğünüz ve ne hissettiğinizdir. Sizden kimliğinizle ilgili hiçbir bilgi istenmemektedir. Vereceğiniz bilgiler tamamıyla gizli tutularak, yalnızca araştırmacılar tarafından, toplu olarak değerlendirilecektir. Çalışmadan elde edilecek sonuçlar sadece bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır.

Ankete katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmada sizi rahatsız eden herhangi bir soruyla karşılaşırsanız ya da ankete devam etmek istemezseniz anketi yarıda bırakabilirsiniz. Veri toplama ve analiz sürecinin sonunda elde edilen bulgularla ilgili tüm sorularınız cevaplandırılacaktır.

Yardımlarınız ve katılımınız için teşekkür ederiz. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için: Dilek Malik – dilekmalik@hotmail.com

Yrd. Doç. Dr. Göklem Tekdemir Yurtdaş (İst. Üniv. Psikoloji Bölümü)

Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum ve istediğim zaman yarıda kesip çıkabileceğimi biliyorum. Verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı yayımlarda kullanılmasını kabul ediyorum. (Formu doldurup imzaladıktan sonra uygulayıcıya geri veriniz).

Tarih

İmza

----/----/-----

Ek-2

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Yaşınız:

Cinsiyetiniz:

Öğrenim Durumunuz:

İlkokul Mezunu

Ortaokul Mezunu

Lise Mezunu

Meslek Yüksekokulu Mezunu

Lisan Öğrencisi

Lisan Mezunu

Yüksek Lisans Öğrencisi

Yüksek Lisans Mezunu

Doktora Öğrencisi

Doktora Mezunu

Çalışıyor musunuz?

Evet

Hayır

Mesleğiniz?

Çalışıyorsanız aylık gelirinizi belirtir misiniz?

500TL ve altı

500TL - 1000TL arası

1000TL - 1700TL arası

1700TL - 2400TL arası

2400TL - 3100TL arası

3100TL - 3800TL arası

3800TL - 4500TL arası

4500TL ve üstü

Çalışmıyorsanız ailenizin aylık gelirinizi belirtiniz:

Eşinizle nasıl evlendiniz?

Görücü usulü ile tanışarak / Tanışıp flört ederek

Kaç yıllık evlisiniz? 2-5, 5-10, 10 ve üstü

Evlenmeden önce “evlilik” sizin için ne anlam ifade ediyordu?

.....
.....
.....

Şu an da evlilik sizin için ne anlam ifade ediyor?

.....
.....
.....

Sizce evlilik ilişkisinde kadına düşen roller nelerdir?

.....
.....
.....

Sizce evlilik ilişkisinde erkeğe düşen roller nelerdir?

.....
.....
.....

Aşağıda bazı kişiler kısaca betimlenmiştir. Lütfen her betimi okuyun ve bu kişilerin size ne kadar benzediğini ya da benzemediğini düşünün. Betimde verilen kişinin size ne kadar benzediğini göstermek için sağdaki kutucuklardan sizce uygun olanı işaretleyiniz. Rakamların anlamları aşağıdaki gibidir.

- 1-Bana hiç benzemiyor 2-Bana benzemiyor 3-Bana çok az benziyor
4-Bana az benziyor 5-Bana benziyor 6-Bana çok benziyor

Yeni fikirler bulmak ve yaratıcı olmak onun için önemlidir.						
Onun için zengin olmak önemlidir. Çok parası ve pahalı şeyleri olsun ister.						
Dünyada herkesin eşit muamele görmesinin önemli olduğunu düşünür. Hayatta herkesin eşit fırsatlara sahip olması gerektiğine inanır.						
Onun için yeteneklerini göstermek çok önemlidir. İnsanların onun yaptıklarına hayran olmasını ister.						
Onun için güvenli bir çevrede yaşamak önemlidir. Güvenliliği tehlikeye sokabilecek her şeyden kaçınır.						
Hayatta pek çok farklı şey yapmanın önemli olduğunu düşünür. Her zaman deneyecek yeni şeyler arar.						
İnsanların kendilerine söylenenleri yapmaları gerektiğine inanır. İnsanların her zaman, hatta başkaları izlemiyorken bile kurallara uymaları						
Kendisinden farklı olan insanları dinlemek onun için önemlidir. Onlarla aynı fikirde olmadığında bile onları anlamak ister.						
Sahip olduğundan daha fazlasını istememenin önemli olduğunu düşünür. İnsanların sahip olduklarıyla yetinmeleri gerektiğine inanır.						
Eğlenmek için her fırsatı kollar. Zevk veren şeyleri yapmak onun için çok önemlidir.						
Yaptığı işler hakkında kendi basına karar vermek onun için önemlidir. Faaliyetlerini seçip planlarken özgür olmaktan hoşlanır.						
Çevresindeki insanlara yardım etmek onun için çok önemlidir. Onların iyiliği için uğraşmak ister.						
Çok başarılı olmak onun için önemlidir. İnsanlar üzerinde iyi izlenim vermektan hoşlanır.						

Ülkesinin güvende olması onun için çok önemlidir. Devletin içeriden ve dışarıdan gelebilecek tehditlere karşı uyanık olması gerektiğini düşünür.					
Risk almaktan hoşlanır. Her zaman macera peşinde koşar.					
Her zaman uygun şekilde davranmak onun için önemlidir. İnsanların yanlış diyeceği şeylerden kaçınmak ister.					
İşin başında olmak ve başkalarına ne yapacaklarını söylemek onun için önemlidir.					
Arkadaşlarına sadık olmak onun için önemlidir. Kendisini ona yakın olan insanlara adamak ister.					
İnsanların doğayı korumaları gerektiğine gönülden inanır. Çevreye bakıp güzelleştirmek onun için önemlidir.					
Dini inanç onun için önemlidir. Dininin gereklerini yerine getirmek için çok çaba harcar.					
Eşyaların düzenli ve temiz olması onun için önemlidir. Ortalığın dağınık ve kirli olmasından hiç hoşlanmaz.					
Her şeyle ilgili olmanın önemli olduğunu düşünür. Her şeyi merak etmekten ve anlamaya çalışmaktan hoşlanır.					
Dünyadaki bütün insanların uyum içinde yaşaması gerektiğine inanır. Dünyadaki bütün gruplar arasında barışın güçlenmesi onun için önemlidir.					
Hırslı olmanın önemli olduğunu düşünür. Ne kadar yetenekli olduğunu göstermek ister.					
İşleri geleneksel yollarla yapmanın en iyisi olduğunu düşünür. Öğrendiği gelenek ve görenekleri devam ettirmek onun için önemlidir.					
Hayattan zevk almak onun için önemlidir. Kendisini 'şımartmaktan' hoşlanır.					
Başkalarının ihtiyaçlarına cevap vermek onun için önemlidir. Tanıdıklarına destek olmaya çalışır					
Ana-babasına ve yaşlı insanlara her zaman saygı göstermesi gerektiğine inanır. Onun için itaatkâr olmak önemlidir.					
Herkese, hatta hiç tanımadığı insanlara bile adil muamele yapılmasını ister. Toplumdaki zayıfları korumak onun için önemlidir.					
Sürprizlerden hoşlanır. Heyecan verici bir yaşamının olması onun için önemlidir.					
Hastalanmaktan kaçınmak için çok çaba gösterir. Sağlıklı olmak onun için önemlidir.					
Hayatta başararak öne geçmek onun için önemlidir. Başkalarından daha iyi olmaya çalışır.					

Kendisini inciten insanları bağışlamak onun için önemlidir. İçlerindeki iyi yanları görmeye ve kin gütmemeye çalışır.						
Bağımsız olmak onun için önemlidir. Kendi ayakları üzerinde durmak ister.						
İstikrarlı bir hükümetin olması onun için önemlidir. Sosyal düzenin korunması konusunda endişelenir.						
Başkalarına karşı her zaman nazik olmak onun için önemlidir. Başkalarını hiçbir zaman rahatsız ve huzursuz etmemeye çalışır.						
Hayattan zevk almayı gerçekten ister. İyi zaman geçirmek onun için çok önemlidir.						
Alçakgönüllü ve kibirsiz olmak onun için önemlidir. Dikkatleri üzerine çekmemeye çalışır.						
Her zaman kararları veren kişi olmak ister. Lider olmaktan hoşlanır.						
Doğaya uyum sağlamak ve onla kaynaşmak onun için önemlidir. İnsanların doğayı değiştirmemesi gerektiğine inanır.						

EK- 4 Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği

Lütfen her bir ifade ile ne derece hemfikir olup olmadığınızı verilen ölçekteki sayılardan uygun olanı ifadenin sağındaki kutucuğa kodlayınız.		Hiç Katılmıyorum	Oldukça Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Çok Katılıyorum
1.	Ne kadar başarılı olursa olsun bir kadının sevgisine sahip olmadıkça bir erkek gerçek anlamda bütün bir insan olamaz.	1	2	3	4	5	6
2.	Gerçekte birçok kadın “eşitlik” arıyoruz maskesi altında işe alınmalarda kendilerinin kayırılması gibi özel muameleler arıyorlar.	1	2	3	4	5	6
3.	Bir felaket durumunda kadınlar erkeklerden önce kurtarılmalıdır.	1	2	3	4	5	6
4.	Birçok kadın masum söz veya davranışları cinsel ayrımcılık olarak yorumlamaktadır.	1	2	3	4	5	6
5.	Kadınlar çok çabuk alınırlar.	1	2	3	4	5	6
6.	Karşı cinsten biri ile romantik ilişki olmaksızın insanlar hayatta gerçekten mutlu olamazlar.	1	2	3	4	5	6
7.	Feministler gerçekte kadınların erkeklerden daha fazla güce sahip olmalarını istemektedirler.	1	2	3	4	5	6
8.	Birçok kadın çok az erkekte olan bir saflığa sahiptir.	1	2	3	4	5	6
9.	Kadınlar erkekler tarafından el üstünde tutulmalı ve korunmalıdır.	1	2	3	4	5	6
10.	Birçok kadın erkeklerin kendileri için yaptıklarına tamamen minnettar olmamaktadırlar.	1	2	3	4	5	6
11.	Kadınlar erkekler üzerinde kontrolü sağlayarak güç kazanmak hevesindedirler.	1	2	3	4	5	6
12.	Her erkeğin hayatında hayran olduğu bir kadın olmalıdır.	1	2	3	4	5	6
13.	Erkekler kadınsız eksiktirler.	1	2	3	4	5	6
14.	Kadınlar işyerlerindeki problemleri abartmaktadırlar.	1	2	3	4	5	6
15.	Bir kadın bir erkeğin bağlılığını kazandıktan sonra genellikle o erkeğe sıkı bir yular takmaya çalışır.	1	2	3	4	5	6
16.	Adaletli bir yarışmada kadınlar erkeklere karşı kaybettikleri zaman tipik olarak kendilerinin ayrımcılığa maruz kaldıklarından yakınırırlar.	1	2	3	4	5	6

17.	İyi bir kadın erkeği tarafından yüceltilmelidir.	1	2	3	4	5	6
18.	Erkekler cinsel yönden yaklaşılabilir olduklarını gösterircesine şakalar yapıp daha sonra erkeklerin tekliflerini reddetmekten zevk alan birçok kadın vardır.	1	2	3	4	5	6
19.	Kadınlar erkeklerden daha yüksek ahlaki duyarlılığa sahip olma eğilimindedirler.	1	2	3	4	5	6
20.	Erkekler hayatlarındaki kadın için mali yardım sağlamak için kendi rahatlarını gönüllü olarak feda etmelidirler.	1	2	3	4	5	6
21.	Feministler erkekler makul olmayan istekler sunmaktadırlar.	1	2	3	4	5	6
22.	Kadınlar erkeklerden daha ince bir kültür anlayışına ve zevkine sahiptirler.	1	2	3	4	5	6

Ek-5 EVLİLİK UYUMU ÖLÇEĞİ

- a) Bu maddede yer alan ölçeği kullanarak, bütün yönleri ile evliliğinizdeki mutluluk düzeyini en iyi temsil ettiğine inandığınız kutunun içine çarpı işareti(X) koyunuz.

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
0	1	2	3	4	5	6
Çok mutsuz			Mutlu	Çok mutlu		

(Açıklama:
Ortadaki 'mutlu'
sözcüğü
üzerindeki nokta,
çoğu kişinin
evlilikten

duyduğu mutluluk derecesini temsil eder ve ölçek kademeli olarak sol ucu *evliliği çok mutsuz olan küçük bir azınlığı*, sağ ucu ise *evliliği çok mutlu olan küçük bir azınlığı* temsil etmektedir.)

- 2) Aşağıdaki maddelerde verilen konulara ilişkin olarak, siz ve eşiniz arasındaki anlaşma ya da anlaşmazlık derecesini yaklaşık olarak belirtiniz. Lütfen her maddeyi değerlendirip, size uygun gelen ifadenin altına çarpı işareti (X) koyunuz.

	Her zaman anlaşırız	Hemen her zaman anlaşırız	Ara sıra anlaşamadığımız olur	Sıklıkla anlaşamadığımız olur	Hemen her zaman anlaşamayız	Hiç anlaşamayız.
2) Aile bütçesini idare etme						
3) Boş zaman etkinlikler						
4) Duyguların ifadesi						
5) Arkadaşlar						
6) Cinsel ilişkiler						
7) Toplumsal kurallara uyma (doğru, iyi veya uygun davranış)						
8) Yaşam felsefesi						
9) Eşin akrabalarıyla anlaşma						

Lütfen evliliğinizi en iyi ifade ettiğine inandığınız bir cevabın yanına çarpı işareti(X) koyunuz.

- 10.) Ortaya çıkan uyumsuzluklar genellikle:

- () erkeğin susması ile
- () kadının susması ile
- () karşılıklı anlaşmaya varılarak sonuçlanır

11.) Ev dışı etkinliklerinizin ne kadarını eşinizle birlikte yaparsınız?

- hepsini
- bazılarını
- çok azını
- hiçbirini

12.) Boş zamanlarınızda genellikle aşağıdakilerden hangisini tercih edersiniz?

- dışarıda bir şeyler yapmayı
- evde oturmayı

13.) Eşiniz genellikle aşağıdakilerden hangisini tercih eder?

- dışarıda bir şeyler yapmayı
- evde oturmayı

14.) Hiç evlenmemiş olmayı istediğiniz olur mu?

- sık sık
- arada sırada
- çok seyrek
- hiçbir zaman

15.) Hayatınızı yeniden yaşayabilseydiniz,

- aynı kişiyle evlenirdiniz
- farklı bir kişiyle evlenirdiniz
- hiç evlenmezsiniz

16.) Eşinize güvenir, sırlarınızı ona açar mısınız?

- hemen hemen hiçbir zaman
- nadiren
- çoğu konularda
- her konuda

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı: Dilek MALİK

Doğum Yeri ve Tarihi: Zonguldak / 1979

Medeni Hali: Evli

E-mail: dilekmalik@hotmail.com

Adres (ev): Nişanca Mah. Eyüp Sultan Bulvarı No:64 Mercan Sitesi B blok d:6

Eyüp/ İstanbul

Tel (cep): 531 997 59 80

EĞİTİM DURUMU

1985-1996 Devrek Lisesi / Zonguldak

2000- 2004 Eskişehir Fen-Edebiyat Fak. Fizik Bölümü

2011-2013 İstanbul Arel Ün. Psikoloji Tezli Yüksek Lisans

2014- 2016 Haliç Üniversitesi Fen-Edebiyat Fak. Psikoloji Bölümü

2013-2016 Üsküdar Ün. Klinik Psikoloji Tezli Yüksek lisans

YABANCI DİL

İngilizce: Orta Seviye

İŞ TECRÜBESİ

1997- 2010; arge ve öğretmenlik alanında çalıştım. 2011'den itibaren sosyal alana yönelerek psikoloji bölümünde eğitimlerimi aldım. Halen radyo, tv ve sivil toplum kuruluşlarında bilgilendirme amaçlı sohbet, seminer ve kurumlara hizmet içi iletişim/etkileşim konulu çalışmalar yapmaktayım.